

Sametingets årsmelding 2013

Ávjovárgeaidnu 50
9730 Karasjok/Karášjohka
+47 78 47 40 00
samediggi@samediggi.no
www.sametinget.no
Sametinget 2014

Forsidebilde: Jaro Hollan

Innhold

1 INNLEDNING	5
2 SAMETINGETS RAMMEBETINGELSER	6
2.1 SAMETINGETS ØKONOMISKE RAMMEBETINGELSER	6
2.3 PRAKTISERINGEN AV KONSULTASJONSAVTALEN MELLOM STATLIGE MYNDIGHETER OG SAMETINGET	7
3 SPRÅK	8
3.1 BRUKEN AV SAMISKE SPRÅK	9
3.3 BEVARING OG UTVIKLING AV SAMISKE SPRÅK.....	13
4 KULTUR	15
4.1 ARENAER FOR SAMISK KULTURUTØVELSE.....	16
4.2 KUNST OG KULTURUTØVELSE	20
4.3 IDRETT	23
4.4 MEDIER.....	23
4.5 SAMISKE KIRKESAKER.....	23
5 BIBLIOTEK	23
5.1 SAMETINGETS BIBLIOTEK.....	24
5.2 SAMISKE BOKBUSSE.....	24
6 KUNNSKAP	24
6.1 BARNEHAGE	25
6.2 GRUNNOPPLÆRING.....	26
7 HELSE OG SOSIAL	32
7.1 EN LIKEVERDIG HELSE- OG SOSIALTJENESTE	33
7.2 FOLKEHELSE	35
7.3 PERSONER MED FUNKSJONSNEDSETTELSE MED SAMISK BAKGRUNN	36
7.4 SAMISKE BARNs RETTIGHETER I MØTE MED BARNEVERNSTJENESTEN.....	36
7.5 SAMISK HUMAN BIOLOGISK MATERIALE.....	37
8 MILJØ OG AREAL	37
8.1 AREALER.....	37
8.2 NATURRESSURSER.....	39
8.3 NATURMANGFOLD	41
9 KULTURMINNEVERN	42
9.1 VÅRJAT SIIDA SOM VERDENSARVSTED.....	43
9.2 IDENTIFISERING OG REGISTRERING AV SAMISKE BYGNINGER.....	43
9.3 SAMER I SØR	44
9.4 KULTURMINNER LANGS 420 KV KRAFTLEDNING OFOTEN – BALSFJORD	44
9.5 NY STORTINGSMELDING OM KULTURMINNEPOLITIKKEN	45
9.6 ØKONOMISKE VIRKEMIDLER I DET SAMISKE KULTURMINNEVERNET.....	45
9.7 SKJØTSEL AV SAMISKE KULTURMINNER.....	45
9.8 VERDISKAPING PÅ KULTURMINNEOMRÅDET	46
10 NÆRING	46
10.1 PRIMÆRNÆRINGER	47
10.2 ATTRAKTIVE LOKALSAMFUNN.....	52

10.3 KULTURNÆRINGER.....	52
11 REGIONALUTVIKLING	56
11.1 SAMARBEIDSAVTALENE MED FYLKEKOMMUNENE	56
11.2 SAMARBEIDSAVTALER MED KOMMUNER	56
11.3 INTERREG.....	57
12 ALLSAMISK OG INTERNASJONALT ARBEID	57
12.1 ALLSAMISK SAMARBEID	58
12.2 FNS VERDENSKONFERANSE OM URFOLK 2014	61
14 ELDREPOLITIKK	65
14.1 SAMETINGETS ELDRERÅD	65
14.2 LESE- OG SKRIVEHJELP TIL ELDRE SAMER	65
15 UNGDOMSPOLITIKK	66
15.1 SAMETINGETS UNGDOMSPOLITISKE UTVALG.....	66

1 Innledning

Sametinget er en folkevalgt forsamling for samene i Norge. 39 representanter velges fra 7 valgkretser hvert fjerde år. I 2013 valgte samene i Norge et nytt plenum og et nytt sametingsråd.

Sametingsvalget ble avholdt 9. september 2013. Valgdeltakelsen var på 66,9 prosent. Ved dette valget var det mulig å registrere seg i Sametingets valgmanntall via nett. 15005 personer var innført i valgmanntallet på valgdagen.

Sametinget har vedtatt at det ved sametingsvalget i 2017 skal være mulig å avgi elektronisk forhåndsstemme i alle landets kommuner.

Valgresultatet viser at vi fortsatt har en jevn kjønnsbalanse blant Sametingets representanter med 49 % kvinner og 51 % menn. Dette var en verdig markering av at det er 100 år siden kvinner fikk stemmerett i Norge. At aldersgjennomsnittet har gått ned lover godt for framtidens samepolitikk. Dette viser at det bevisste arbeidet både blant listestillerne og Sametinget om både likestilling og rekruttering har gitt resultater.

I juni samlet Sametinget urfolk fra hele verden i Alta til en forberedende konferanse til verdenskonferansen for urfolk i 2014. Representanter for verdens urfolk ble enige om felles politiske mål for verdenskonferansen. Like viktig var den kulturelle og sosiale biten. Med konferansen befestet Sametinget sin sterke internasjonale posisjon blant verdens urfolk, og vi viste at vi må få ressurser klarer å gjennomføre store prosjekter.

Sametinget markerte språkåret 2013 med å igangsette vår egen språkkampanje "Sámás muinna - Saemesth munnjien - Sámásta mujna - Snakk samisk te` mæ". Dette er en landsomfattende holdningskampanje som særlig er rettet mot ungdom og der ungdom har en sentral rolle i gjennomføringen.

Dette er saker som hver på sin måte har bidratt til at Sametinget oppnår sine målsettinger for 2013 og de langsiktige målsettingene om en likeverdig og rettferdig behandling av det samiske folk.

Dette er saker som har fått bred medieomtale og som er kjent for mange. Sametinget arbeider imidlertid med saker innenfor alle samfunnsområder som særlig berører samene. Vi skal legge forholdene til rette for at samene kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Dette gjør vi også ved å gi tilskudd til for eksempel sørsamisk kirkeblad, ved å registrere samiske kulturminner når hus skal bygges eller veilede eiere av samiske bygg, eller ved å påpeke overfor regjeringen at den samiske befolkningens behov innenfor framtidig folkehelsesatsing må ivaretas.

Sametinget forvalter en del av de midlene som bevilges til samiske formål over statsbudsjettet. Gjennom Sametinget har samene i Norge fått en viss myndighet innenfor kultur, språk, opplæring, kulturminnevern og næring. Sametingets årsmelding omfatter Sametingets politiske og forvaltningsmessige aktivitet i 2013. Til grunn for årsmeldingen er målene for de enkelte saksområdene som står i Sametingets budsjett.

2 Sametingets rammebetingelser

2.1 Sametingets økonomiske rammebetingelser

2.1.1 Resultatregnskap 2013

Sametingets regnskap for 2013 er vedlagt årsmeldingen.

	Note	RR 2012	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
Driftsinntekter						
Bevilgninger fra departementene	1	368 619 000	400 763 000	400 763 000	0	0,0 %
Avkastning Samefolkets fond	16	5 730 535	6 691 210	7 285 000	593 790	8,2 %
Sum driftsinntekter		374 349 535	407 454 210	408 048 000	593 790	0,1 %
Virkemidler						
Virkemidler	2-15	252 645 515	294 829 929	292 058 000	-2 771 929	-0,9 %
Sum virkemidler		252 645 515	294 829 929	292 058 000	-2 771 929	-0,9 %
SUM DRIFTSINNTEKTER - VIRKEMIDLER		121 704 020	112 624 281	115 990 000	3 365 719	2,9 %
Driftskostnader						
Drift politisk nivå	17	24 258 212	25 831 843	22 140 000	-3 691 843	-16,7 %
Drift administrativt nivå	18	94 440 455	98 169 984	98 257 773	87 789	0,1 %
Sum driftskostnader		118 698 667	124 001 827	120 397 773	-3 604 054	-3,0 %
RESULTAT		3 005 353	-11 377 545	-4 407 772	6 969 773	
Anvendelse av årsresultatet						
Til annen egenkapital	24	-3 005 353	11 377 545			
Sum anvendelse		0	0			

2.2 Budsjettprosedyrer

I samepolitikken er budsjettet ett av de viktigste politiske verktøyene vi har. Dagens budsjettprosedyrer er slik at sametingsrådet har ett årlig møte med finansministeren om budsjettbehov for neste år. I tillegg har rådet møter med utvalgte departementer om budsjettbehovet for de enkelte sektorene.

Sametinget utarbeider i dag en relativt omfattende liste med budsjettbehov. Det er delvis et resultat av at bevilgningsandelen til samiske formål både i forhold til det totale statsbudsjettet og til overføringene til andre har gått ned siden 1998. Det er nok også et resultat av manglende reelle budsjettkonsultasjoner med Sametinget om økonomiske rammer til samiske formål.

Resultatet av dette er at det lett blir slik at regjeringen profilerer en økonomisk satsing som Sametinget ikke kjenner seg igjen i. Sametinget er ment å ha den sentrale rollen i utforming og utviklingen av samisk kultur og samfunn. Både regjeringen og Sametinget vil derfor være tjent med prioriteringer som legger til rette for at samepolitikken lykkes gjennom Sametinget. Denne tilnærmingen vektlegger løsningsorientert dialog og samarbeid mellom regjeringen og Sametinget.

Dagens system med rammebudsjett til Sametinget fordelt på 6 departementer og budsjett til samiske formål fordelt på 10 departementer byr på utfordringer for å oppnå en helhetlig samepolitikk, som også underbygger Sametingets legitimitet og ansvarlighet.

Sametinget har i møte med kommunal- og moderniseringsministeren tatt opp muligheten for at vi i fellesskap kan drøfte og vurdere endringer av budsjettssystemet som går i retning av én samlet budsjettpost til Sametinget.

2.3 Praktiseringen av konsultasjonsavtalen mellom statlige myndigheter og Sametinget

Som urfolk har samene rett til å bli konsultert i saker som kan få direkte betydning for dem. Det betyr at norske myndigheter er forpliktet, gjennom folkeretten, til å konsultere samene i saker som har betydning for det samiske samfunnet. Det er inngått avtale mellom staten og Sametinget om hvordan konsultasjonene skal foregå. Konsultasjonsprosedyrene gjelder i alle typer saker som kan påvirke samiske interesser direkte.

Sametinget opplever at gjennomføringen av konsultasjonsprosedyrene har styrket samspillet og samarbeidet mellom regjeringen og Sametinget om samepolitikken. Sametinget er glad for at regjeringen i sin politiske plattform så klart har gitt uttrykk for at konsultasjonsordningen skal bevares. Det er imidlertid viktig at konsultasjonsavtalen overholdes av begge parter, og at partene har en felles forståelse av hvordan konsultasjonsavtalen skal utføres i praksis. Det er på dette området vi ser de største utfordringene i samhandlingen mellom Sametinget og statlige myndigheter.

En utfordring i praktiseringen av konsultasjonen er å ha åpenhet og offentlighet om prosess og tema for konsultasjoner, samtidig som at vi som parter respekterer prosessen ved ikke konkludere eller innta offentlige standpunkter til løsninger. Sametinget vil i større grad legge til rette for offentlighet av vurderinger og interesser vi søker å ivareta gjennom konsultasjonene. Store deler av samepolitikken blir utformet gjennom konsultasjoner. Sametinget er derfor avhengig av at denne politikutformingen skjer med offentlig informasjon og debatt. For å få til dette stiller det høye krav til en tidlig og tydelig kommunikasjon på administrativt og politisk nivå.

Praktiseringen av de fastsatte konsultasjonsprosedyrene har i all hovedsak vært god de siste årene. På energiområdet er det en positiv utvikling ved at Olje- og energidepartementet i konsultasjonsmøte i 2013 tydelig ga uttrykk for at rutinene for konsultasjoner skal bedres ved at Sametinget

også får tilgang på foreløpige vurderinger og forslag til vedtak. Landbruks- og matdepartementet oppleves imidlertid som svært uryddig i sin konsultasjonspraksis, både ved at informasjon kommer sent og ofte etter at et offentlig standpunkt er inntatt, og at det i liten eller ingen grad vises god vilje til å komme fram til omforente løsninger. Det er Sametinget vurdering at Sametinget må fortsette å styrke sin innsats overfor Landbruks- og matdepartementet for å få etablert reelle konsultasjoner både med direkte berørte reindriftsutøvere og Sametinget. Dette er ikke minst viktig etter at samisk deltakelse i reindriftsforvaltningen blir sterkt svekket etter avviklingen av områdestyre fra januar 2014.

Konsultasjonsplikten etter folkeretten omfatter også Stortinget. Stortinget har i liten eller ingen grad praktisert dette i saker der det ikke har blitt konsultert med regjeringen, i saker hvor Stortinget vurderer å avvike fra framkonsulterte forslag, og i saker der det er fremmet representantforslag. Sametinget har tatt dette opp med Stortingets presidentskap. Dette har resultert i at Stortingets presidentskap har sendt brev til fagkomiteene og gjort dem oppmerksom på at Sametinget etter sameloven og ILO 169 har en særskilt adgang til å uttale seg før det treffes avgjørelser som har betydning for samiske interesser, og at det i spesielle tilfeller også kan være grunnlag for konsultasjoner mellom Stortinget og Sametinget. Det er Sametingets vurdering at praktiseringen av samarbeidet mellom Stortinget og Sametinget må videreutvikles for å ivareta folkerettens konsultasjonsplikt i behandlingen av saker som berører samene direkte.

Resultater som er oppnådd i konsultasjonene framkommer i fagkapitlene.

3 Språk

I Sametingets arbeid med samisk språk er hovedmålet vårt å få flere brukere av samisk språk.

I 2013 har Sametingets satsning på samisk språk fortsatt. Vi har satt i gang en språkkampanje der ungdom har en sentral plass, vi har arrangert en stor språkkonferanse og vi har økt tilskuddet til de samiske språksentrene. I samarbeid med Sameetingene i Sverige og Finland har vi endelig fått i gang et samarbeid om språk. 1.1.2013 ble nordisk samisk fag- og ressurscenter, Giellagáldu, etablert, i første omgang som et prosjekt.

Satsningen på samisk språk er nødvendig. Både fordi samisk språk er en av de sterkeste grunnpillarene i den samiske kulturen. Men også fordi utfordringene innenfor dette området er store.

Den samiske språkundersøkelsen fra 2012 viste at tre av fem velger å bruke norsk selv om det ville vært mulig å bruke samisk. Største grunn for å velge bort samisk er at man mangler ord og at man synes man ikke snakker samisk godt nok. Undersøkelsen viser også at det er svært store forskjeller i språkerdigheter, bruksarenaer og språkholdninger både mellom språk og i ulike deler av landet.

Ressursene til samisk språkarbeid er små. Vi har klart å øke tilskuddene til språksentrene. Tilskuddene til kommunene og fylkeskommunene i forvaltningsområdet for samisk språk har imidlertid vært på samme nivå lenge. Dette går selvfølgelig ut over rettigheten vi har til å bruke og å bli møtt med samisk språk i vårt møte med det offentlige.

For å få flere samiske språkbrukere har vi i 2013 prioritert aktivitet innenfor 3 områder. Disse var bruken av samisk språk, arenaer for språk og bevaring og utvikling av samisk språk. Virkemidlene vi hadde tilgjengelig for å nå målsettingene våre når det gjelder samisk språk er samelovens språkregler, tilskudd, administrative ressurser og samarbeid.

Arbeidet med samisk språk skjer også gjennom blant annet opplæringsinstitusjonene, kulturinstitusjoner og -tiltak, gjennom næringsutøvelse og gjennom organisasjonsarbeid. Dette arbeidet blir presentert i de andre fagkapitlene.

Ingor Ánte Ánte Mihkkal

– Ánte Mikkel Gaup fra Kautokeino, fikk Sametingets språkmotiveringspris for 2013. Prisen arbeider for å fremme samisk språk og kultur både gjennom sitt yrke som lærer, som forfatter og som joiker.

Spesielt med sine fortellinger har han løftet det samiske språket. Fortellingene passer for alle, både for barn som holder på å lære samisk og voksne som har tapt språket på grunn av fornorskningen.

Foto: Per Ivar Somby

3.1 Bruken av samiske språk

Målsettingen på dette området er å øke og styrke bruken av samiske språk. Vi vil at samisk skal være det naturlige språkvalget i dagliglivet. Det skal være mulig å bruke samisk og samisk skal være synlig i det offentlige rom. Samtidig må vi arbeide for å styrke bruken av samisk der språket har stått svakt.

De viktigste virkemidlene vi har på dette området er økonomiske tilskudd til kommuner og fylkeskommuner og søkerbaserte tilskudd til språkprosjekter. Vi har også initiert egne prosjekter.

3.1.1 Samelovens språkregler

Et av de viktigste verktøyene vi har i arbeidet med samisk språk er Samelovens språkregler. Sametinget arbeider for at språkreglene skal revideres for å sikre samisktalende mulighet til å bruke samisk i møte med offentlig forvaltning. Sametinget har i 2013 tatt dette videre og vil nedsette et utvalg som skal utrede situasjonen og fremme tiltak for styrking av samisk språk.

Samelovens språkregler gir utvidede rettigheter til bruk av språket i et definert område, forvaltningsområdet for samisk språk. Dette forvaltningsområdet blir brukt til å definere rettigheter til bruk av samisk også i andre lover, blant annet når det gjelder rett til opplæring i samisk på grunnskolen, barnehager, helsetjenester o.l. Det vil innskrenke muligheten til samiskspråklige tjenester for samer utenfor forvaltningsområdet. Sametinget ser at dette ikke kan være riktig i forhold til den samiske befolkningen i Norge, at det ikke er like rettigheter når det gjelder bruk og opplæring i samisk.

Sametinget har i konsultasjon med Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet (FAD) tatt opp spørsmålet om samelovens språkregler og hvordan samisk språk skal bevares og utvikles også i framtiden. Sametinget ønsker en utredning om dette. I budsjett 2014 har vi derfor bevilget penger til et utvalg som skal arbeide videre med dette.

3.1.2 Sametingets språkkampanje

Vår store satsning i 2013 i arbeidet for å øke antall språkbrukere er Sametingets språkkampanje "Sámás muinna - Saemesth munnjien - Sámásta mujna - Snakk samisk te`mæ". Dette er en landsomfattende holdningskampanje som særlig er rettet mot ungdom. Målgruppen for kampanjen er all samisk ungdom, både de som snakker samisk, de som kan litt samisk og de som ikke behersker samisk.

Sametinget har som mål at denne kampanjen skal bidra til økt bevissthet om det å bruke samisk i flere sammenhenger, motivere til opplæring i samisk språk, øke bruken av samisk på flere og nye arenaer og at samisk språk synliggjøres og brukes i offentlige sammenhenger.

Sametinget har utnevnt 24 språkambassadører i forbindelse med språkkampanjen. Disse ambassadørene har som oppgave å være gode forbilder og pådrivere for å få flere til å bruke og til å ta opplæring i samisk. Sametinget er svært stolt over å ha fått disse aktive og engasjerte ambassadørene med på dette viktige arbeidet.

Språkkampanjen ble lansert i november men har allerede vakt stor oppmerksomhet og har så langt vært svært vellykket. Det er stor etterspørsel av produktene, og kampanjesiden har hatt besøkende fra hele Sápmi. Kampanjen har ikke bare skapt oppmerksomhet på norsk side, men også spredt seg til Sverige og Finland. I løpet av en måneds tid, var det over 500 bilder på Instagram hvor kampanjens hashtager var brukt.

3.1.3 Sametingets språkkonferanse

I arbeidet for å styrke og øke bruken av samisk språk er det viktig med arenaer og møtesteder hvor aktuelle språkspørsmål løftes og debatteres. Sametingets språkkonferanse ble arrangert i november 2013 i samarbeid med Senter for samisk i opplæringen.

Tema for konferansen var "Funksjonell tospråklighet, hvordan nå målet?" Sametinget vil øke antall brukere av samisk språk og øke bruken av samisk. For å nå disse målene må vi i langt større grad lykkes i arbeidet med funksjonell tospråklighet. Tospråklighet har vært et aktuelt tema i flere tiår, og det er viktig at vi nå ser på om strategien har fungert og hvordan vi faktisk kan nå målet om funksjonell tospråklighet i de ulike språkområdene i Sápmi. Konferansen tok opp viktigheten av kvalitet og metoder i opplæringen i samisk og økt bevissthet om metodevalg og valg av dagligspråk.

Språkkonferansen samlet språkfolk fra ulike sektorer i samfunnet og det var rekordstor deltakelse. I tillegg til konferansen var det utstillinger av bøker, læremateriell, samt demonstrasjoner av opplæringsmetoder. Språkambassadørene hadde stand hvor det ble utdelt "Snakk samisk te`mæ"-buttons og gitt informasjon om språkkampanjen.

Innlederne på konferansen presenterte ny forskning omkring funksjonell tospråklighet samt delte sine erfaringer på området. Slik fikk deltakerne ny kunnskap og innsikt i temaet.

3.1.4 Forvaltningsområdet for samisk språk

Kommunene og fylkeskommunene i forvaltningsområdet for samisk språk er viktige samarbeidspartnere i arbeidet for å styrke samisk språk lokalt. Sametinget bevilger tospråklighetstilskudd til kommuner og fylkeskommuner som tilhører forvaltningsområdet for samisk språk. 2/3 av de virkemidlene som Sametinget har til språk bevilges direkte til kommunene og fylkeskommunene innenfor forvaltningsområdet. Pengene skal bidra til at befolkningen i disse områdene skal kunne bevare og utvikle sitt språk, at de skal bli betjent på samisk i offentlige etater og de skal bidra til at kommunene og fylkeskommunene aktivt skal kunne synliggjøre og øke bruken av samisk språk i det offentlige rom.

I 2013 ble Røyrvik kommune innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk. Det er nå ti kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk.

Sametinget og kommunene og fylkeskommunene i forvaltningsområdet for samisk språk har inngått samarbeidsavtaler om bruken av tospråklighetsmidlene. Forvaltningen av samelovens språkregler er grunnlaget for samarbeidsavtalene. Samarbeidsavtalene bidrar til at det er fast dialog mellom Sametinget og kommunene i forvaltningsområdet på politisk nivå. Sametinget hadde et felles politisk møte med alle ordførerne i forvaltningsområdet for samisk språk i Karasjok i februar i år. Kommunene har i samarbeidsavtalene selv definert hva de ønsker å prioritere når det gjelder utvikling av språket. Siden kommunene er så forskjellige, så vil tiltakene også være forskjellige. Kommunene har kommet med signaler om at tospråklighetstilskuddet ikke dekker de reelle utgiftene som kommunene har til å gi tospråklige tjenester og at det ikke har vært en økning i rammen til den enkelte kommune på flere år.

For Sametinget er samarbeidsavtalene et viktig redskap for påvirkning og oppfølging av språkarbeidet i den enkelte kommune og fylkeskommune i forvaltningsområdet. Gjennom kommuners og fylkeskommuners årlige aktivitetsplaner og påfølgende rapportering, og saksbehandlers direkte kontakt med den enkelte enhet, får Sametinget en god oversikt over språkarbeidet som gjennomføres i regi av tospråklighetsmidlene.

Sametinget har gjennom samarbeidsavtalene mulighet til å påvirke hvilke tiltak og strategier som iverksettes, både gjennom årlig prioritering av tiltak, og gjennom rullering av avtalene. Sametinget deltar også på Giellagiella forum hvor kommunene og fylkeskommune er bidragsytere og deltakere.

Folk utenfor forvaltningsområdet for samisk språk har ikke de samme rettigheter til bruk av samisk eller rett til tjenesteyting på samisk i møte med det offentlige. Sametinget har derfor startet arbeidet med samarbeidsavtaler for styrking av samisk språk og kultur med bykommuner. I 2013 har

Sametinget og Tromsø kommune inngått en slik samarbeidsavtale. Avtalen legger opp til å ta et ansvar for det samiske samfunnet og samfunnsutviklingen i Tromsø kommune, forhindre negativ diskriminering og fornye og utvikle samarbeidet mellom Sametinget og Tromsø kommune.

3.1.5 Samiske språkprosjekter

Sametinget har i 2013 satt av kr 7,6 millioner til tilskudd til språkprosjekter. Tilskuddene skal bidra til at bruken av samisk språk økes og styrkes, at flere lærer seg samisk og at det blir flere arenaer for bruk av samisk språk.

Det ble gitt støtte til blant annet samisk språkkurs for voksne, språkleir for barn og unge og stedsnavnsprosjekter, der i blant stedsnavnsinnsamling i Rørosregionen.

Det er også gitt støtte til språkarenaer som styrker muntlig språkovertøring mellom generasjoner. Spesielt i områder der språket høres lite i hverdagen er det viktig at den eldre generasjonen er med i språkovertøringen. Dette vil bidra til at dialektord og uttrykk blir overført mellom generasjonene.

Prosjektrapportene viser at mange prosjekter har lyktes godt i opprettelse av arenaer der språket undervises og høres. Spesielt språksentrene er flittige søkere, de har opprettet mange språkarenaer ved hjelp av språkprosjektmidlene. Disse er også med på å fremme samisk språk slik at det brukes og kommer til syne i de områdene der språket er truet. Terminologiprojektene er med på å utvikle samisk språk, slik at det blir et fullverdig bruksspråk i en moderne hverdag.

For at samisk språk skal bli et fullverdig bruksspråk i hverdagen, har Sametinget også i år gitt støtte til utvikling av samiskspråklige "apper", applikasjoner som brukes i mobiltelefoner og nettbrett. Sametinget har gitt tilskudd til utvikling av applikasjoner for mobiltelefoner på alle tre samiske språk.

I 2013 fikk vi resultatet av evalueringen av tilskuddsordningen for søkerbaserte språkprosjekter. Evalueringen omfattet de som har fått tilskudd til språkprosjekter fra Sametinget i perioden fra 2007- 2011. Formålet med evalueringen var å få vite om språkprosjektmidlene bidrar til at Sametinget når de målsettingene vi har til tilskuddsordningen. Det var også forventet å få et bilde av tilskuddsmottakeres bruk av tilskuddet, samt hvordan ordningen blir forvaltet.

Hovedkonklusjonen i evalueringen var at den søkerbaserte tilskuddsordningen for samisk språk er en velfungerende ordning, som gjennom mål, prioriteringer og disponering av tilskuddsmidlene støtter opp om samisk språkarbeid. Evalueringen mener at den fungerer som en "gjødsling" som fører til en underskog av språkarbeid. Sett i et større samfunnsperspektiv fungerer denne underskogen i tett samspill med både andre språktiltak og den samiske språkpolitikken som Sametinget og regjeringen fører.

Ordningen har sin styrke i at den søkes underlagt en sakte endring og tilpasning til erfaringer og ny kunnskap om behov og virkning av gitte prosjekter. Denne endringsvilligheten synes å bidra til nyskaping og nytenkning, og til å stimulere til utviklingsarbeid utover de konkrete prosjektene.

At støtteordningen er et viktig bidrag for styrking av samisk språk, betyr imidlertid ikke at ordningen ikke har forbedringspunkter, eller elementer som kan fremheves ytterligere. Sametinget har iverksatt tiltak for å forbedre tilskuddsordningen for samiske språkprosjekter.

Sametinget er enig med evalueringen i at de årlige prioriteringene bør holdes på dagens nivå og ikke økes. Sametinget vil fortsatt ha de prioriteringene som anses som mest hensiktsmessige sett ut fra et overordnet samisk samfunnsperspektiv.

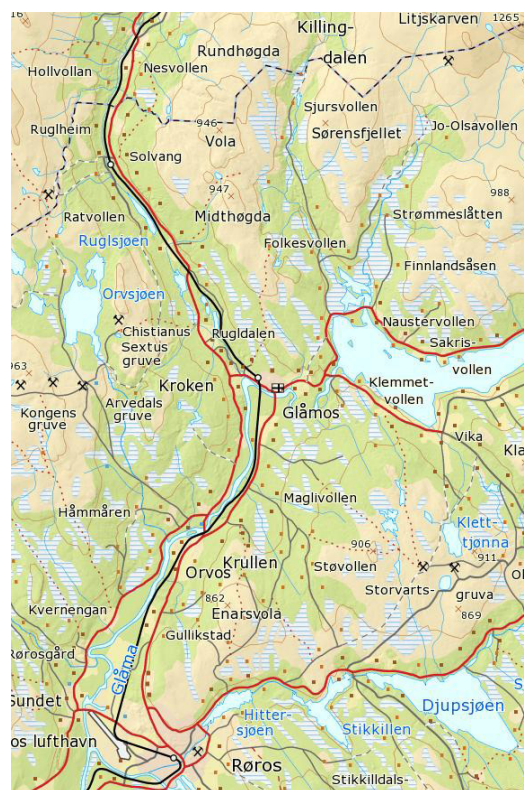
Evalueringen anbefaler at tilskuddsordningen i hovedsak prioriterer språktiltak, og at kulturtiltak med mindre innslag av språklæring i større grad kanaliseres til kulturtilskuddsordninger. Sametinget er enig i dette, men samtidig må Sametinget

Sametinget har i 2013 støttet stedsnavnprosjektet "Kartlegging og dokumentasjon av samiske stedsnavn i Rørosregionen". Prosjektet går ut på å kartlegge samiske stedsnavn og informasjon om hvorfor de benevnes som de gjør.

I sørsamiske områder er det tidligere samlet inn lite samiske stedsnavn, og dette prosjektet anses derfor som meget viktig arbeid. Innsamling av samiske stedsnavn er viktig for å få disse mer synlig i områder der det tidligere ikke er foretatt noe særlig innsamling av samiske stedsnavn, og hvor det er stort behov for at samisk språk bevares og styrkes. Innsamling og registrering av samiske stedsnavn er en god måte å få synliggjort det samiske språk på i disse områdene, spesielt da navnene forhåpentligvis kommer til syne i kart og vegskilt.

Det er bevilget kr 300 000 til prosjektet.

Kart: Kartverket

vurdere om det kan være hensiktsmessig å prioritere kulturrelaterte språkkurs også, spesielt for å rekruttere flere menn.

Når det gjelder resultatene, viser vi til rapporten fra undersøkelsen, Evaluering av Sametingets søkerbaserte tilskuddsordninger for samisk språk.

3.2 Arenaer for samiske språk

De samiske språksentrene er Sametingets viktigste samarbeidspartnere i å fremme samisk språk. De er særlig viktig for nærmiljøet og skaper stor aktivitet i sine områder. Sametinget har derfor styrket språksentrene gjennom et utviklingstilskudd og de har fått en økning i fast tilskudd.

Det er opprettet 2 nye språksentre i 2013. Gieleanie, sørsamisk språk- og kultursenter i Rørvik og Storfjord språksenter som er et flerspråklig språksenter i Storfjord.

Samiske språksentre får direkte tilskudd fra Sametinget til å skape arenaer for samisk språk. Det er viktig at samisk språk skal høres og synes i språksentrenes virkeområder. Sametinget ønsker aktive og levedyktige språksentre. Fra Sametingets side er det viktig med ett godt samarbeid med språksentrene og få høre hver enkelts språksentres behov og ønsker for fremtiden. Sametinget deltar derfor på nettverksmøter med språksentrene.

Etter evalueringen av språksentrene i 2012 har språksentrene meldt behov om mer forutsigbare rammebetingelser. Sametinget har fulgt opp dette ved å opprette en midlertidig post som skal bidra til at språksentrene i dialog med Sametinget får et utviklingstilskudd. Sametinget besluttet i 2013 at utviklingstilskuddet skulle brukes til voksenopplæringskurs i samisk. Kompetansegivende språkkurs med studiepoeng ble prioritert.

Sametinget har i revidert budsjett for 2013 styrket språksentrene, ved å øke språksentrenes faste tilskudd. Språksentrene er aktive med å gjennomføre forskjellige språkprosjekter innenfor sine områder og språksentrene har vært de største søkerne av Sametingets søkerbaserte språkpro-

sjekter. De fleste språksentrene har faste aktiviteter som årlig gjennomføres. Tilbakemeldingen fra språksentrene på et eget utviklingstilskudd, var at dette bidro til at språksentrene fikk forutsigbarhet og kunne planlegge og å igangsette språkkurs i begynnelsen av året. Det er også positivt at språksentrene fortsatt vil kunne søke om midler til andre behov via Sametingets språkprosjekter.

3.3 Bevaring og utvikling av samiske språk

Sametinget har som mål at samisk språk brukes og er synlig på alle samfunnsområder. Bruk av samisk språk er den viktigste forutsetning for å kunne bevare og videreutvikle språket. For at dette skal være mulig, er det nødvendig med et kontinuerlig terminologiarbeid som gjøres tilgjengelig gjennom digitale databaser som gjør det enklere å implementere nydannelser i ordbøker og rettskrivingsprogram. Digitalt tilgjengelige ordbøker og rettskrivingshjelpemidler er grunnleggende i arbeidet med å bevare og videreutvikle språkernes felles normgrunnlag.

Det er behov for et godt nordisk samarbeid både for å fremme språkpolitiske og språkfaglige saker. Felles terminologitviking og normering er viktig for å sikre fellesgrunnlaget for samisk språk.

Sametinget har bidratt økonomisk til å utforme ny søkbar elektronisk ordbok og gjennomføre kurs for språkmedarbeiderne i Termwiki.

3.3.1 Nordisk samisk språksamarbeid

Sámi Giellagáldu ble etablert av Samisk parlamentarisk råd 1. januar 2013. Sámi Giellagáldu er et nordisk fag- og ressurscenter for samiske språk. Senteret skal bevare og utvikle den kulturarven som er tilknyttet samisk språk. Det skal fungere som et faglig sakkyndig organ, som samler og tilrettelegger tiltak som berører bruk og røkt av samiske språk, og senteret skal koordinere det samiske språksamarbeidet. Sámi Giellagáldu har ansvar sammen med sametingene å styrke og

utvikle det nordiske språksamarbeid, styrke og utvikle samiske språk slik at det tas hensyn til språkgruppene ulike behov, utfordringer og ressurser, og å berike det samiske språk og sikre dets fremtid. Med senteret er samiske språktjenester samlet. Sámi Giellagáldu er et felles og samtidig øverste organ for det samiske folket om spørsmål som berører samisk språk.

Arbeidet i det nordisk samiske språksamarbeidet består blant annet i språkrøkt, språkutvikling, terminologiarbeid, normering, navnetjenester, stedsnavn og informasjon i forbindelse med språkfaglige spørsmål.

Sámi Giellagáldus sørsamiske språkseksjon har i 2013 godkjent til sammen 564 nye termer. Lulesamisk språkseksjon har godkjent 168 nye termer. Nordsamisk språkseksjon har i 2013 godkjent 1001 nye termer. Enaresamisk språkseksjon har godkjent til sammen 620 nye termer. I tillegg har enaresamisk språkseksjon vedtatt hvordan låneord skal normeres på enaresamisk. Nye termer og normeringer er kunngjort på nettsidene til Sámi Giellagáldu <http://samigiellagaldu.org/>. I tillegg til dette har Sámi Giellagáldu hatt aktivt språkrøkt og språkrådgivning på sosiale medier: <https://www.facebook.com/SamiGiellagaldu>. Sámi Giellagáldu hadde på slutten av 2013 til sammen 930 likere.

Sámi Giellagáldu er ikke et eget fysisk organ, men senterets seksjoner er spredt over hele Sápmi i Norge, Sverige og Finland og er samlokalisert med sametingenes ansatte. Senteret er foreløpig et prøveprosjekt som vi arbeider for skal få fast finansiering. Senteret er underlagt Samisk parlamentarisk råd.

3.3.2 Samisk terminologi og språkutviklingsarbeid

Terminologutvikling betyr å tilpasse nye begrep og fenomener språklig slik at det er mulig å kommunisere om disse på samisk. Enhetlige terminologiske løsninger er avgjørende for å bevare fellesgrunnlaget for de samiske språkene.

Sametinget utga en lulesamisk – norsk/norsk – lulesamisk digital ordbok på språkkonferansen for lulesamisk språk i Jokkmokk i 2012. I 2013 er nettordboka lagt ut på hjemmesidene til Giellatekno ved Universitet i Tromsø. Sametinget har nå igangsatt arbeidet med å tilpasse ordboka til en digital versjon som kan brukes som ressurs til en planlagt dataordbok.

Sametinget arbeider med talesyntesen som skal utvikles for nordsamisk språk. Dette er et språkteknologisk hjelpemiddel for alle som har skrive- og lesevansker, og som trenger hjelp til å lese tekst på skolen, i arbeidslivet og i privat sammenheng. Dette arbeidet utføres sammen med Divvun og Giellatekno. Sametinget har engasjert Acapela Group AB til å utarbeide tekst for nordsamisk tale. Arbeidet ble igangsatt i november 2013 og det ferdige produktet skal presenteres i oktober i 2014.

Oversatte tekster utgjør en stor del av det som produseres av samiske tekster daglig. Dette dekker behovet som samiskspråklige har for å få informasjon på sitt eget språk. Samtidig er oversatte tekster mange ganger også de eneste skriv som presenterer saksområder på samisk og er slik sett en viktig del av utviklingsarbeidet på samisk. Oversatte tekster i Sametinget utgjør en stor andel av de samiske tekstene i samfunnet. Disse tekstene er også med på å befeste saksbehandlingspråket. Samiske tekster som Sametinget produserer brukes av mediene som informasjonskilder og er dermed også med på å påvirke den offentlige språkbruken. Sametinget oversetter daglig tekster både på nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk.

3.3.3 Samiske stedsnavn

Sametingets stedsnavntjeneste er en lovpålagt oppgave (jf, Lov om stadnamn). Sametinget har oppnevnt navnekonsulenter for nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk. Navnekonsulentene er faglig ansvarlige for tilrådinger om hva slags skrivemåter som forslås brukt i offentlig sammenheng. Sametingets stedsnavntjeneste gir tilrådinger i bruk av samiske stedsnavn til kommuner, journalister og andre som har interesse av samiske stedsnavn.

Det er blitt gitt informasjon om offisielle adresser, navn på tettsteder, grendenavn, veier, gater og lignende.

Bruken av samiske stedsnavn øker. Vi ser at det norske samfunnet ser betydningen av at også samiske navn registreres og dokumenteres samtidig med det nye norske navnet. Samiske stedsnavn er også blitt mer og mer synlige ettersom Statens vegvesen har begynt å skille på samisk i samiske områder. Dette er med på å bevare samiske stedsnavn. Det er imidlertid ønskelig med bedre kommunikasjon og rutiner med Statens vegvesen når det gjelder skilting på samisk. Vi ser at det i enkelte tilfeller har blitt satt opp skilt som er skrevet feil og/eller feil på rekkefølgen i plasseringen av vegskilt. Dette kunne vært løst om Sametingets stedsnavntjeneste får informasjon om aktivitetene til Statens vegvesen når det gjelder samiske skilt.

Hamarøy kommune har vedtatt å skille på samisk i kommunen. Statens vegvesen var i begynnelsen ikke villig til dette, fordi Hamarøy kommune ikke er innlemmet i forvaltningsområde for samisk språk. Sametinget har gjort oppmerksom på at reglene om samisk skilting i samiske områder er nedfelt i Lov om stadnamn, og ikke noe som vegvesenet selv kan bestemme. Statens vegvesen har derfor endret sitt syn på saken.

Røyrvik kommune har søkt om å få det samiske navnet på kommunen stadfestet hos Kongen i statsråd, men saken har stoppet opp på grunn av uenigheter om hvordan det samiske navnet skal skrives. Sametinget er fortsatt i dialog med kommunen og Det Kongelige Kommunal- og Regionaldepartementet om saken.

For Sametinget er det viktig å delta på møter og seminarer hvor stedsnavnssaker diskuteres, for å informere og synliggjøre utfordringer vi har i saker som omhandler samiske stedsnavn. Derfor har Sametinget deltatt på årlig samrådsmøte med Statens kartverk og andre stedsnavnkonstulenter over hele Norge. Vi deltok også i UNGEGN (United Nations Group of Experts on Geographical Names) Norden Divisjons konferansen i Tallinn, hvor stedsnavnssaker for hele Norden ble diskutert. På

konferansen drøftet man også hvordan problemer kan løses i de enkelte områder og hvordan nye dataprogram for kart og registre utvikles i de enkelte medlemslandene. Et annet viktig punkt var hvordan vi kan gjøre saksbehandlingen i stedsnavnssaker så smidig som mulig, slik at vi får en økning i kvantitet og forbedring i kvalitet på bruken av samiske stedsnavn i samfunnet.

Gjennom tilskuddsbevilgninger er Sametinget med på å få samiske stedsnavn innsamlet, dokumentert og registrert i Norge. I 2013 er det bevilget 1 347 000 kronet til stedsnavnprosjekter.

4 Kultur

Sametingets hovedmål for samisk kultur er et levende og allsidig samisk kunst- og kulturliv. Et allsidig kulturliv bidrar til levende lokalsamfunn ved at det skaper aktivitet, tilhørighet, trivsel og identitet, i tillegg til kulturbaserte arbeidsplasser.

For å nå hovedmålet har Sametinget arbeidet for å ivareta, utvikle og formidle mangfoldet innen samisk kultur ved aktiv bruk av økonomiske virkemidler, gjennom samarbeid med aktører som arbeider for samisk kulturutvikling, og ved dialog med sentrale, regionale og lokale myndigheter for å styrke rammevilkårene for samisk kunst- og kulturutvikling.

Å sikre samiske kulturinstitusjoner gode rammevilkår og utviklingsmuligheter er et av Sametingets største utfordringer. Det er både kostnadskrevede og tidkrevende prosesser. I 2013 har likevel Sametinget mange gode eksempler og resultater å vise til.

Østsamisk museum/Ávv Saami Musea har vært et tidkrevende prosjekt. I 2013 har vi fått på plass det organisatoriske med konsolideringen og lei-eavtale med Statsbygg og formalitetene rundt eierskap til bygget. De bygningsmessige utbedringene er også på plass. Nå gjenstår arbeidet med å

ferdigstille utstillingen. Det er igangsatt bygging av magasin ved museet, noe som er en forutsetning for tilbakeføring og oppbevaring av gjenstander.

Bååstede - prosjektet for tilbakeføring av samiske gjenstander - fikk sin formelle oppstart i 2013. Dette er Sametinget godt fornøyd med. Samarbeidet med Norsk folkemuseum og Kulturhistorisk museum har vært fruktbart og gjort at prosjektleder er på plass på Norsk folkemuseum fra mai 2014. Selv med finansiering fra Norsk kulturråd på kr 500 000 det første året og Sametingets bidrag på ca. 1 mill. kroner, er det likevel en stor utfordring å sikre langsiktig og tilstrekkelig finansiering.

Sametinget er også godt fornøyd med at samarbeidet og dialogen med kunstnerorganisasjonene stadig blir bedre. Kunstneravtalen med forhandlingene i 2013 og drøftingene om ny hovedavtale har vært positive og konstruktive. Kunstneravtalen hadde en større ramme enn noen gang tidligere og Sametinget er fornøyd med at økningen går til å styrke rammevilkårene til kunstnerne.

Samarbeidet og dialogen med våre kulturinstitusjoner har også blitt bedre i 2013. Først og fremst gjennom de dialogmøtene Sametinget har hatt med de fleste av institusjonene. Sametinget har også et godt samarbeid med Norsk kulturråd med flere kontaktpunkter og møter om både erfaringsutveksling, kompetanseoverføring og annet samarbeid som bidrar til å styrke samisk kultur. Sametinget er fornøyd med at samarbeidet og dialogen med Kulturdepartementet har vært god og konstruktiv i 2013.

Sametinget har halvårige administrative kontaktmøter med Kulturdepartementet med gjensidig informasjonsdeling og der aktuelle saker tas opp til drøfting. Etter initiativ fra Sametinget ble det avholdt et møte med kulturminister Hadia Tajik i juni 2013. Det er imidlertid ikke etablert noen fast ordning for møter på politisk nivå med Kulturdepartementet, slik det finnes med flere andre departement. Sametinget har formidlet ønsker om å styrke en slik type samhandling.

4.1 Arenaer for samisk kulturutøvelse

Sametinget gir direkte tilskudd til ulike samiske institusjoner som på hver sin måte er med på å bidra til utviklingen av samisk kultur. Det er kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner, teatre, festivaler og museer. De samiske institusjonene er viktige aktører og samarbeidsparter i utviklingen av samisk kunst- og kulturliv, og også en viktig infrastruktur for samiske kulturarbeidere. De er arenaer for nyskaping, formidling og utvikling, hvor samisk språk og kultur er sentralt. Som ledd i institusjonsutviklinga er det viktig å ta tak i institusjonenes aktiviteter og faglige innhold.

De samiske institusjonene er ofte utstillingsvindu for samisk kultur, og benyttes ofte av læringsinstitusjoner, lokalbefolkning og turister for å innhente informasjon om det samiske samfunnet. Dette krever tilrettelegging av institusjonene som besøksarena, der informasjonen holder et høyt nivå både når det gjelder innhold og presentasjonsform. De samiske institusjonene tilbyr kompetansearbeidsplasser i samiske lokalsamfunn, der samiske samfunn har behov for solide institusjoner i møte med dagens og fremtidige utfordringer og endringsprosesser.

Sametinget avholder jevnlig kontaktmøter med de samiske kulturinstitusjonene som får direkte tilskudd over Sametingets budsjett. Møtene er arena for gjensidig orientering og faglige drøftinger, der temaene er budsjett og informasjon om og drøfting av aktuelle saker. Kontaktmøtene har bidratt til positiv dialog og drøfting av eventuelle utfordringer institusjonene og Sametinget står ovenfor. Institusjonenes eget ansvar overfor egen utvikling og Sametingets rolle i utviklingen er tema Sametinget ønsker å jobbe videre med.

Som et ledd i kompetanseheving for de samiske kulturinstitusjonene, arrangerte Sametinget et styreseminar der alle styremedlemmer og daglig ledere var invitert. Hovedfokuset var på krav og regelverk som gjelder for de ulike organisasjonsformene, samt styrearbeid generelt. Sametinget vil i 2014 fortsette arbeidet med å tilby kompetanseheving for de samiske kulturinstitusjonene.

Det er innført en ordning med husleiefinansiering av nye samiske kulturhus. Prosedyren tar utgangspunkt i husleieordningen i staten. Den skisserer en trinnavis prosedyre, med ansvarsfordeling mellom Sametinget og Kulturdepartementet angående forslag, vedtak og budsjettmessige konsekvenser ved igangsetting av nye husleiefinansierte samiske kulturbygg.

4.1.1 Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner

De samiske kulturhusene og kulturformidlingsinstitusjonene skal synliggjøre samisk kulturliv og fungere som arenaer for utvikling av samisk kultur. Sametinget gir direkte tilskudd til 12 kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner. Det er stor variasjon i størrelsen og i hva de ulike institusjonene arbeider med. Felles for alle er at de har stor betydning for samisk kulturliv i sitt lokalmiljø.

4.1.1.1 Sámi Dáiddaguovddáš/Samisk senter for samtidskunst

Senteret har i 2013 arbeidet med en ny organisasjons- og styringsform. Sámi Dáiddaguovddáš/Samisk senter for samtidskunst ble etablert som stiftelse høsten 2013, med Sametinget som medstifter sammen med Sámi Dáiddačehpiid Searvi. Stiftelsens totale grunnkapital er kr 100 000, der Sametinget bevilget kr 50 000 til Sámi Dáiddačehpiid Searvi som stiftelseskapital.

I Sametingets reviderte budsjett for 2013 ble det avsatt ekstra midler til flytting av lokaler for Samisk senter for samtidskunst. Senteret skal flytte til større og mer egnede lokaler ved den tidligere samiske folkehøyskolen i Karasjok.

Sametinget er også fornøyd med at Sámi Dáiddaguovddáš /Samisk senter for samtidskunst i Karasjok er sikret fast driftstilskudd fra de tre nordnorske fylkeskommunene gjennom den nye Nordnorske kulturavtalen som gjelder for perioden 2014 – 2017.

4.1.1.2 Várdobáiki

Várdobáiki samisk senter ble etablert i 2002. Det er etablert med kontorsted i Evenes, i det markasamiske kjerneområde med virkeområde i Sør-Troms og Nordre Nordland, fra Ballangen i sør til Salangen i nord inkludert Vesterålen og Lofoten. Kultursenteret har også språksenter, barnehage, museum og avdeling for samisk helse som en del av senterets virksomhet.

Et av målene i formålsparagrafen er å få på plass eget hus til kultursenteret. Styret i Várdobáiki har arbeidet med ny organisasjons- og styringsform som følge av krav i Sametingets institusjonsmelding fra 2008. I samråd med Sametinget har de valgt å satse på aksjeselskap som framtidig organisasjonsform.

Med dette som bakgrunn har Sametinget blitt invitert til å delta i etablering av aksjeselskapet, Várdobáiki AS. Selskapet skal ha som formål å videreføre samisk språk, kultur og samfunnsliv i regionen. Organisasjonsendring var et krav for å få realisert kulturhuset Várdobáiki.

Sametinget har mottatt plan for utbygging av kulturhus på Várdobáiki. Så snart organisasjonsendring er på plass vil arbeid med realisering av utbygging videreføres.

4.1.1.3 Samisk hus i Oslo

Foreningen Samisk hus inviterte i 2012 Sametinget, Oslo kommune og Akershus fylkeskommune til å være opprettere av stiftelsen Samisk hus i Oslo. Sametinget stilte seg positivt til dette, mens Oslo kommune og Akershus fylkeskommune takket nei av prinsipielle årsaker.

Foreningen Samisk hus i Oslo er blitt omdannet til et aksjeselskap Samisk Hus Oslo A/S med en aksjekapital på 80 000 NOK. Selskapet ble stiftet desember 2013 med Sametinget, Oslo Samiid Searvi/Oslo sameforening, Samefolkets parti Oslo og Samisk Sosialistisk forening som eiere. Sametinget har 2 medlemmer i styret.

4.1.1.4 Samisk kulturhus i Alta

Sametinget har gjennomført en forstudie for samisk kulturhus i Alta. Målet var å få belyst behovet for et samisk kulturhus i Alta og hvilke funksjoner som er viktige å prioritere. Forstudierapporten beskriver fire ulike kulturhusmodeller, og det skisseres ulike samarbeidsmuligheter som foreligger for et samisk kulturhus. Rapporten belyser noen av funksjoner de samiske miljøene i Alta ønsker at et samisk kulturhus skal ha, i tillegg belyses andre sentrale dimensjoner som påvirker beslutninger om videre fremdrift, samt fremtidige planer og beslutninger.

4.1.2 Samiske festivaler

De samiske festivalene synliggjør, formidler og utvikler samisk og urfolks kunst og kultur. De er årlige begivenheter som tiltrekker seg publikum, artister, kunstnere og kulturutøvere fra Sápmi og andre urfolkssamfunn.

Sametinget gir direktetilskudd til 7 samiske festivaler. I 2013 kom tre nye festivaler med i ordningen. Dette er Sørsamisk kulturfestival, Julevsáme vahkko - Lulesamisk uke og Samisk uke i Tromsø.

Sametinget har gjennomført kontaktmøter med de fleste samiske festivalene i 2013. Festivalene er mangfoldige og synliggjør, formidler og utvikler samisk kultur på ulike måter. Direktetilskuddene til festivalene gir forutsigbarhet og stabilitet for festivalene, men er ikke nok for å gi festivalene handlingsrom for å drive profesjonelt med tilstrekkelige menneskelige og økonomiske ressurser. Festivalene er avhengig av annen støtte og frivillige for å møte forventningene til kvalitet og innhold.

4.1.3 Teater

De samiske teatrene er viktige som arenaer for kulturopplevelse og kulturformidling, og for bruk og synliggjøring av samisk språk. Sametinget ga direkte tilskudd til to teatre over Sametingets budsjett i 2013, Beaivváš Sámi Našunálateáhter og Åerjelhsaemien Teatere AS. Direktetilskuddene de

mottar bidrar til at de etablerte samiske teatrene kan utvikle seg kunstnerisk, produsere scenekunst på høyt nivå og turnere med scenekunst.

Åerjelhsaemien Teatere ble omorganisert til et AS høsten 2012, og generalforsamling ble holdt i mars 2013. Teateret er samlokalisert med Nordland Teater i vertskommunen Rana kommune. Teateret har i jubileumsåret for kvinners stemmerett hatt stor suksess med forestillingen "Elsa Laula – kvinnen som sprengte grenser".

Et av de viktigste premissene for å kunne utvikle Beaivváš Sámi Našunálateáhter kunstnerisk er et nytt teaterbygg i Kautokeino. I 30 år har Beaivváš holdt til i det som allerede fra starten av ble betegnet som midlertidige lokaler. Lokalene er gammeldags og uhensiktsmessig. De er ikke egnet til å drifte et teater, de har en uakseptabel arbeidsmiljøstandard, de har en scene som ikke er i nærheten av å matche behovene for et moderne teater og avstand mellom scene og verksteder som gjør arbeidet svært tungvint.

Sametinget er i positiv dialog med Beaivváš om nytt bygg, og har hatt møter om fremdriften i prosjektet. Beaivváš Sámi Našunálateáhter er blitt tildelt en støtte på kr 350 000 til institusjonsutvikling i forbindelse med nytt teaterbygg. Formålet med støtten er at teateret utvikler et tett og nært eierskap til byggeprosjektet som skal sikre at Sametinget og Stortinget har det nødvendige beslutningsgrunnlag til å fatte beslutningen om nytt teaterbygg. Samisk barneteater i Tana har over flere år arbeidet med samiskspråklig teatervirksomhet for barn og unge. Dette arbeidet er knyttet til kulturskolen, og utgjør en av flere aktiviteter og arenaer for samisk språk. Sametinget har for budsjettåret 2014 avsatt 300 000 til driftsstøtte til Samisk barneteater i Tana.

Det nye teaterhuset skal gi Norge en verdig, skapende og fleksibel arena for kunst og kreativitet. Nytt teaterbygg skal romme mer enn scenekunsten: Det skal være en arena for alle kunst- og kulturformer som vil være med å utvikle spennende møter og øyeblikk i det nordlige Norge. Teatret skal være åpent for uttrykk og kunst med lokal,

regional, nasjonal og internasjonal forankring. I tillegg skal bygget understøtte en av framtidsnæringene i nord: Reiselivet og opplevelsesturismen.

4.1.4 Museer

Sametinget ga driftsstøtte til 6 konsoliderte samiske museer i 2013. Vi vil at disse pengene skal bidra tillat samisk kulturhistorie bevares, forvaltes og formidles i lokalsamfunnene.

4.1.4.1 Saemien Sijte

Saemien Sijte mottar driftsstøtte over Sametingets budsjett både som kulturhus og som museum. Utfordringen Saemien Sijte står overfor i dag er at museet ikke har de bygningsmessige standarder som kreves for å kunne være en attraktiv møteplass og utstillingsvindu for samisk kultur.

Forprosjektet for nybygg for Saemien Sijte ble ferdigstilt for over ett år siden men prosjektet mangler fortsatt finansiering fra staten for å kunne gjennomføres. Som en midlertidig løsning har det blitt satt opp hytter og brakker utenfor hovedbygget for å huse de ansatte.

Nybygget vil ha effekt på bevisstheten om den sørsamiske kulturen og formidling av denne. Det vil være et signalbygg i Snåsa med spesielle arkitektoniske verdier, som også vil kunne påvirke både kommunens og regionens omdømme. I tillegg vil etableringen sikre viktige arbeidsplasser og også bidra med nye.

Finansieringen av nybygget til Saemien Sijte har vært høyt prioritert av Sametinget i 2013 og vil fortsatt være det i 2014.

4.1.4.2 Samisk kunstmuseum

Statsbygg har gjennomført arbeidet og oversendt byggeprogram for prosjektet Samisk kunstmuseum.

Byggeprogrammet inneholder blant annet tilstandsanalyse og programestimat. Samisk kunstmuseum

planlegges etablert i tilknytning til eksisterende bygningsmassen til De Samiske Samlinger. Arbeidet med å avklare forhold angående eierskap, forvaltning, drift og vedlikehold av eksisterende anlegg er ikke slutført.

Statsbygg har uttrykt en positiv holding til at det samlede anlegget kan inngå i Statsbyggs portefølje etter ferdigstillelse av nybygg og rehabilitering/ombygging av eksisterende bygning. Dette er avhengig av at eierne av dagens bygningsmasse, er villig til å overføre eierskapet til Statsbygg. Eiere ved eierstyret til De Samiske Samlinger har meddelt Sametinget at de ikke er villig til å overgi eieransvaret for bygningsmassen til Statsbygg. Kunstmuseet kan vanskelig realiseres i tilknytning til bygningsmassen til De Samiske Samlinger, uten samtykke fra eiere. For Sametinget finnes det ikke andre finansieringsmodeller for å realisere samisk kunstmuseum, enn husleiefinansieringsordningen for nye samiske kulturbygg. Framdriften av prosjektet har stoppet opp.

4.1.4.3 RiddoDuottarMuseat

Eierstiftelsen De samiske samlinger/Sámiid Vuorkká-Dávvirat vedtok å si opp driftsavtalen med driftsstiftelsen RiddoDuottarMuseat med virkning fra 1.januar 2014. Avtalen gjaldt museet De samiske samlinger i Karasjok. En arbeidsgruppe, bestående av eierne og Sametinget jobbet fram forslag til en fortsatt drift under RiddoDuottarMuseat ut fra dagens drift, men med noen justeringer. Eierstiftelsen De samiske samlinger/Sámiid Vuorkká-Dávvirat besluttet videre å utsette oppsigelse av driftsavtalen med ett år. Sametinget, eierne og RiddoDuottarMuseat vil i løpet av denne perioden jobbe videre for en drift av museet De samiske samlinger i Karasjok.

4.1.4.4 Bååstede – tilbakeføring av samisk kulturarv

I 2012 underskrev Sametinget en intensjonsavtale med Norsk folkemuseum og Kulturhistorisk museum (UiO) om å tilbakeføre om lag 2000 samiske gjenstander tilbake til de samiske museene. Norsk folkemuseum og Kulturhistorisk museum forbereder nå dette arbeidet.

Prosesen med tilbakeføring av den samiske kulturarven er kostnadsberegnet til 20 mill kroner. I tillegg er det beregnet at oppgradering av magasiner/utstillingslokaler vil komme på om lag 17 mill kroner. Sametinget har selv satt av 1 mill kroner per år i de fire årene prosessen har tenkt å ta. Det gjenstår ennå å sikre finansieringen av tilbakeføringen. Det er Sametingets formening at dette er et nasjonalt ansvar, og at det er behov for en prinsipiell avklaring omkring ansvaret for finansieringen av Bååstede-prosjektet som helhet.

Spørsmålet om tilbakeføring av urfolks kulturarv er en aktuell problemstilling rundt om i verden. Dette henger sammen med urfolkenes rett til å forvalte sin egen kulturarv, noe som er nedfelt i internasjonale konvensjoner. I perioden 1984-2004 ble det tilbakeført 35 000 gjenstander fra København til Nuuk (Grønland), en prosess kjent ved navn UTIMUT ("tilbake" på grønlandsk). Det er trolig den mest vellykkede tilbakeføringssaken av urfolks kulturarv, og det er derfor ønskelig å jobbe etter noenlunde samme modell som UTIMUT. Denne prosessen ble betalt av den danske stat i sin helhet.

4.2 Kunst og kulturutøvelse

Sametinget arbeider for at et mangfold av samiske kunstneriske og kulturelle uttrykk synliggjøres i samfunnet. Vi vil legge til rette for et bredt og godt kulturtilbud for den samiske befolkningen. I dette arbeidet er samisk kunstneravtale viktig. Et annet grunnlag er ulike økonomiske virkemiddelordninger.

4.2.1 Samisk kunstneravtale

For Sametinget er det viktig å legge til rette for gode rammebetingelser og arbeidsvilkår for skaping og formidling av samisk litteratur, musikk, dans, teater, film, billedkunst, kunsthåndverk og andre kunstneriske uttrykk. På bakgrunn av dette inngikk Sametinget og Sámi Dáiddárráddi/Samisk kunstnerråd i 2004 en samarbeidsavtale som innebærer at partene gjennomfører årlige

forhandlinger om rammen for en samisk kunstneravtale. I oktober 2013 ble partene enige om at rammen for kunstneravtalen for 2014 skal være på kr 6 870 000.

Partene er videre enige om at avtaleinstituttet også skal være en arena for å fremme og drøfte generelle kunst- og kulturpolitiske tiltak og utfordringer. Dette formaliseres gjennom et dialogmøte hver vår.

Kunstneravtalen er viktig for å legge noen faste og forutsigbare økonomiske rammer for den samiske kunsten. Kunstneravtalen ble gjenstand for en ekstern evaluering i 2012, og Sametinget er i nært samarbeid og i nær dialog med Samisk kunstnerråd i gang med å få på plass en ny samarbeidsavtale.

4.2.2 Økonomiske virkemidler til samisk kunst- og kulturutøvelse

Sametinget har en rekke økonomiske støtteordninger til samisk kunst- og kulturutøvelse. En evaluering av Sametingets søkerbaserte virkemidler på kulturfeltet fra 2010 viser at disse pengene er med på å skape utvikling og vekst i det samiske samfunnet. De fleste prosjektene Sametinget støtter, kunne ikke blitt gjennomført uten disse virkemidlene.

4.2.2.1 Musikk, litteratur og tegneserier

Sametinget har en søkerbasert ordning til utgivelser av musikk, litteratur og tegneserier. Med ordningen ønsker vi at det skal bli flere lesere av samiskspråklig litteratur og flere lyttere av samisk musikk.

Innenfor musikkutgivelser var det i Sametingets budsjett prioritert støtte til unge samiske artister, nyskapende samisk musikk og tradisjonell joik. Spennvidden er stor både når det gjelder sammensetning av søkere og hva det søkes om midler til. Den største andelen av søkere er utgivelse av nyskapende musikk, som blant annet består av utgivelse som kombinerer alt fra joik og musikk kombinert med instrumental og eksperimentell

Kulturdugnad Gamvik 2013

Gamvik kunstforening har hvert år siden 2009 arrangert kulturdugnad Gamvik, en liten festival med et variert spekter av kulturelle uttrykk.

En av festivalens hovedattraksjoner i 2013 var konsert med Mari Boine Trio på Slettnes fyr.

Sametinget har gitt kr 40 000 i tilskudd til artisthonorar til dette arrangementet.

musikk. Til grunn for vurderingen legges det vekt på kvalitet som innebærer at det gjøres grundige vurderinger av søknad og innsendte demoer. Sametinget har en stor søknadsmasse, og mange gode musikkutgivelser ble støttet over denne ordningen. Siden kvaliteten vektlegges, vil tildelte prosjekter kunne variere prosentvis i forhold til prioriteringene. Prosjekter som ble støttet varierer fra utgivelse av samiske barnesanger, eksperimentell samisk musikk, og utgivelse av tradisjonell joik. Sametinget ser det som positivt at også sør-samisk joik er representert blant tildelte prosjekter.

Målet med tilskuddsordningen for utgivelse av litteratur er å stimulere til at samiskspråklig litteratur blir gjort tilgjengelig for leserne. Innenfor denne ordningen har Sametinget avsatt midler til utgivelse av både skjønnlitteratur og faglitteratur på samisk, samt populær/verdenslitteratur innen skjønnlitteratur for barn og unge oversatt til samisk. I tillegg til ordinære bokutgivelser, har vi også bidratt til utgivelser av lydbøker og digitale utgivelser innenfor denne ordningen.

Sametinget opplever at stort press innenfor ordningen. Søkermassen er hvert år langt større enn de midlene som vi har maktet å stille til rådighet, og dette fører til at vi hvert år må gi avslag på søknader om støtte til mange gode samiske litteraturprosjekt. I 2013 hadde Sametinget avsatt drøyt 6 millioner kroner til denne ordningen, og man fikk inn til sammen 69 søknader til utgivelse av litteratur med en samlet søknadssum på over 16 millioner kroner.

I 2013 ga Sametinget tilsagn om støtte til i alt 26 bokprosjekt. Det er gitt støtte til utgivelser på både sør-, lule- og nordsamisk. Av utgivelser for barn og unge kan nevnes Elle Márjá Vars sin barnebok "Bahániehkkanis bustávat", Siri Broch Johansens ungdomsroman "Mun lean čuoigi" og Marit Anne Saras ungdomsroman "Doaresbealde doali". Videre er det gitt støtte til utgivelse av en ny roman av Kirste Paltto "Gávdnuí guhkkín várís". Sametinget har også støttet en nytgivelse av den første samiskspåklige romanen som er gitt ut, Anders Larsens klassiker "Beaiveálgu" fra 1912. Av populær/verdenslitteratur for barn og unge oversatt til

samisk, har Sametinget blant annet gitt støtte til utgivelse av en oversettelse av Endre Lund Erikssens prisvinnende ungdomsroman "En terrorist i senga". Sven Nordqvist første bok om "Pettson och Findus" har også fått støtte og skal utgis på nord-, lule- og sørsamisk. Innenfor faglitteratur har Sametinget gitt tilsagn om støtte til bl.a. utgivelse av Ann Rita Speins fagbok som omhandler ungdom og rusproblematikk og Haldis Baltos fagbok beregnet for barn som omhandler mat og helse.

Ved å gi støtte til utgivelse av samiske tegneserier håper vi skal bidra til flere lesere av samiskspråklig litteratur. Sametinget har støttet en ny utgivelse av Ságer 4 som utgis av ČállidLágádus. Sametinget har også støttet utgivelse av et prosjekt kalt Sáp-mi, som er en samling av utgivelser av de beste stripene til Runar Balto som er publisert i Ávvir og Ságat.

4.2.2.2 Samiske forlag

Sametinget vil beholde kompetanse i samisk språk i forlagene og at de ivaretar samfunnsforhold. Avsatt beløp til samiske forlag fordeles til forlagene som basistilskudd, aktivitetstilskudd og tilskudd til markedsføring og distribusjon. Sametinget er fornøyd med forlagenes samfunnsansvar innfor samisk språk, ved at samiskspråklige utgivelser utgjør minimum 75 % av bruttoomsetningen, slik det kreves etter tildelingskriteriene.

Sametinget har hatt kontaktmøte med SALAS (samisk forlagsforening) høsten 2013, der det ble diskutert om hvordan rammevilkårene for de samiske forlagene kan styrkes.

4.2.2.3 Kulturtiltak

Sametinget har bidratt med støtte slik at newyorkere fikk se hvordan rappen som oppsto i byen, fant veien til Norge, og ikke minst til den nordsamiske rapperen Slincrease, alias Nils Rune Utsi. Begivenheten vakte oppsikt i New York.

Midlene til kulturtiltak har gått til et mangfold av kulturelle aktiviteter i hele landet. Områdene som ble dekket var: artisthonorarer under festivaler og andre musikkarrangement nasjonalt og internasjonalt, filmproduksjoner for barn, unge og voksne,

kunst- og duodjiutstillinger, teater for barn og ungdom, formidling av samisk litteratur i biblioteker og litteraturfestivaler, markering av samefolkets dag og andre jubileumsmarkeringer. Sametinget mottok en stor mengde søknader til mange gode prosjekter. Totalt ble midlene fordelt mellom 108 ulike prosjekter til samiske kulturaktiviteter. På grunn av begrensninger i midler fikk derfor mange avslag.

4.2.2.4 Arenaer for kunst- og kulturformidling

Ordningen var ny i 2013 og er ennå i sin spede begynnelse. Ordningens hovedformål var å bidra til nyskaping i samiske institusjoner og andre arenaer for kunst- og kulturformidling. Halvparten av midlene ble gitt til Norsk Folkemuseums tilbakeføringsprosess av samisk kulturarv - Bååstede. En del av de resterende midlene gikk blant annet til Riddu Riddu satsning på å gi samiske artister en internasjonal scene, til Guovssu Production for å skrive librettoen The Journey og til Elin Kåven til lansering som internasjonal artist. Til sammen fikk 14 ulike prosjekter støtte under denne ordningen.

4.2.3 Samefolkets jubileum 2017

Den 6. februar 2017 er det 100 år siden samefolkets første landsmøte ble avholdt i Metodistkirken i Trondheim. Dette er en viktig nasjonal begivenhet som bør markeres med en nasjonal feiring. Jubileets målsetting vil være å formidle kunnskap om samene, samisk kultur og historie, og vise betydningen av den historiske utviklingen for samene som urfolk. Jubileet skal bidra til deltagelse og engasjement for demokratiet, og legge til rette for en feiring også utenfor Trøndelags-fylkene.

Staten Norge bør markere dette sammen med Sametinget, Trondheim kommune og Sør-Trøndelag fylkeskommune. Kultur vil være en sentral del av jubileumsmarkeringen i 2017. Vi ønsker at sentrale myndigheter, Sametinget, Trondheim kommune og Sør-Trøndelag Fylkeskommune går sammen og drøfter forventninger og ambisjoner i forbindelse med jubileet.

Sametinget har i 2013 gitt støtte med kr 100 000 til forprosjekt om nasjonal markering av 100 års jubileet for det første samiske landsmøtet i 2017, og deltar i en styringsgruppe sammen med Trondheim kommune, Sør-Trøndelag fylkeskommune og Samisk representasjon ved Samisk Rom i Trondheim.

4.3 Idrett

I budsjettet for 2013 har Sametinget tildelt aktivitets- og driftsstøtte til to samiske idrettsorganisasjoner, Sámiid valástallanlihttu-Norga/Samenes idrettsforbund-Norge (SVL-N) og Sámi heargevuodjin-Lihttu/Sami Reindeerrace-Federation (SHL). På grunn av manglende aktivitets- og regnskapsrapportering i 2012 har Sámi spábbačiekčanlihttu/Samisk fotballforbund (SSL) ikke fått tildelt direkte tilskudd fra Sametinget i 2013.

For Sametinget er det viktig at de samiske idrettsorganisasjonene er med på å legge til rette for utøvelse av idrett både på både bredde- og toppplan, og da med spesiell fokus på idrettsaktiviteter for barn- og unge.

Sametinget mottok også i 2013 spillemidler fra Kulturdepartementet. Midlene skal primært benyttes til å legge til rette for aktiviteter for barn- og unge innenfor de samiske idrettsaktivitetene som er en del av tradisjonell samisk kultur. Sametinget har tildelt spillemidlene for 2013 til Sámiid valástallanlihttu-Norga/Samenes idrettsforbund-Norge(SVL-N) og til Sámi heargevuodjin-Lihttu/Sami Reindeerrace-Federation (SHL). Midlene skal nyttes til å fremme idrettsaktiviteter for barn- og unge, og da spesielt innenfor reinkappkjøring og lassokasting.

4.4 Medier

Det er viktig å sikre et mangfold av samiske medier som kan synliggjøre samisk kultur og samfunnsliv. Samiske medier vil i tillegg ha en viktig identitetsskapende og språkutviklende funksjon i det samiske samfunnet. For Sametinget har det

vært viktig at den samiske befolkningen, i tillegg til de etablerte tilbudene innenfor aviser og radio/TV, også har tilgang til publikasjoner der de samiske språkene blir synliggjort.

4.5 Samiske kirkesaker

Sametinget og Samisk kirkeråd har inngått en samarbeidsavtale som innebærer at partene avholder årlige samarbeidsmøter der aktuelle saker og utfordringer blir drøftet, og der man søker å finne løsninger på disse. Sametinget utnevner også ett medlem og ett varamedlem til Samisk kirkeråd.

Kirken har en sentral plass hos mange samer. Sametinget ser det derfor som viktig og naturlig å engasjere seg i saker som er relevante for samisk kirkeliv. I april 2013 deltok Sametinget under Kirkemøtet, Den norske kirkes øverste representative organ. Videre deltok Sametinget under de samiske kirkedagene som ble arrangert i Mo i Rana i august 2013. Dette er et allsamisk arrangement for samisk kirkeliv i Norge, Sverige, Finland og Russland.

5 Bibliotek

Sametingets hovedmål for samisk bibliotektilbud er at hele den samiske befolkningen skal få et godt samisk bibliotektilbud. Bibliotekene er viktige arenaer for demokrati, formidling av kultur og kunnskap. Mange steder er biblioteket det kulturelle senteret og fungerer som en møteplass. Bibliotekene og de samiske bokbussene er viktige kilder til samisk språk, kultur og historie.

Sametinget arbeid med bibliotek omfatter drift av Sametingets bibliotek, direkte tilskudd til de samiske bokbussene og vi gir tilskudd til prosjekter for å fremme og formidle samisk litteratur.

5.1 Sametingets bibliotek

Sametingets bibliotek fungerer både som et kompetansesenter for samisk litteratur og samisk bibliotekjeneste, og som et forvaltningsbibliotek for Sametingets politikere og ansatte.

Utlånet går ned i bibliotekene i de samiske områdene. Gjennom aktiv formidling og i samarbeid med bibliotekene og bokbussene skal Sametingets bibliotek arbeide for å øke kunnskapen om samisk litteratur, slik at også utlånet øker.

Sametingets bibliotek har et spesielt ansvar for å øke kompetansen om samisk litteratur og kultur ved bibliotekene. Tilbakemeldinger fra bibliotekene og bokbussene er at de ønsker at Sametingets bibliotek er mer aktiv når det gjelder formidling, faglig veiledning og til å utvikle samisk bibliotekjeneste. Et viktig virkemiddel når det gjelder utvikling av samisk bibliotekjeneste er tilskudd for å fremme samisk litteratur og kultur i bibliotekene. Sametingets bibliotek skal sørge for at det samiske perspektivet blir tatt med i de ulike innsatsområdene innen nasjonal bibliotekutvikling.

Sametingets bibliotek har etablert ett godt samarbeid med både fylkesbibliotekene, bibliotekene og de samiske bokbussene. Biblioteket har også nært samarbeid med de samiske bibliotekene i Finland og Sverige. Sametingets bibliotek deltok på International Indigenous Librarians' Forum (IILF) i Bellingham i USA. IILF er et samarbeid mellom urfolks bibliotek og bibliotekarer.

Det har vært satt av midler i Sametingets budsjett til å arrangere bibliotekkonferanser noe som er gjort i samarbeid med andre. Sametingets bibliotek, Finnmark fylkesbibliotek og Norsk barnebokforum inviterte i november bibliotekarer, lærere, samiske forlag og forfattere til et seminar om nye barne- og ungdomsbøker. Seminaret ble sendt direkte på nett-tv.

Biblioteket har også arrangert et seminar på Sametinget om utfordringer og muligheter for samisk litteratur i fremtiden. Målet med seminaret var blant annet å diskutere hvilke utfordringer

digitalisering har for samisk litteratur, forlagene, forfatterne og bibliotekene. En av de store utfordringene er å øke leselysten blant samiske barn og unge.

5.2 Samiske bokbuss

Sametingets mål med de samiske bokbussene er gode og lett tilgjengelige samiske bibliotekjenester til hele den samiske befolkningen og andre. Bokbussene skal ha et godt og variert utvalg av samisk litteratur på samisk og om samiske forhold på andre språk. De samiske bokbussene kompletterer bibliotekenes tjenester i områder med spredt samisk bosetting.

Sametinget gir i dag direkte tilskudd til åtte samiske bokbuss. Sametinget bevilger totalt kr 8 455 000 i direkte tilskudd til de samiske bokbussene.

I 2013 ble bok- og kulturbussen i Sør-Trøndelag ble en del av tilskuddsordningen. Sametinget har også økt tilskuddet til bokbussen i Sør-Troms med 84 %.

6 Kunnskap

Sametingets hovedmål innen oppvekst, opplæring og utdanning er at den samiske befolkningen har kunnskap, kompetanse og ferdigheter som kreves for å delta aktivt i det samiske, nasjonale og internasjonale samfunnet, og for å verne om og utvikle samiske samfunn.

Kunnskap er en viktig forutsetning for en samisk samfunnsutvikling på våre egne premisser. Opp-læringssystemet skal ta utgangspunkt i samiske barn, den samiske elevens og det samiske samfunnets behov. Samiske tradisjoner, språk, kultur og grunnleggende verdier må gjenspeiles gjennom hele utdanningssystemet fra barnehage til universitet. Satsning på barnehage, grunnopplæring, høyere utdanning og forskning er derfor

avgjørende for at det samiske samfunnet skal utvikles i tråd med våre egne verdier, visjoner, prioriteringer og premisser.

6.1 Barnehage

Målet for Sametingets barnehagepolitikk har vært å bevare og utvikle et samisk innhold i barnehager med samisktilbud, å styrke samisk språkutvikling og å sikre stabil og kontinuerlig styrking av samisk språk og kultur i overgangen mellom barnehage og skole. For å nå disse hovedmålene har Sametinget i 2013 hatt som delmål å arbeide for flere samisktalende ansatte i barnehagene, å kunne ta i bruk gode språkbadmodeller og å utvikle flere læremidler og pedagogisk materiell i barnehagen.

Det viktigste virkemidlet vi har for å oppnå målene våre i barnehagepolitikken er de økonomiske virkemidlene. Det er med på å legge forholdene til rette for at kommuner og private barnehageeiere skal kunne tilby et kvalitetsmessig godt samisk barnehagetilbud og gi mulighet til samisk språkopplæring i barnehagene.

Sametingsmeldingen om samisk barnehagetilbud har dannet grunnlag for målene på barnehageområdet i 2013.

6.1.1 Samisk barnehagetilbud

Et av de viktigste tiltakene for å nå hovedmålene har vært å tildele tilskudd til barnehager med samisktilbud. Det er i 2013 registrert 23 samiske barnehager og 7 norske barnehager med samisk avdeling. Sametinget har egen tilskuddsordning for barnehager med ett barn eller en mindre gruppe samiske barn som skal få samisk språkopplæringstilbud.

Sametinget får tilbakemelding på om mange barnehager er fornøyd med tilskuddsordningen og at barnehagene er avhengige av tilskuddet for å få til et godt samisk innhold. Blant annet brukes midlene til å gi lønn til språkmedarbeidere som kan formidle både samisk språk og kultur til barna.

Samtidig ser Sametinget at barnehagene har mange utfordringer. Det kan være problemer med å rekruttere samiskspråklig personell, metoder i forhold til språk- og kulturoppplæring, mangel på pedagogisk materiell og læremidler og ulike utfordringer ut fra geografisk beliggenhet. Dagens tilskuddsordning passer heller ikke for alle barnehager. Når tilskuddsordningen skal evalueres i 2014, må dette tas i betraktning.

6.1.2 Pedagogisk materiell, leker og læringsressurser

Sametinget har som mål å utvikle flere læremidler og pedagogisk materiell til barnehagen.

Av avsetningen til barnehager er det tildelt nærmere kr 1,5 millioner til 16 prosjekter og utviklingsarbeid, fordelt på 12 barnehager. Her ble prosjekter som omhandlet modellbygging innenfor samisk språkopplæring prioritert, og spesielt prosjekter med fokus på språkreir eller språkbad. Sametinget har gjennom behandling av disse søknadene registrert at det er store variasjoner på språksituasjoner, språkinnlæringsmetoder og behov i barnehagene. Det er også behov for lokale tilpassede metoder.

6.1.3 Rekruttering av samiskspråklige ansatte

Sametinget arbeider på flere plan for å få flere samisktalende ansatte i barnehagene. I det nasjonale prosjektet GLØD som Sametinget er med på, er rekruttering et av tiltakene. Sametinget er også i dialog med fylkesmannen i Finnmark, der det er ønske om et tettere samarbeid om dette temaet til neste år.

Sametinget bidrar til rekruttering av samisktalende fagfolk innen ulike fagområder, og et av tiltakene for å få flere samisktalende ansatte til barnehagene, er å tildele stipend til studenter som tar barnehagelærerutdanning.

6.1.4 Språkstimulering i barnehagen

Barnehagene har betydning for barns utvikling med tanke på språk- og kulturlæring og identitetsutvikling. Et av målene for å styrke språkutviklingen til barn i barnehager er å ta i bruk gode språkbadmodeller. I den forbindelse har Sametinget i samarbeid med Sámi lohanguovddaš - Sentrer for samisk i opplæringen og fylkesmennene gjennomført språkmotiveringsseminarer for barnehageansatte både i Finnmark og Troms. Sametinget ser at det er utfordringer som det må arbeides videre med, og vi vil følge opp dette gjennom dialog og samarbeid med barnehageeiere.

6.2 Grunnopplæring

Skolen er en av våre viktigste samfunnsinstitusjoner. Et overordnet mål for Sametinget er at den samiske eleven har et likeverdig utdanningstilbud. Det innebærer at den samiske skolen og lærebedriften skal legge til rette for at elevene/lærlingene får en kvalitetsmessig god opplæring med basis i samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Det fremste vilkåret er at opplæring er i og på samisk for samiske barn og unge. Valg av språk i skolen er en god og viktig indikator på hvilken stilling det samiske språket har i samfunnet i dag. I Samiske tall forteller 6 (2013) framgår det at det har vært en økning i antall elever som får samiskopplæring i grunnskolen etter 1990. Dette gjelder samisk både som første- og andrespråk, men tallet på elever med samisk som andrespråk har gått drastisk ned etter 2006. Interessen for å lære seg samisk går stadig nedover, og det er spesielt blant barn og unge som ikke snakker samisk hjemme at språkinteressen går ned.

Sametinget har i 2013 arbeidet mye med at fag- og lærerressurser og samiske læremidler skal være tilgjengelig. Vi er glad for at de reviderte nasjonale læreplaner og parallelle likeverdige samiske læreplaner er tatt i bruk i 2013.

6.2.1 Den samiske skolens innhold og verdigrunnlag

Sametinget har som mål at den samiske eleven skal få en opplæring som er forankret i samiske verdier og som gjenspeiler et innhold som tar utgangspunkt i samisk samfunn, kultur og språk.

6.2.1.1 Revidering av nasjonale læreplaner og parallelle likeverdige samiske læreplaner

Sametinget har gjennomført revidering av læreplanene i samisk som førstespråk og samisk som andrespråk. I de reviderte læreplanene er språkopplæringen mer vektlagt og de samfunnsfaglige målene er tonet ned. I læreplanen i samisk som førstespråk legges det vekt på utvikling av elevenes språkkunnskaper, og planen har tydeligere mål for utvikling av ordforråd og språkkompetanse og for kunnskaper og ferdigheter i tekstbygging, grammatikk og rettskrivning.

Læreplanen i samisk som andrespråk har tydeligere mål for språkinnlæring. Aktivt bruk av samisk språk er vektlagt for å utvikle elevenes muntlige språk og slik bidra til at elever oppnår en språkkompetanse som gjør dem funksjonelt tospråklige.

Den reviderte læreplanen i samisk som andrespråk er bedre tilpasset elever som begynner med samisk på videregående opplæring enn hva tilfellet var tidligere. Dette ved at det er innført et nytt alternativ, samisk 4. Det nye alternativet er for elever som ikke har hatt opplæring i samisk i grunnskolen og som ønsker å begynne med det på videregående skole.

Utdanningsdirektoratet har gjennomført revidering av nasjonale læreplaner og parallelle likeverdige læreplaner i fellesfagene norsk, norsk for elever med samisk som førstespråk, engelsk, matematikk, samfunnsfag, naturfag, samfunnsfag- samisk og naturfag – samisk. Sametinget har fastsatt samisk innhold i de nasjonale læreplanene.

De reviderte læreplanene ble tatt i bruk ved skolestart høsten 2013.

6.2.1.2 Kjennetegn på måloppnåelse i læreplaner

I forbindelse med revidering av læreplaner er utarbeiding av veiledende kjennetegn på måloppnåelse en del av oppdraget. Det skal lages kjennetegn på måloppnåelse for 10. årstrinn. Kjennetegn på måloppnåelse beskriver kvaliteten på det elevene mestrer i forhold til de samlede kompetansemålene og skal være en hjelp for læreren i vurderingsarbeidet. Kompetansemålene beskriver hva elevene skal mestre etter endt opplæring på ulike trinn, mens kjennetegn på måloppnåelse beskriver kvaliteten på det elevene mestrer i forhold til kompetansemålene.

Sametinget har satt i gang arbeidet med å utarbeide kjennetegn for måloppnåelse for læreplanene i samisk. Det er opprettet arbeidsgrupper for samisk som førstespråk og samisk som andrespråk. Arbeidet er beregnet å være gjennomført i løpet av februar 2014.

6.2.1.3 Endringer i fag- og timefordeling for grunnskolen

Kunnskapsdepartementet har fastsatt ny fag- og timefordeling som trådte i kraft fra skoleåret 2013/14. For Sametinget har det vært et mål at fag- og timefordelingen for elever med samisk skal være slik at det skal bli lettere å organisere opplæring i samisk, og at elever med samisk ikke skal miste rettigheter til å få opplæring i andre fag som øvrige elever i Norge har. En god organisering av opplæring vil bidra til at flere foreldre velger samisk opplæring for sine barn.

For grunnskolen er det derfor utarbeidet en egen fag- og timefordeling for Kunnskapsløftet Samisk (LK-06S) i tillegg til den som gjelder for Kunnskapsløftet (LK-06). Den gjelder for alle skoler i forvaltningsområdet for samisk språk og for klasser som følger det samiske læreplanverket, og det er laget særregler for de som ikke velger samisk som fag. I fag- og timefordeling for Kunnskapsløftet (LK-06) er det laget særbestemmelser for de som velger samisk som fag.

Den nye fag- og timefordelingen ga fra høsten 2013 elever som ikke har hatt opplæring i samisk i grunnskolen, mulighet til å velge opplæring i

samisk i videregående skole. Disse elevene kan bruke 140 timer valgfritt programfag til samisk. Dette var det ikke åpning for med den forrige fag- og timefordelingen. Det er også lagt til rette for at elever med samisk i grunnskolen som ikke har faget fremmedspråk på det nivået, kan velge dette faget i videregående opplæring.

Den nye fag- og timefordelingen gir skoler større mulighet til fleksibilitet og flere valgmuligheter i tilrettelegging av opplæringen i samisk. Blant annet er timetallet i fag gjort veiledende med inntil 5 prosent. Innenfor minstetimetallet fastsetter skoleeier fag- og timefordelingen på årstrinn. Den enkelte skole har frihet til å tilrettelegge undervisningsenheter innenfor det fastsatte timetallet.

6.2.2 Tradisjonell kunnskap i grunnskolen

Tradisjonell kunnskap er en viktig del av samisk kultur og identitet. Sametinget har som mål at denne kunnskapen blir en naturlig del av grunnopplæringen, og at det tilrettelegges for muligheter til kunnskapsoverføring mellom generasjoner. Sametinget registrerer en økende interesse i grunnskolene for å gjennomføre prosjekter med basis i tradisjonell kunnskap, og har i 2013 bidratt med støtte til fire prosjekter på ulike grunnskoler i Troms og Finnmark. Blant annet fikk Prestvannet skole i Tromsø støtte til et prosjekt som fokuserer på opplæring i og bevaring av samisk språk og tradisjonell kunnskap gjennom praktisk arbeid knyttet til de ulike årstidene.

6.2.3 Samisk lærenettverk

Sametinget ser behovet for flere samisktalende lærere og lærere som har kunnskap om samisk språk og samiske samfunnsforhold. Det er også viktig å legge til rette for arenaer hvor lærere som allerede er i skolene kan ha erfaringsutveksling og kompetansedeling. På oppdrag fra Sametinget har Sámi allaskuvla i 2013 etablert et lærernettverk for samisk opplæring. Det er opprettet på grunnlag av sin rapport, "Utredning om samisk lærernettverk".

Sametinget har støttet opprettelsen av nettverket økonomisk. Senter for samisk i opplæringen fungerer som sekretariat for nettverket. De største utfordringene i opplæringen som lærernetverket hittil har signalisert, er at det er for få lærere med kompetanse i samisk og at det er mangel på samiske læremidler tilpasset nye læreplaner.

6.2.4 Foreldreutvalget for grunnskolen

Sametinget har i 2013 hatt samarbeid med representanter fra Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG). Det er viktig å samarbeide med FUG om foreldrenettverksbygging og om barns rett til tilpasset opplæring på bakgrunn av samisk språk og kultur. Det er også viktig å medvirke til at den nasjonale politikken innenfor grunnopplæring ivaretar det samiske perspektivet. Sametinget og FUG ser at det er nødvendig med gjensidig informasjon og samarbeid og vil fortsette med dialogmøter to ganger i året.

6.2.5 Overordnet strategisk plan for fjernundervisning

Mange samiske elever må få opplæring i samisk gjennom fjernundervisning. Sametinget ser det som svært viktig at den opplæringen er kvalitetsmessig god og at det er likhet i tilbudene elevene får, uansett hvor de bor og hvilket samisk språk de får opplæring i.

Når Utdanningsdirektoratet i oppdrag fra Kunnskapsdepartementet satte i gang arbeidet med å utvikle en overordnet strategisk plan for opplæring i samisk gjennom fjernundervisning, valgte derfor Sametinget å delta i arbeidsgruppen som ble nedsatt for arbeidet, og i referansegruppen for arbeidet.

En overordnet strategisk plan for fjernundervisning vil bidra til at opplæringen i samisk blir tilrettelagt på best mulig måte for elever som ikke har mulighet til stedlig undervisning. Sametinget har bedt om konsultasjoner med departementet om planen før den blir endelig vedtatt.

6.2.6 Manifest mot mobbing

Sametinget mener at alle barn og unge har rett til oppvekst- og læringsmiljøer fri for mobbing og trakassering. Derfor arbeider vi for økt innsats mot mobbing i skoler, barnehager, fritidsarenaer og nabolag. Sametinget ble i 2013 inkludert i kampanjen "Manifest mot mobbing". Årets kampanje hadde som tema "Voksne skaper vennskap – Sammen".

6.2.7 Læringsressurser

Barnehagebarn og samiske elever skal ha tilgang til kvalitetsmessige gode samiske læringsressurser i henhold til rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver og i henhold til gjeldende læreplanverk for grunnopplæringen. Sametinget hadde i 2013 satt av nesten 25 mill til dette.

Det var avsatt kr 4 000 000 til fortsettelse av arbeidet med oversetting av matematikkverket Multi for grunnskolen, og lærebøker for 1.-7 trinn på nordsamisk ble ferdigstilt. Det gjenstår å ferdiggjøre Multi foreldrebok og fasitene for 2.-4. trinn. På lulesamisk og sørsamisk er bøkene for 1.-4. trinn under oversetting og ventes ferdig til vårhalvåret 2014. Nettstedet for matematikkverket Sirkel for 8-10.årstrinn på nordsamisk er under produksjon og ventes ferdig til vårhalvåret 2014.

I 2013 fikk Sametinget søknader om tilskudd til produksjon av samiske læringsressurser for barnehagen og grunnopplæringen på til sammen 62,4 mill. kroner. Det kom inn 91 søknader, og det ble innvilget tilskudd til 31 prosjekt for drøye 20,5 mill kroner. I forhold til 2012 tildeling økte Sametinget den totale tildelingen med omlag 30 %.

Sametinget hadde i år også en større satsning på digitale læringsressurser enn tidligere. Det ble blant annet innvilget et tilskudd på kr 8 997 600 til en digital læringsressurs som omfattet tre fag: samisk som førstespråk, samisk som andrespråk og samfunnsfag, for mellomtrinnet på nord-, lule- og sørsamisk. Blant trykte læringsressurser ble det gitt et tilskudd på kr 4 367 600 til læreverker i

samfunnsfag for småskoletrinn, mens et læreverk i nordsamisk som førstespråk for mellomtrinnet fikk kr 3 051 100.

6.2.8 Spesialpedagogikk

Sametinget har som mål å bygge opp kompetanse på det spesialpedagogiske feltet, og arbeider for å styrke det likeverdige spesialpedagogiske tilbudet til barn og unge som behøver dette. Vi ser at det er viktig å kvalitetssikre at de samiske elevene som etter opplæringsloven har krav på spesialpedagogisk opplæring og tilpasset opplæring, får disse tilbudene på grunnlag av sin kultur og sitt språk.

I dette arbeidet er det viktig å kommunisere med relevante spesialpedagogiske fagmiljøer. Det er etablert et samarbeidsnettverk SEAF (samisk spesialpedagogisk nettverk), der Senter for samisk i opplæringen og Statped SEAD (samisk spesialpedagogisk støtte) deltar. Sametinget har observatørstatus i nettverket, hvilket betyr at Sametinget ikke er fullverdig medlem i nettverket. Sametinget deltar på møtene i SEAF som holdes fire ganger i året.

Sametinget har satt i gang samiske spesialpedagogiske tilbud og kartlegging av behov. Målet er å lage en oversikt over hvilke henvisninger det er flest av til de forskjellige fagmiljøene, herunder hvilke behov og utfordringer skolene og kompetansesentrene har, og hvilke tilbud som gis til barn og unge i barnehagen og i skolen. Resultatene fra kartleggingen skal bidra til at samiske barn og unge får spesialpedagogisk hjelp så tidlig som mulig. I tillegg til spesialpedagogisk støtte til barn og unge skal det være et godt kvalitativt tilrettelagt opplæringstilbud og best mulig læringsmiljø i samisk og på samisk. NORUT Alta begynte kartleggingen i november 2013. Kartleggingen skal være ferdig i februar 2014.

Oaivilat ble i 2013 utgitt på nordsamisk. Det er en lærebok i samfunnsfag for videregående skole. Boka er oversatt fra norsk til nordsamisk og tilpasset Kunnskapsløftet Samisk.

Boka skal få elevene til å tenke kritisk og ta standpunkt i viktige samfunns spørsmål. Den pedagogiske tanken i boka er kunnskaper, engasjement og standpunkt.

Boka er en lærebok i RLE på lulesamisk og er en del av lærebokserien som er tilpasset 1.-4. trinn. Læreboka er utarbeidet etter KL-06 samisk.

I boka kan man lese om forskjellige mennesker, religioner og livssyn og om det som er rett og galt.

2013	Budsjett	Søkt	Tildelt	Antall søkn.	Antall tildeln.
Læringsressurser totalt	17 625 000	62 407 140	20 259 800	91	31
11 prioriteringer fordelt slik:					
6 ordninære		55 556 056	17 914 500	76	24
3 særskilt tilrettelagte		4 190 824	1 177 600	11	4
2 barnehageressuser		2 660 260	1 167 700	4	3

6.2.9 Sørsamisk læremiddel- og terminologiutvikling

Sametinget har i 2013 inngått en avtale med Engerdal kommune og Sámi allaskuvla. Denne avtalen skal gjensidig forplikte partene til å bidra til at det sørsamiske kompetansemiljøet som ble etablert og utviklet gjennom Elgå-prosjektet i Engerdal kommune, skal ivaretas og sikres rammevilkår for fremtidig drift og utvikling. Målet er å fortsette arbeidet med å utvikle relevante sørsamiske læremidler og drive terminologiutviklings- og andre språkprosjekter, slik at sørsamiske elever får et samisk skoletilbud.

6.3 Høyere utdanning og forskning

Sametinget har som målsetting at den samiske befolkningen har kunnskap, kompetanse og ferdigheter som kreves for å utvikle samiske samfunn.

Det samiske samfunnet står overfor store utfordringer knyttet til kapasitet og kompetanse i samisk språk og samisk kultur innenfor de fleste samfunnsområder. Det er store utfordringer med å skaffe nok samiskspråklige ansatte innenfor de fleste sektorer. Det gjelder både innenfor offentlig forvaltning og innenfor det private næringsliv. Sametinget ser at det å samarbeide om rekrutteringstiltak til samisk høyere utdanning vil bli enda viktigere i tiden framover.

Det å nyttiggjøre seg av tradisjonskunnskapen for å bygge moderne næringsliv i samiske områder vil være et viktig bidrag for verdiskaping og nye arbeidsplasser. Her vil det også være viktig med forskningens bidrag til utvikling.

6.3.1 Det samiske perspektivet

Sametinget har som mål at den nasjonale politikken ivaretar det samiske perspektivet innen høyere utdanning og forskning.

Sametinget har i konsultasjoner med Kunnskapsdepartementet behandlet forskrifter for lærerutdanning for trinn 8-13. Følgende forskrifter ble behandlet:

- Forskrift om rammeplan for treårige faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag
- Forskrift om rammeplan for lektorutdanning for trinn 8-13
- Forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for trinn 8-13
- Forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8-13
- Forskrift om rammeplan for yrkesfaglærerutdanning for trinn 8-13

Sametinget er tilfreds med at det samiske perspektivet er ivaretatt i samtlige forskrifter.

Sametinget har også hatt en konsultasjonsprosess med Kunnskapsdepartementet om forskrift for samisk barnehagelærerutdanning. Den ble avsluttet med et godt resultat.

Sametinget har observatørrolle i Nasjonalt råd for lærerutdanning og har deltatt på møter hvor de nye forskriftene og implementering har vært tema. Sametinget og Kunnskapsdepartementet har faste samarbeidsmøter hvor aktuelle problemstillinger blir løftet frem og drøftet.

6.3.2 Rekruttering av samisk ungdom og voksne til høyere utdanning

6.3.2.1 Samisk lærerutdanningsregion

Sametinget har som mål at samisk lærerutdanningsregion tilbyr studier som imøtekommer behovene i det samiske samfunnet. Sametinget er observatør i styringsgruppa i Samisk lærerutdanningsregion. Styringsgruppa har det overordnede ansvaret for arbeidet i den samiske lærerutdanningsregionen. Det har det siste året vært stort fokus på rekruttering, samarbeid og utvikling av samiske utdanningstilbud. Mange språkstudier er startet opp innenfor ulike nivå og på alle samiske språk.

Sametinget er observatør i Samisk lærerutdanningsregions arbeidsgruppe for studietilbud i samiske språk og emner. Arbeidsgruppen har arbeidet godt og er i en prosess med hensyn til samarbeid om ulike studietilbud. Dette er viktig med tanke på studentenes muligheter for å gjennomføre et studieløp i et av de samiske språkene, fra begynnernivå til doktorgrad. Samarbeid mellom institusjonene som gir tilbud innen høyere utdanning i samiske språk og samiske emner er av stor betydning med hensyn til rekruttering og kapasitet.

Sametinget er observatør i Samisk lærerutdanningsregions arbeidsgruppe for rekruttering.

Rekrutteringsstrategien skal inn i sitt siste år. Den har medvirket til å rekruttere studenter på ulike samiske studier og det skal arrangeres en evalueringskonferanse i Bodø i april 2014. Sametinget har tilpasset sine stipendordninger til de studietilbud som regionen har.

6.3.2.2 Kvalifiserings- og rekrutteringsprogram

Sametinget har initiert og finansiert et 5-årig kvalifiserings- og rekrutteringsprogram i samisk språk for høyere utdanning. Programmet er avsluttet i 2013, mens noe av aktiviteten avsluttes i 2014 – blant annet en faglig sluttrapport. Gjennom programmet har voksne fått begynneropplæring i samisk språk. Sámi allaskuvla, som har vært prosjektansvarlig, har hatt et samarbeid med flere

samiske språk- og kultursentre. Studiene har vært desentralisert og har dermed gitt mange flere muligheter til opplæring i samisk språk. Gjennom programmet er det også utviklet metodikk for samisk språkopplæring for voksne. Programmet må sies å ha vært svært vellykket, og utfordringen videre er å skaffe finansiering slik at programmet kan videreføres som en permanent ordning.

6.3.2.3 Stipend høyere utdanning

Sametinget har som mål å få flere samiske fagfolk innenfor ulike fagområder. Sametinget har bevilget 134 stipender dette året til studenter som studerer samiske språk. I tillegg har Sametinget bidratt til studietilbud gjennom kvalifiserings- og rekrutteringsprogrammet som Sámi allaskuvla har fått tilskudd til.

Fordeling	Antall søkn.	Antall bevilget	Innvilget
Helse- og sosialtjenestefag i Nord-Trøndelag, Universitetet i Nordland, Høgskolen i Bodø, Sámi allaskuvla og Sámi allaskuvla. Midlene er en del av et samarbeid mellom Sámi allaskuvla og Utdanningsdirektoratet, og brukes til å dekke utgifter til stipend i løpet av 2014.	5 27 3 21	2 37 3 19	1 27 3 19
Sørsamisk/ulesamisk	42	42	42
Totalt utvalgt stipend	109	92	100
Utsatt for behandling	18	0	0
Ikke behandlet, venter på tilleggsopplysninger	9	0	0
SUM	244	195	100

6.3.3 Forskning og verdiskaping

Sametinget har som mål at det finnes relevant forskning som grunnlag for valg og politiske beslutninger i utviklingen av det samiske samfunnet. Sametinget har hatt møter med både de regionale representantene i Nord- Norge og med forskningsrådet sentralt. Det arbeides med å formalisere dette samarbeidet.

Regjeringens stortingsmelding om forskning "Lange linjer – kunnskap gir muligheter" har et større fokus på samisk forskning enn hva som har vært tilfelle i tidligere meldinger. Sametinget kom med flere innspill som ble tatt med i meldingen.

Sametinget er representert som observatør i Forskningsrådets program for samisk forskning II.

Sámi allaskuvla har i 2013 søkt NOKUT om akkreditering av PhD – studie i samisk språk og litteratur. Sametingspresident Aili Keskitalo har på vegne av styret i SPR oversendt et brev til Sámi allaskuvla, der SPR støtter høgskolens søknad om akkreditering av PhD-studie i samisk språk og litteratur. Sametinget vil følge opp denne saken i 2014.

6.3.4 Tradisjonell kunnskap

Fordeling	Antall bev. søknader	Sum
Sørsamisk/Lulesamisk 30 sp - 30 000 kr	11	330 000
Sørsamisk/Lulesamisk 15 sp - 15 000 kr	31	465 000
SUM		795 000

Fordeling	Antall bev. søknader	Sum
Nordsamisk 30 sp - 20 000 kr	39	330 000
Nordsamisk 15 sp - 10 000 kr	53	465 000
SUM		795 000

Sametinget har som mål at samisk tradisjonell kunnskap skal bevares, beskyttes, dokumenteres og lagres som kunnskapsgrunnlag i forvaltningen av naturressurser og innen opplæring og forskning. Sametinget har initiert og finansiert flere tiltak og prosjekter for å nå dette målet. En søkerbasert ordning for dokumentasjonsprosjekter av tradisjonell kunnskap ble avsluttet i 2013. Sametinget finansierer i tillegg to prosjekter – Systematisk kartlegging av tradisjonell kunnskap og Árbiediehtuovddaš / senter for samisk tradisjonskunnskap. Begge prosjektene drives av Sámi allaskuvla. Målet er at pilotprosjektet Árbiediehtuovddaš vil danne grunnlaget for etableringen av et kompetansesenter for tradisjonskunnskap/Árbiediehtuovddaš, der videreføring av prosjektet systematisk kartlegging og dokumentasjon inngår. Gjennom disse prioriteringene ønsker Sametinget å institusjonalisere forvaltning-

gen og utviklingen av samisk tradisjonskunnskap som kunnskapsgrunnlag for kommende generasjoner.

7 Helse og sosial

Sametingets helse- og sosialpolitikk bygger på en likeverdig helse- og sosialtjeneste til det samiske folk på lik linje med befolkningen for øvrig. Helse og sosialtjenestene må tilpasses den samiske befolknings rettigheter og behov, og ta utgangspunkt i samiske pasienters språk og kultur. Grunnlaget for å sikre målsettingen om en likeverdig tjeneste er kunnskap om og kompetanse i flerkulturell forståelse og samisk språk og kultur på alle nivåer.

Sametinget arbeider på ulike måter for å nå disse målene. Gjennom dialog og samarbeid med sentrale myndigheter og andre relevante aktører arbeider vi for å sikre Sametingets innflytelse på utformingen av helse-, sosial-, og omsorgstjenester til det samiske folk. Vi arbeider blant annet med å ivareta samiske barns rettigheter i møte med barneverntjenesten, og sikre at den samiske befolkningens utfordringer og behov ivaretas i nasjonale satsinger for en god folkehelse. I tillegg gir vi tilskudd til ulike helse- og sosialprosjekter.

Sametinget som et nasjonalt folkevalgt organ, er den mest sentrale premissleverandør ovenfor

myndigheter i utviklingen av et likeverdig helse- og sosialtilbud til den samiske befolkningen, og må derfor trekkes inn i prosesser som har direkte betydning for det samiske folk.

Sametinget er i dialog med sentrale myndigheter, kommuner, fylkeskommuner og andre

aktører i arbeidet for å sikre helse-, sosial- og barneverntilbud til det samiske folket. Blant

annet gjennomfører vi konsultasjoner med myndighetene ved endring av eller revidering av gjeldende lover og eller forskrifter som vil ha direkte betydning for helse-, sosial- og barneverntilbud til den samiske befolkningen. Sametinget gir også skriftlige innspill til meldingsarbeid og utredninger. Tettere samarbeid med faginstanser og andre om kompetanseoppbygging, samt synliggjøring av behov og tjenesteutvikling er også viktig.

7.1 En likeverdig helse- og sosialtjeneste

7.1.1 Oppdragsdokumenter til regionale helseforetak

I arbeidet for å utvikle en likeverdig helse- og sosialtjeneste til den samiske befolkning på lik linje med den øvrige befolkning, har sentrale myndigheter det overordnede ansvaret. Myndighetene

må sørge for at det samiske perspektivet ivaretas og etterspørres i alle prosesser og at det blir ivarettet i sentrale helse- og sosialpolitiske satsinger. På bakgrunn av dette har Sametinget konsultert helse- og omsorgsdepartementet (HOD) om oppdragsdokumenter for 2014.

Det har vært konsultasjoner om Samisk nasjonal kompetansesenter innen psykisk helse (SANKS) sin formelle rolle som nasjonal kompetansesenter innen psykisk helse og rus. Det ble enighet om at Helse Nord RHF, i samarbeid med SANKS og øvrige regionale helseforetak, skal vurdere hvordan kliniske tjenester til samiske pasienter skal videreføres og organiseres. Dette skulle ses i sammenheng med en eventuell søknad om SANKS status som en nasjonal kompetansetjeneste. Helse Nord har i 2013 søkt om at SANKS gis formell status som samisk nasjonal kompetansesenter innen psykisk helse og rus. Fra Sametingets side er det viktig at SANKS som en nasjonal kompetansetjeneste også skal drive med pasientbehandling, og ønsker dette presisert i mandatet til SANKS som en nasjonal kompetansetjeneste.

Sametinget er tilfreds med at HOD i godkjenningsbrevet til Helse Nord RHF skal presisere at SANKS kan drive med pasientbehandling og veiledning i pasientbehandling for pasienter fra hele landet.

Sametinget har i konsultasjoner med HOD fått gjennomslag for at det i de regionale helseforetakenes oppdragsdokumenter for 2014 fremgår at øvrige regionale helseforetak inngår avtale med Helse Nord RHF om behandlingstilbud til samiske pasienter ved SANKS. Bakgrunnen for forslaget er at Helse Nord RHF må ha avtale med øvrige regionale helseforetak for å kunne tilby behandlingstjenester i andre regioners opptaksområde.

Gjennom Sametingets konsultasjoner på oppdragsdokumenter til regionale helseforetak for 2010, fikk Helse Nord i oppdrag å gjennomføre et tolkeprosjekt for å bedre tolketjenesten til samisk befolkning. Prosjektet har som hovedmål å etablere en samisk tolketjeneste som er tilgjengelig hele døgnet i Helse Nord RHF- område. Helse

Finnmark har hatt ansvaret for gjennomføring av prosjektet. Sametinget er opptatt av at tiltak som er startet opp gjennom dette tolkeprosjektet må videreføres og videreutvikles etter prosjektperioden, med målsetting om en døgnbasert tolketjeneste. Sametinget ba derfor i samarbeid med Helse Nord at en videreføring av prosjektet fremgår i oppdragsdokumenter til helse Nord. Sametinget er tilfreds med at Helse Nord får i oppdrag å finansiere første trinn i oppbyggingen av samisk tolketjeneste i 2014 innenfor basisrammen til Helse Nord.

7.1.2 Videreutvikling av helsetjenester til den samiske befolkning

Erkjennelsen av samiske pasienters rett og behov for et tilpasset helsetilbud har ført til opprettelse av noen institusjoner som fungerer som særskilte ressursenheter for et helsetilbud til samiske pasienter som tar utgangspunkt i samisk språk og kultur. Den største utviklingen har vært innenfor psykisk helsevern i spesialisthelsetjenesten gjennom etablering av Samisk nasjonalt kompetansesenter for psykisk helse (SANKS). SANKS ble i sin tid etablert fordi det viste seg at samiske pasienter ikke fikk et tilfredsstillende tilbud innenfor psykisk helse. Språklige og kulturelle barrierer ble oppgitt som årsak.

Sametinget er nå bekymret for fremtidig utvikling av et språklig og kulturelt tilrettelagt tjenestetilbud til samiske pasienter. SANKS er økonomisk og administrativt underlagt Helse Finnmark HF. Helse Finnmark HF har i 2013 igangsatt strategiske endringsplaner som berører og reduserer tilbud til samiske pasienter, som det har tatt mange tiår og store ressurser å bygge opp. Sametinget opplever at det i denne prosessen ikke tas tilstrekkelig hensyn til rettigheter samiske pasienter har, eller til oppdrag i oppdragsdokumenter som omhandler samiske pasienter spesielt.

Sametinget mener at det er behov for å tenke helhetlig og overordnet om organisering av spesialisthelsetjenester til den samiske befolkning. Dette er nødvendig for å kunne gi bedre og mer

helhetlige og koordinerte tjenester til samiske pasienter og brukere, som bygger på samisk språk og kultur. I dette arbeidet er også utvikling av sterke samiske fagmiljø viktig, både i forhold til fleksibel bruk av fagressurser og i et stabiliserings og rekrutteringsperspektiv. Sametinget vil følge dette arbeidet opp i 2014.

7.1.3 Økonomiske virkemidler til helse- og sosialprosjekter

7.1.3.1 Vårdobáiki samisk senter

Sametinget har i 2013 gitt kr 531 000 i direkte tilskudd til Vårdobáiki samisk senter i Evenes kommune til brukerrettede tiltak for samiske eldre i markebygdene i Sør-Troms og nordre Nordland.

Senterets mål er å være en spydspiss for utvikling av brukerrettede tilbud. Det arbeides aktivt for å tilrettelegge og bedre omsorgstilbud til samiske brukere, blant annet ved å jobbe for å øke bevisstheten omkring samiske brukere i institusjoner og åpen omsorg i Sør-Troms og Nordre Nordland. Dette gjøres ved informasjonstiltak i ulike fora, og arrangement av helsetreff for eldre samer.

De tiltak som organiseres av Vårdobáiki er helsetreff med trim og aktiviteter og informasjon om helse, kosthold og ernæring. Helsetreffene har hatt god effekt og evalueres jevnlig for å tilpasse brukernes ønsker i utforming av nye tiltak.

Senteret jobber også med å kartlegge behov for omsorgsboliger og eventuelt påvirke kommuner til å etablere omsorgsboliger for samiske innbyggere i Sør-Troms og Nordre Nordland. Dette er en pågående prosess.

7.1.3.2 Samisk legeförening

Sametinget har for første gang i 2013, gitt kr 150 000 i direkte tilskudd til samisk legeförening. Samisk legeförening er en frivillig interesseorganisasjon for samiske leger og psykologer.

Foreningens mål er å arbeide aktivt for å bedre helsetjenester til den samiske befolkning. Dette skal gjøres både ved særskilt tilrettelegging av

helsetilbud, ved informasjonsvirksomhet, helseopplysning og rekruttering av samiskspråklig helsepersonell.

7.1.3.3 Søkerbaserte tilskudd

Sametinget forvalter søkerbaserte virkemidler til helse- og sosialprosjekter. Mål for ordningen er en styrket helse- og sosialtjeneste tilpasset det samiske folks rettigheter og behov. Sametinget har mottatt 16 søknader om støtte til helse- og sosialprosjekter med en samlet søknadssum på kr 4 333 744. I budsjettet for 2013 var det avsatt kr 2 700 000 til helse- og sosialprosjekter.

Ved årets tildeling har de fleste prosjektene som mål å fremme kunnskap om samisk språk og kultur i eksisterende helse- og sosialtilbud. Dette er i tråd med hovedmålet for tilskuddsordningen, og vil bidra til å sikre et likeverdig helse-, og sosialtilbud til den samiske befolkningen.

For Sametinget er det viktig at det opparbeides kunnskap om helse- og sosialsituasjonen for den samiske befolkningen. Slik kunnskap vil være nyttig for valg av politisk valg og strategier som skal fremme tjenestetilbudet til det samiske folk. Det er derfor gitt tilskudd til prosjekter som har som mål å utvikle forskningsideer og prosjektskisser som vil være et godt foreløpig materiale i utvikling av ny kunnskap.

7.1.3.4 Tilskudd regionalutvikling

Sametinget ga regionalutviklingsmidler på kr 240 000 til Tysfjord kommune til realisering av et distriktsmedisinsk senter. Sametinget vurderte at senteret ville bidra til bedre tilrettelegging av helse- og sosialtjenestene til den samiske befolkningen i lulesamisk område. I ettertid finner Tysfjord kommune det ikke mulig å gjennomføre prosjektet, og avslutter forprosjektet. Dette beklager Sametinget, og vil følge opp arbeidet for en likeverdig helse og sosialtjeneste til den samiske befolkningen i lulesamisk område.

7.2 Folkehelse

Det samiske samfunn står overfor folkehelseutfordringer på lik linje med det norske. På dette området er det lite dokumentert kunnskap. Sametinget ser derfor behov for en styrking av forskning som omhandler samiske forhold, slik at man kan skaffe tilveie mer nøkkeldata som kan brukes i det forebyggende arbeidet. Konkretisering av særskilte tiltak for den samiske befolkning må også gjelde alle aktørene i folkehelseplanarbeidet.

Sametinget har konsultert Helse- og omsorgsdepartementet om Folkehelsemeldingen. Meldingen omhandler i stor grad hele fremtidens helsetjenester. Sametinget er fornøyd med at regjeringen i arbeidet med folkehelse ønsker å ivareta den samiske befolkningens behov innenfor fremtidig folkehelsesatsing.

For Sametinget har det vært viktig at man i folkehelsemeldingen synliggjør nødvendigheten av å eksplisitt etterspørre folkehelsen til det samiske folk. Utvikling av en god folkehelse for det samiske samfunnet forutsetter kunnskap om samisk kultur og samfunnsliv, noe som er avgjørende for både identifisering av helseutfordringer og for igangsetting av gode folkehelseiltak.

Sametinget er derfor tilfreds med at folkehelsemeldingen ivaretar Sametingets innspill på at kunnskap om samisk språk og kultur må være tilgjengelig i større grad i den kommunale helse- og omsorgstjenesten, og at det vises til plan og bygningsloven som forplikter kommunene til å ivareta samisk samfunnsliv i planarbeidet.

Når det gjelder den samiske befolkningen, har regjeringen som mål å konkretisere og undersøke folkehelse nærmere, særlig på de områder hvor urfolks kultur kan gi særskilte aspekter, eks. miljøgifter og urfolks tradisjonelle levevis. Deriblant synliggjøres det i meldingen at utfordringer som samiske tradisjonelle næringer står ovenfor når det gjelder arealinngrep, rovdyrsproblematikk, endrede rammevilkår og lignende, er belastende for utøvernes fysiske og psykiske helse. Barn og unge som har sin familietilknytning i reindrifta, kan være

særlig utsatt. Samtidig vises det også til at samer rapporterer langt oftere enn øvrig befolkning at de er utsatt for diskriminering. I en undersøkelse som nylig ble gjennomført, rapporterte ti ganger så mange samer som øvrige respondenter at de var utsatt for diskriminering.

Sametinget fikk også gjennomslag for at det i folkehelsemelding til Stortinget hvert fjerde år også skal redegjøres for utfordringene i den samiske befolkning. Det må også presenteres folkehelseindikatorer som gjelder urfolk, nasjonale minoriteter og innvandrere.

7.3 Personer med funksjonsnedsettelse med samisk bakgrunn

På oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har Nordens Velferdscenter gjennomført forprosjektet "Personer med funksjonsnedsettelse med samisk bakgrunn". Bakgrunnen for prosjektet var at Bufdir i forbindelse med arbeidet med en rapport om levekår for personer med funksjonsnedsettelse, konkluderte med lite kunnskap generelt og ingen kunnskap spesielt for den samiske befolkningen. Sametinget har bidratt til prosjektet ved å skaffe oversikt over fagfeltet på norsk side av Sápmi. I tillegg har vi opprettet kontakt med brukergrupper som kan dele av sine erfaringer på området.

Dette forprosjektet vil være starten av en prosess som skal resultere i bedre kunnskap om livsvilkårene for denne gruppen. Hovedprosjektet vil omfatte hele den samiske befolkningen i Norge, Sverige, Finland og Russland. Sametinget har deltatt som dialogpartner i regi av forprosjektet, og vil også være en dialogpartner videre i prosjektet.

7.4 Samiske barns rettigheter i møte med barnevernstjenesten

Samiske barns rettigheter til en barnevernstjeneste med kompetanse i språk og kultur er uttrykt i Barnekonvensjonen og i barnevernloven. Same-

tinget er opptatt av å synliggjøre barns rettigheter og at disse rettighetene blir ivaretatt i barnevernstjenesten. Sametingets mål er at samiske barn skal møte en barnevernstjeneste som tar utgangspunkt i samisk språk- og kultur. Innenfor dette arbeidet er det viktig å ha en god dialog med alle parter.

7.4.1 Samarbeidsavtale med Norsk fosterhjemsforening

Sametinget har i 2013 inngått et forpliktende samarbeid med Norsk fosterhjemsforening gjennom en samarbeidsavtale. Formålet med avtalen er å legge til rette for en god fosterhjemsomsorg for samiske barn, der barnas språk og kultur blir ivaretatt. Det skal arbeides aktivt for kulturell tilpassing av fosterhjemsomsorgen på alle plan, samt økt kvalitet og bevissthet om samiske barns rettigheter som urbefolkning.

Samarbeidet skal bidra til at fosterhjemstiltak som er tilpasset samisk kultur og språk skal prioriteres, herunder slektsfosterhjem. Likeså at det bør iverksettes tiltak for fosterhjem som har et samisk perspektiv. Det skal holdes faste samarbeidsmøter og avtalen skal revideres årlig. Sametinget er svært fornøyd med at avtalen er inngått.

7.4.2 Handlingsplan om vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom

Under utarbeidelsen av Regjeringens strategi om vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom, ba Sametinget om konsultasjon om saken. Dette med begrunnelse i at vi så behovet for å ivareta samiske barns behov og rettigheter i utarbeidelsen av strategien. Regjeringen av slo vår begjæring om konsultasjon med den begrunnelse at strategidokumentet inneholder ingen deler som berører den samiske befolkningen særskilt. Regjeringen anser derfor ikke utarbeidelsen av dette strategidokumentet som konsultasjonspliktig. Derimot kunne Sametinget få komme med tekstinnsnitt til avsnitt i utkastet.

Sametinget anså dette som en lite formålstjenlig måte å arbeide på. Det er i stor grad opp til Sametinget selv å avklare om lover og administrative tiltak berører samene direkte, jf. samelovens § 2-1. Sametinget mener også at en strategiplan med tiltak som ikke tar hensyn til samisk kultur og språk kan virke til strukturell forskjellsbehandling og slik ha negative virkninger for samiske barn og unge. Slik Sametinget ser det ble ikke strategiplanen håndtert på en slik måte som samiske barn og ungdom fortjener.

7.5 Samisk human biologisk materiale

Sametinget har i 2013 fortsatt hatt fokus på samiske folks rettigheter innenfor forvaltning av human biologisk materiale. Sametingets målsetning er å være en aktør som fremmer samiske interesser i den bioteknologiske utvikling.

Som en del av programmet til urfolkskonferansen Alta 2013 arrangerte Sametinget derfor et åpent seminar med tittelen: "Indigenous rights to human biological materials." Formålet med seminaret var å sette søkelys på urfolks rettigheter i forbindelse med den bioteknologiske utvikling og urfolks muligheter og rettigheter til medvirkning og selvbestemmelse over eget humant biologisk materiale. Behov for å utvikle etiske retningslinjer for urfolk ble drøftet. På seminaret innledet representanter fra Samisk helseforskning og Bioteknologinemnda.

8 Miljø og areal

Hovedmålsetningen i Sametingets areal- og miljøpolitikk er å sikre levedyktige samiske lokalsamfunn på grunnlag av bærekraftig utnyttning, bevaring og forvaltning av arealer og ressurser i samiske områder. Bærekraftig utvikling handler både om bruk og bevaring.

Det er stort press på arealer som har betydning for det samiske samfunnet. Det er en stor utfordring for Sametinget at vi ikke har reell medvirkning og innflytelse i saker som er av direkte betydning for det samiske samfunnet.

Sametingets økonomiske virkemidler til arealer og miljø hadde i 2013 en budsjetttramme på kr 2 000 000. Midlene var satt av som direkte tilskudd til stiftelsen Protect Sápmi. I arealarbeidet er vårt viktigste verktøy plan- og bygningsloven og den rollen og det ansvaret Sametinget har i forvaltningen av den. I tillegg er konsultasjonsavtalen viktig i dialogen med regjeringen for å sikre at samiske interesser i arealbruk tas hensyn til.

8.1 Arealer

Målsetningen for Sametingets arealpolitikk er å sikre naturgrunnet for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. For å oppnå denne målsetningen, har vi i 2013 arbeidet mye for å påvirke kommunene og statlige myndigheter til å gi samiske interesser en naturlig plass i samfunnsplanleggingen.

8.1.1 Tradisjonell kunnskap i planprosesser

Et virkemiddel for å gi samiske interesser plass i samfunnsplanleggingen har vært å anbefale aktørene til aktivt å ta i bruk tradisjonell kunnskap i planprosessene. Sametinget arbeider for at tradisjonell kunnskap skal bli anerkjent som likeverdig med forskningsbasert kunnskap for beslutninger i arealplaner, og vi er opptatt av sammenhengen mellom tradisjonell kunnskap og medvirkning i planprosesser.

Den tradisjonelle kunnskapen er erfaringsbasert kunnskap, og det er de samiske lokalsamfunnene som besitter den. Derfor har oppfordringen til kommunene vært å involvere samiske interesser i planprosessene. Dette er gjort ved å gi innspill til planmyndighetene om å finne fram til og ta i bruk tradisjonell kunnskap i planarbeidet, samt

i oppfølgingen av samarbeidsavtalene med fylkeskommunene i det samiske området. I den nye samarbeidsavtalen med Tromsø kommune er det tatt inn bestemmelser om bevaring av samiske tradisjoner og sikring av naturgrunnet for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv, og at dette skal integreres i alle relevante planer.

8.1.2 Forvaltning av plan- og bygningsloven

Oppfølging av forvaltningsspørsmål i henhold til plan- og bygningsloven utgjør en vesentlig del av arbeidet med arealspørsmål i Sametinget. Det er satt i gang et arbeid med utarbeiding av en eksempelsamling, der en av målsetningene er å kartlegge kommunenes vektlegging av hensynet til naturgrunnet for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. Foreløpige erfaringer fra kartleggingen er at det er stor forskjell på hvordan kommunene vektlegger samiske interesser i sin planlegging. Videre er tendensen at kommunene sjelden på eget initiativ kartlegger samiske interesser i egen kommune og innarbeider dette i kommunen sitt planverk. Dette gjøres som regel bare etter påtrykk fra blant annet Sametinget i forbindelse med høringsprosesser eller innsigelser. Arbeidet med eksempelsamlingen vil videreføres i 2014.

Sametinget har dialog med kommuner som har satt i gang prosesser med utarbeidelse av kommunepaner. Dette gjøres ved å delta på regionale planfora og på konferanser som omhandler kommunal- og regional planlegging innenfor det samiske området. Sametinget ønsker at dialogen med kommunene skal videreutvikles. Neste år vil det bli initiert et prosjekt der vi velger ut pilotkommuner som vi innleder et nært samarbeid med for å kartlegge samiske interesser.

8.1.3 Protect Sápmi

Stiftelsen Protect Sápmi ble etablert i 2012 av Svenska Samernas Riksförbund (SSR) og Norske Reindriftssamers Landsforbund (NRL) og er en

uavhengig, ikke kommersiell stiftelse som skal bistå samiske rettighetshavere med å ivareta sine arealinteresser, land- og ressursrettigheter og utviklingsmuligheter. Prosjektet har i 2013 vært i en etableringsfase

Protect Sápmi skal gi profesjonell faglig bistand til samiske rettighetshavere i møte med større industri og inngrepsprosjekter. Forhandlinger mellom samiske rettighetshavere og nye næringsaktører skaper bedre beslutningsgrunnlag og forutsigbarhet, også for senere myndighetsbeslutninger om planer eller søknader om ny utnyttelse av ressursene. Protect Sápmi vil og kunne være en nødvendig kritisk aktør overfor Sametingets utøvelse av sine oppgaver. I 2013 bevilget Sametinget kr 2 millioner til Protect Sápmi. Regjeringen ga i sin mineralstrategi fra mars 2013 uttrykk for at den ville støtte Protect Sápmi økonomisk i en etableringsfase. Sametinget forventer at dette blir fulgt opp.

8.1.4 Finnmarksloven

Sametinget har lagt politiske føringer på Finnmarkseiendommen sitt arbeid gjennom behandlingen av deres utkast til strategisk plan i 2010. En sentral føring fra Sametinget har vært at Finnmarkseiendommen må foreta vurderinger og fatte vedtak om arealinngrep eller endret bruk av utmark etter finnmarkslovens § 10, jf. § 4. Videre har Sametinget lagt føring på at Finnmarkseiendommens virksomhet skal utvikle seg på en slik måte at den tar høyde for bestående rettigheter og formelt endrede rettighetsforhold. Disse problemstillingene har blitt tatt opp på de faste halvårlige møtene med Finnmarkseiendommen også i 2013. Det er Sametingets vurdering at Finnmarkseiendommen har mulighet til å etterleve disse føringene på en tydeligere måte, og om nødvendig med klarere uttrykte forventninger fra Sametinget.

Finnmarkskommisjonen har i 2012 og 2013 kommet med sine første rapporter. Sametinget har overfor Domstolsadministrasjonen og Justisdepartementet arbeidet for at de midlene som er avsatt til Finnmarkskommisjonens arbeid fullt ut benyttes til dette.

Etter høring og konsultasjoner, som resulterte i enighet, vedtok regjeringen i april 2013 endring av forskriften om utnevning av dommere i Utmarksdomstolen for Finnmark. Endringen innebærer at dommerne utnevnes etter utlysning og innstilling fra Innstillingsrådet for dommere. Samtidig som dette ivaretar prinsippet om domstolens uavhengighet, vil Sametingets innflytelse ved utnevning ivaretas ved at Sametinget har anledning til å uttale seg om sammensetningen før innstilling avgis, samt at innstillingsrådets primære innstilling ikke kan fravikes uten at departementet har rådført seg med Sametinget. Ved utnevning skal det sikres at domstolen er representert med kompetanse i samiske sedvaner og rettsoppfatninger.

Sametinget vil ta opp tilreisendes fiske med Finnmarkseiendommen. Finnmarkseiendommen skal forvalte de fornybare ressursene på sin grunn i samsvar med lovens formål og innenfor de rammer som følger av villtoven, lakse- og innlandsfiskeloven. Etter Lakse- og innlandsfiskeloven og forskrift om fiske etter innlandsfisk er allerede lokale fiske regulert. Grunnen til regulering er ressursknapphet. Siden man har regulert fiske i noen områder så ber Sametinget om at Finnmarkseiendommen regulere tilreisendes fiske i nevnte områdene. Innlandsfiske skal forvaltes etter Lakse- og innlandsfiskeloven og forskrift om fiske etter innlandsfiske med lokale forskrifter.

8.2 Naturressurser

8.2.1 Energisaker

Sametinget vedtok i juni 2013 en strategi for sikring av arealer og utvikling av samisk kultur ved energiutbygginger. Bakgrunnen var målsettingen om at ressurs- og energiutvinning skal styrke samisk kultur, samfunnsliv og samiske næringer, sammen med vår hovedmålsetning om sikring av samiske lokalsamfunn.

Dagens samfunnsutvikling tilsier behov for økt energiproduksjon for å sikre vekst og utvikling i samfunnet. Dette gjelder også det samiske sam-

funnet. Samtidig må Sametinget være tydelig på at våre tradisjonelle næringsområder og vår kultur må gis utviklingsmuligheter. Den samlede virkningen av inngrep i forbindelse med energiutbygginger utgjør en hovedutfordring for arbeidet med å sikre land- og ressursrettigheter og utviklingsmuligheter for eksisterende tradisjonelle kulturbærende næringer.

Sametingets energistrategi fokuserer derfor på bevaring av det samiske naturgrunnet ved at utbygging og utnyttelse av energiressurser baseres på behovsanalyser, og at de angir en rekke tiltak for å møte utfordringene knyttet til den økende interessen for energiutbygginger. Sametinget ønsker helhetlige konsekvensanalyser, dokumentering av inngrepsstatus i samiske områder og vurdering av samlede virkninger for samiske næringer ved flere ulike inngrep i samme område. Oppfølging av strategiene blir en prioritert oppgave i 2014.

Det er fortsatt uenigheter om konsultasjonsprosedyrer mellom Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Sametinget. NVE og Sametinget har en egen avtale om konsultasjoner i energisaker. Det har i ettertid vist seg at NVE og Sametinget ikke har samme forståelse om hva konsultasjoner innebærer. Hovedforskjellen i standpunkt er at Sametinget mener at det er selve beslutningen det skal konsulteres om og at NVE da må dele sine foreløpige vurderinger og forslag til vedtak med Sametinget. NVE på sin side mener konsultasjonene begrenser seg til at Sametinget skal gi til kjenne sine synspunkter og vurderinger. NVE har informert Sametinget om at de i dag har rundt 700 søknader om småkraftverk inne til behandling. Mange av disse er fra Trøndelag og videre nordover og berører dermed samiske interesser. Uenigheten har konsekvenser for utfallet av energisaker og for Sametingets arbeid. Sametinget forventer at ansvarlig departement følger opp saken. Alternativet er at Sametinget foretar en vurdering av avtalen med tanke på reforhandling og konkretisering av avtaleteksten, slik vår energistrategi legger opp til.

NVE og Sametinget har konsultert om vindkraftverk i Kvalsund, Fálesráššá, Hammerfest, Sørfjord, Skogvatnet, Kalvvatnan og Mosjøen. Konsultasjonene som er foretatt med NVE anses ikke som reelle da Sametinget har fått informasjon om NVEs vurderinger eller utkast til beslutninger. Det ble ikke oppnådd enighet og NVE valgte å gi konsesjon til vindkraftverk i Fálesráššá og Sørfjord, mens det ble gitt avslag til Kvalsund vindkraftverk, Hammerfest vindkraftverk og Skogvatnet vindkraftverk. Siden det ikke er blitt ført reelle konsultasjoner med NVE har Sametinget bedt om konsultasjoner med OED om Fálesráššá og Sørfjord vindkraftverk.

Ved innsigelsesbehandling av 11 småkraftverk i Nordreisa og Kåfjord kommuner hadde Sametinget fremmet innsigelse mot 7 av kraftverkene. Sametingets argumentasjon for innsigelsene var konflikt med kulturminner og negative virkninger for reindrifta, blant annet på grunn av anleggsveier og økt ferdsel i beiteområdene. Her valgte NVE å ta hensyn til samiske interesser og ga avslag på 5 av kraftverkene og framsatte krav om avbøtende tiltak på de to resterende. Dette viser at det finnes saker der NVE har imøtegått Sametinget.

Sametinget har derimot fått til gode prosesser med OED når det gjelder konsultasjoner og i andre saker. OED bevilget tilskudd på 1 mill kr årlig over 3 år med formål å øke Sametingets kapasitet til behandling av saker som omhandler konsesjoner til kraftverk og nettutbygginger. Olje- og energiministeren kunngjorde tilskuddet under sitt besøk på Sametinget våren 2013. Samtidig gjorde han det klart at sentrale myndigheter ser med bekymring på den økte interessen for utbygginger av vindkraftverk i tradisjonelle samiske områder. Han uttalte også at Fosen og Snillfjordområdet vil kunne dekke en stor del av Norges fornybarambisjoner i el-sertifikatmarkedet. Behovet for en mer spredt utbygging av vindparker kan dermed begrenses. Sametinget forventer at de statlige organene, NVE og OED, legger dette til grunn i den fremtidige behandlingen av energisaker, og at staten vil være restriktiv med å gi konsesjon til nye spredte utbygginger av vindkraft i områder med samiske interesser.

Sametinget har i 2013 hatt konsultasjoner med OED om vindkraftverk på Fosen. Sametinget aksepterte utbyggingen under forutsetning av at departementet og utbyggerne kom til enighet med reinbeitedistriktene som blir berørt av inngrepene.

Det ble også konsultert om den første strekningen av utbyggingen av sentralnettet med 420 kV linje fra Ofoten til Hammerfest. Det ble enighet om at strekningen mellom Ofoten og Balsfjord kan bygges ut og at OED tar hensyn til Sametingets merknader i forbindelse med denne utbyggingen. Det ble forutsatt at utbygger inngår avtale med berørt reinbeitedistrikt.

Senere har Sametinget kommet til enighet med OED om behandlingsmåten for resterende 420 kV trase fra Balsfjord til Hammerfest. OED tar sikte på å være ferdig med behandling av denne strekningen i 2015. Det blir en seksjonsvis behandling, og det legges opp til en konsultasjonsprosess med inndeling ut i fra reinbeitedistrikter og geografi. Saken vil bli tatt til plenumsbehandling i Sametinget i slutten av prosessen og etter at alle konsultasjonene er gjennomført, slik at Sametinget kan ta stilling til det endelige resultatet.

8.2.2 Mineralressurser

Sametinget har i 2013 reist innsigelse til reguleringsplan for gruvevirksomhet i Nussir og Gumpenjuni i Kvalsund kommune. Denne innsigelsen ligger til behandling i Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Sametinget har i 2013 underskrevet et felles dokument (intensjonsavtale) om at forhandlinger gjennomføres i forkant av eventuell søknad om driftskonsesjon med berørt reinbeitedistrikt og Sydvaranger Gruver AS. Det foreligger ingen konkrete planer om utvidelse av gruvevirksomheten i Sør-Varanger til det området denne avtalen omfatter.

Stortinget vedtok ny minerallov i 2009 uten Sametingets samtykke. En grunnleggende forutsetning for at Sametinget skal kunne vurdere mineralvirksomhet i samiske områder er at det fullt ut skjer gjennom en etterleving av folkeretten. Det har vært bred politisk enighet i Sametinget om at gjeldende minerallov ikke virker til dette. Mineral-

loven har ikke tilslutning fra det samiske samfunnet og virker derfor til manglende tillit, ikke bare til beslutninger etter mineralloven, men også alle øvrige beslutningsprosesser som knytter seg til mineralvirksomhet. Mineralloven må sikre beslutningsprosesser som legger til rette for konsultasjoner for å oppnå forhåndsinformert samtykke til tildeling av mineralrettigheter og driftskonsesjon. En viktig forutsetning for dette er at loven vektlegger samiske interesser og rettigheter i hele det samiske området. En slik vektleggingsbestemmelse må innebære en angivelse av hvilke kriterier som skal vurderes og hvilke skranker som ikke kan overskrides før et inngrep innebærer en ulovlig krenking av samisk kultur. Ved at loven gjelder hele det samiske området må den også ha bestemmelser som sikrer det samiske folk en fordel av drift i hele det området samer tradisjonelt lever og bor.

Sametingets vedtak av mineralveileder for undersøkelser og drift på mineralressurser fra 2010 var et initiativ for å sikre samiske rettigheter i tilknytning til mineralvirksomhet. Regjeringen Stoltenberg II utarbeidet i 2013 en strategi for mineralnæringen der ett tiltak var å vurdere endringer av mineralloven for å ivareta samiske rettigheter og interesser i hele det samiske området. Dette ble ikke fulgt opp før stortingsvalget i 2013, men Sametinget har merket seg at Norge overfor FNs menneskerettsråd har rapportert at de skal starte opp konsultasjoner med Sametinget med sikte på å vurdere endringer av mineralloven. Sametinget ber regjeringen raskt ta initiativ til konsultasjoner med sikte på endringer av mineralloven slik at den udiskutabelt er innenfor folkeretten.

8.3 Naturmangfold

I budsjettet for 2013 er målsetningen at hensynet til naturgrunnet for samisk kultur, samfunns- og næringsliv vektlegges i all forvaltning av naturmangfoldet. Dette skal oppnås ved oppfølging av samiske interesser når det gjelder konvensjonen om biologisk mangfold, naturmangfoldloven og når verneprosesser gjennomføres i det tradisjonelle samiske området.

8.3.1 Verneområder

Sametinget har konsultert og kommet til enighet med Miljøverndepartementet om sammensetningen av flere nasjonalpark- og verneområdestyrer. Dette gjelder Navitdalen/Kvænangsbotn landskapsvernområder, Møysalen nasjonalpark/Svellingsflaket landskapsvernområde, Børgefjell nasjonalpark, Skarvan/Roltdalen nasjonalpark og Sylan landskapsvernområde, Femundsmarka og Gutulia nasjonalpark, Skardsfjella-Hyllingsdalen landskapsvernområde og Øvre Dividalen nasjonalpark. Sametinget har i etterkant av konsultasjonene oppnevnt representanter og vararepresentanter til vernområdestyrene. Nå gjenstår etablering av lokal forvaltningsmodell for Láhku nasjonalpark og konsultasjon om styresammensetning. Inntil videre er det Fylkesmannen i Nordland som er forvaltningsmyndighet for Láhku nasjonalpark.

Oppfølging av de samiske representantene i styrene for verne- og forvaltningsområder har vært en prioritert oppgave i 2013. Riksrevisjonen har gjennomført en forvaltningsrevisjon av den nye forvaltningsmodellen for nasjonalparker. De har hatt spesielt fokus på hvordan Sametinget følger opp styremedlemmer i verneområdestyrene, om de nye styremedlemmene gis opplæring og hvordan Sametinget følger opp styremedlemmer underveis i valgperioden. I tillegg var de interessert i om vi hadde etablert nettverk for kontakt mellom de samiske representantene i de ulike styrene.

Som en oppfølging av dette arrangerte Sametinget et seminar for sine representanter i verneområdestyrene i november 2013, der 18 av de 20 verneområdestyrene hvor Sametinget har oppnevnt styrerepresentanter, var representert. På seminaret fikk Sametinget tilbakemeldinger om at representantene i verneområdestyrene ønsket mer synlighet av verneområdestyrene på Sametingets nettsider, samt bedre informasjon om de overordnede dokumentene som påvirker styrearbeidet. Som oppfølging av dette blir Sametingets nettsider oppdatert på dette feltet og i tillegg blir det tilrettelagt for en arena i sosiale media for styrerepresentanter for utveksling av erfaringer. Sametinget skal oppnevne nye representanter til

styrene i 2014. Vi vil nyttiggjøre oss av erfaringene fra seminaret i oppfølgingen av de nye representantene.

Sametinget har konsultert med Miljøverndepartementet om flere forvaltningsplaner for verneområder i 2013. Det er oppnådd enighet om forvaltningsplaner for Junkerdalsura naturreservat, Femundsmarka nasjonalpark og Rago nasjonalpark. Det er også oppnådd enighet om vern av skogsområder i Troms fylke. Sametinget er tilfreds med at flere av styrene har igangsatt utarbeidelse av forvaltningsplaner for verneområdene. Det er gitt innspill til oppstartsplanene, og vi forventer at flere av planene vil komme til behandling i 2014.

8.3.2 Vårjakt på ender i Kautokeino kommune

Forsøksordninger med vårjakt på ender i Kautokeino kommune har vært regulert i flere tidsavgrensede forskrifter siden 1994 og fram til 2012. Miljøverndepartementet (MD) konsulterte Sametinget og Sámi bivdo- ja meahcástansearvi (SBMS) om kvoteregulert vårjakt på ender i Kautokeino kommune våren 2013, der også representanter for Kautokeino kommune deltok. MDs utgangspunkt var en avvikling av vårjakt, mens Sametinget, sammen med SBMS og Kautokeino kommune, mente at ordningen med kvoteregulert vårjakt må gjøres permanent. I et politisk konsultasjonsmøte ble det oppnådd enighet om å utarbeide en forskrift for vårjakt på ender som skulle bygge på samisk tradisjon og være økologisk bærekraftig. Sametinget er tilfreds med at man fikk til en permanent løsning i en sak der det har vært mange midlertidige ordninger. Den nye forskriften fikk en gyldighet i 10 år, og det var enighet om at saken tas opp til ny vurdering i god tid før perioden utløper i 2022.

Sametinget var ikke like positiv til at man videre i konsultasjonsprosessen ikke klarte å komme til enighet om omfanget av jakta. Sametinget, kommunen og SBMS argumenterte med at dersom jaktordningen skal bygge på samisk tradisjon, måtte man både forlenge jakttida, samt at jaktom-

rådet måtte utvides, i forhold til ordningene i forsøksperioden. Kvoten måtte ha en størrelse som var økologisk forsvarlig og samtidig stor nok til at jakta kan anses å være kulturelt bærekraftig. Videre mente Sametinget at de jaktbare andeartene bør være de samme som det ordinært er jakttid på i Finnmark fylke (høstjakt). MD fastsatte en forskrift som ikke tok hensyn til kravene fra Sametinget og SBMS.

Ordningen som er fastsatt avviker så vidt mye fra det som gjennom århundrer har vært en tradisjonell jaktform at det svekker muligheten for å videreføre tradisjonen og egenarten til kommende generasjoner. Med de gitte rammene blir det en stor utfordring for Kautokeino kommune og Finnmarkseiendommen (FeFo) å forvalte jakta slik at den bidrar til opprettholdelse av samisk kultur.

9 Kulturminnevern

Hovedmålet for Sametingets arbeid med kulturminnevern er å forvalte og synliggjøre samiske kulturminner og kulturmiljøer på grunnlag av egen historie og egne verdier, med utgangspunkt i kulturminnenes betydning for identitet og samfunnsbygging.

Sametinget har på en god måte synliggjort vårt kulturminnevernarbeid i 2013. Noe av det vi vil trekke fram er arbeidet med skjøtsel, tilrettelegging og formidling av de kjente bjørnegravene på Spildra i Nord-Troms. Det er et viktig kulturminnevernarbeid som skjer i nært samarbeid med lokalbefolkningen på Spildra. Arbeidet omfatter også andre samiske kulturminner enn bjørnegraver, og er etter vårt syn en glimrende måte å forvalte og formidle samiske kulturminner og kulturmiljøer på. En annen sak vi vil trekke fram er oppmerksomheten rundt samiske kulturminner i Telemark og Buskerud, der Sametinget, sammen med lokale ildsjeler, har bidratt til økt fokus på samisk tilstedeværelse langt sør i Norge. Begge disse sakene har fått positiv medieomtale.

Av andre ting som Sametinget har jobbet med i kulturminnevernarbeidet vil vi trekke frem arbeidet med Ceavccageadgi/Mortensnes med tilknyttede områder inn på UNESCOs verdensarvliste, registreringen av samiske bygninger samt arbeidet med BARK – bevaringsprogrammet for utvalgte arkeologiske kulturminner. At arbeidet er omfattende viser også ikke minst aktiviteten i Riksantikvarens nasjonale kulturminnedatabase Askeladden. I løpet av 2013 har Sametinget registrert/endret 2421 enkeltminner i databasen.

Sametingets aktivitet på kulturminnefeltet oppfyller langt på vei både de hovedmål og delmål for kulturminnevernet i Sametinget som er vedtatt gjennom Sametingets eget budsjett. Forvaltningsarbeidet tar utgangspunkt i vår egen historie og egne verdier, og der samiske kulturminner forvaltes nettopp som en ikke-fornybar ressurs og kilde til kunnskap. Kulturminnevernarbeidet bidrar også sterkt til at samiske kulturminner og kulturmiljøer på mange måter synliggjøres i dagens samfunn. Dette er etter vårt syn med på en positiv samisk samfunnsbygging, og er samtidig et viktig bidrag til styrking av samisk kultur og identitet.

De største utfordringene i det samiske kulturminnevernet er knyttet til kulturminneloven. Sametingets forvaltningsmyndighet over samiske kulturminner er fortsatt en midlertidig ordning. Sametinget ønsker denne myndigheten direkte nedfelt i kulturminneloven. Dette vedtok et enstemmig Sameting i 2007. Det har vært liten bevegelse fra sentrale myndigheter i saken etter Sametingets vedtak. Det var for eksempel ikke drøftet eller omtalt i den nye Stortingsmeldingen om kulturminnepolitikken, Framtid med fotfeste, som ble lagt fram av regjeringen i april 2013. Gjennom kontakten med Miljøverndepartementet på administrativt nivå har imidlertid Sametinget fått forståelse av at det nå er en viss interesse for sentrale myndigheter å drøfte dette spørsmålet på nytt.

En annen problemstilling som på sikt kan bli en stor utfordring, er fredningsgrensen på 100 år for samiske kulturminner. Sametinget vil ta initiativ til en vurdering av denne fredningsgrensen.

9.1 Várjjat siida som verdensarvsted

Sametinget har i tre år på rad avsatt midler til registrering av fangstanlegget på fjellet Noidiidčearru/Kjøpmannskjølen på Varangerhalvøya, et av de utvalgte kulturminneområdene der Ceavccageadgi/Mortensnes er hovedområdet. Registreringene inngår i arbeidet for å få fire kulturminneområder i varangersamenes gamle bosetnings- og bruksområder vurdert for verdensarvlista. Registreringen har gitt gode resultater. I 2013 ble flere hundre skyteskjul i tilknytning til fangstanlegget registrert, i tillegg til fangstgjerder, kjøttgjemmer, boplasser og offerplasser. Registreringen har dermed gitt en økt faglig tyngde til kulturminneverdiene i de utvalgte områdene. I oktober ble verdensarvprosjektet presentert for riksantikvar Jørn Holme. Sametinget har forventninger om at Ceavccageadgi/Mortensnes sammen med de tilknyttede områdene, som er gitt fellesnavnet Várjjat siida, kommer med på Norges tentative verdensarvliste relativt raskt.

Ceavccageadgi/Mortensnes sammen med de tilknyttede områdene vil være et viktig symbol og et viktig bidrag for synliggjøring av samisk kultur og styrking av samisk identitet.

9.2 Identifisering og registrering av samiske bygninger

I forbindelse med prosjektet "identifisering og registrering av samiske bygninger" har det i 2013 vært gjennomført befaringer i kommunene Røros, Røyrvik, Gratangen og Karasjok. Det ble befart 144 bygninger i løpet av feltsesongen.

Det er blitt konkludert med at 124 bygninger av de 144 er samiske. Videre at 60 av bygningene er bygd før 1913 og er automatisk fredet i henhold til kulturminnelovens bestemmelser. De andre 64 vil bli automatisk fredet i de nærmeste årene. Til sammen dreier det seg om ca 40 aiti, 40 hus/hytter, 23 fjøs/stall/låver, 9 uthus, 3 sjøbuer og 3 gammer. For 34 av de 124 bygningene er det nødvendig med store utbedringer og strakstiltak for å bevare disse. 18 bygninger var dessverre allerede

Lappesteinen i Hol kommune i Buskerud. Til steinen knytter det seg flere sagn og fortellinger som forteller om samisk tilstedeværelse på Hardangervidda.

Her er én av fortellingene: "Omkring en mil fra Haugastøl, nær den bilveien som går over til Eidfjord, ligger en veldig steinblokk. Det er en diger sprekk i denne steinen, og der har Ole Bardølsgård ligget mang en gang, sier han. Det falt så laglig å holde til der, fra dette stedet kunne en lett holde greie på reinsflokkene. Og mange samegjeter brukte også å ligge inni denne sprekken i den svære steinblokken – derfor var det at bygdefolk tok til å kalle den for Lappestein, et navn den har den dag i dag." (etter Mikkjel Fønhus 1971)

Steinen vurderes i dag som et automatisk fredet samisk kulturminne.

tapt før vi fikk befart disse. Dialogen med de ulike eierne under befaringene har stort sett vært god. Det som nå gjenstår etter feltarbeidet, er at alle disse bygningene blir lagt inn i Askeladden, Riksantikvarens nasjonale database for kulturminner.

På starten av 2014 vil eiere av de registrerte bygningene motta brev om konklusjonen rundt bygningene og en orientering omkring om hva det innebærer å eie en fredet samisk bygning. Feltsesongen i 2014 vil primært ha fokus på samiske bygninger i Nord Troms.

Resultatene fra prosjektet har vært gode, og prosjektet er en fin måte å dokumentere samisk tilstedeværelse på.

9.3 Samer i sør

Sametinget har i 2013 for første gang gjennomført kulturminnebefaringer på Hardangervidda. Dette skjedde i kjølvannet av at vi støttet et prosjekt som ønsket å dokumentere tamreindriften i området. I tillegg deltok Sametinget på et seminar som trakk fram tamreindriftas kulturminner. Befaringene ledet til at det nå er registrert 3 lokaliteter i Buskerud og Telemark som alle er registrert som automatisk fredete samiske kulturminner.

Aktiviteten dokumenterer og synliggjør samisk tilstedeværelse utenfor de såkalt tradisjonelle samiske områdene på en fin måte. Det vil forhåpentligvis også bidra til styrking av samisk identitet og kultur også utenfor de tradisjonelle områdene.

9.4 Kulturminner langs 420 kV kraftledning Ofoten – Balsfjord

I forbindelse med miljø-, transport-, og anleggsplan (MTA) for ny 420 kV kraftledning mellom Ofoten og Balsfjord ble det i 2013 gjennomført merking av kulturminner som kunne berøres av utbyggingen. Sametinget har foretatt merking av kulturminner som lå nær linje eller transportveg for å redusere negative effekter samt for å unngå skade på disse. Bakgrunnen var Sametingets be-

faring langs samme trasé i 2011 der det ble det registrert over 300 kulturminner. I sammenheng med årets arbeid ble det i tillegg gjort over 20 nyregistreringer. Det er søkt om dispensasjon fra kulturminnelovens bestemmelser for totalt fire kulturminnelokaliteter: to reindriftssamiske og to markasamiske.

Dette er en del av slutfasen i et større registreringsprosjekt, der over 1000 nye kulturminner har blitt registrert på strekningene langs de planlagte kraftlinjene mellom Ofoten i Nordland og Hammerfest Finnmark. Det viser på en fin måte Sametingets rolle når det gjelder å ivareta samiske kulturminner og kulturmiljøer som en ikke-fornybar ressurs i forbindelse med nye, planlagte tiltak og arealdisponeringer knyttet til dette.

9.5 Ny stortingsmelding om kulturminnepolitikken

I april 2013 la regjeringen frem en ny stortingsmelding om kulturminnepolitikken, Meld. St. 35 (2012-2013) – Framtid med fotfeste – om kulturminnepolitikken. Stortingsmeldingen berører flere viktige saksfelt som også angår det samiske kulturminnevernet og Sametinget som myndighet for samiske kulturminner. Det var imidlertid ingen konsultasjoner eller annen kontakt mellom Sametinget og Miljøverndepartementet i forbindelse med arbeidet med stortingsmeldingen, og de virkemidler og tiltak som fremmes gjennom meldingen ble derfor heller ikke drøftet med Sametinget på forhånd.

Sametinget henvendte seg derfor til Energi- og miljøkomiteen på Stortinget der vi gjorde oppmerksom på at arbeidet med verdensarv arbeidet med Ceavccageadgi/Mortensnes ikke var tatt opp i stortingsmeldingen og at den samiske kultminnevernets organisering må avklares. Komiteens flertall fremmet en merknad til meldingen der de sier seg enig med regjeringen at Norge bør være restriktiv med nye nominasjoner til verdensarvlista, men at de samtidig har merket seg Sametingets arbeid under flere år med å få Ceavccageadgi/Mortensnes inn på Norges tentative liste.

Gjennom konsultasjoner med Sametinget i forbindelse med Stortingsmeldinger og andre statlige føringer i kulturminnepolitikken, vil Sametinget kunne sikre at det vektlegges et bærekraftig og langsiktig perspektiv i forvaltningen av den samiske kulturarven før tiltak iverksettes.

9.6 Økonomiske virkemidler i det samiske kulturminnevernet

Sametingets økonomiske virkemidler til kulturminnevern hadde i 2013 en budsjetttramme på kr 2 650 000. Sametinget har i løpet av 2013 gitt støtte til 33 prosjekter av totalt 38 omsøkte. Totalt har nesten 4,5 millioner kroner blitt fordelt ut. Disse midlene genererer i sin tur innsatser for samisk kulturminnevern på ytterligere litt over 16 millioner kroner.

Pengene har blitt fordelt til tiltak over hele landet – fra Sør-Varanger i nordøst til Hardangervidda i sør. Det har vært en overvekt på restaureringstiltak. Flere av de prosjekter som fikk tilskudd i 2012 for å utarbeide restaureringsplaner for vernede bygninger, har i 2013 søkt om å få gjennomført tiltak i tråd med den godkjente planen.

De registreringsprosjekter som Sametinget støttet over ordningen har til største del tatt utgangspunkt i lokal kunnskap, og i aller de fleste tilfeller, også lokal deltakelse.

De økonomiske virkemidlene er et viktig bidrag til en bærekraftig og langsiktig forvaltning av den samiske kulturarven.

9.7 Skjøtsel av samiske kulturminner

Sametinget har forvaltningsansvar for skjøtsel og tilrettelegging av samiske kulturminner. Å synliggjøre samiske kulturminner er et viktig bidrag for å styrke samisk kultur og identitet. Dette skaper bevissthet om egen historie.

Riksantikvaren har satt i gang flere bevaringsprogrammer for kulturminner. Et av disse er Bevaringsprogrammet for utvalgte arkeologiske kulturminner 2010–2020 (BARK). Målet er at et representativt utvalg arkeologiske kulturminner og kulturmiljøer i hele landet skal sikres gjennom langsiktig skjøtsel og gjøres tilgjengelig for publikum innen 2020. Sametinget har i 2013 bidratt med oversikt over tilstanden på tilrettelagte samiske kulturminner, samt hvilke kulturminner Sametinget ønsker å tilrettelegge. Dette gir en langsiktig og forutsigbar plan for arbeid med skjøtsel av samiske kulturminner. I arbeidet med prioriteringen har vi vektlagt geografisk spredning, samt bredde og representativitet i kulturminnetype. Vi har valgt å fremme samisk historie i områder hvor den samiske tilstedeværelsen er mindre synlig. Disse representerer et bredt spekter av samisk kultur i tid og rom, fra Skoltebyen nesten helt øst i Finnmark til fangstmarkgraver i Hedmark fylke langt i sør.

For det videre arbeidet med BARK de neste sju årene planlegges det å søke finansiering til fire-fem prosjekt per år. Det er satt opp en foreløpig prioriteringsliste med sju større eller mindre prosjekt i hvert av fylkene Finnmark, Troms og Nordland, samt ni prosjekter i den delen av sørsamisk område som ligger sør for Nordland. Dette utgjør 30 prosjekter. I tillegg har vi i 2013 søkt midler til 5 prosjekt, hvorav et var Spildra i Kvæningen. Der har Sametinget høsten 2013 gjort en gjennomgang av kjente bjørnegraver. I forbindelse med dette ble det bekreftet at et funn gjort i 2012, er en bjørnegrav som hittil har vært ukjent. Dokumentasjonen er gjort i forkant av at utvalgte bjørnegraver og andre graver skal sikres med netting. Den samiske kulturhistorien på Spildra formidles i dag gjennom lokal guiding og en kultursti. Sametinget synes dette er et viktig arbeid, samtidig som det er en forutsetning at guidingen og ferdsele ikke påfører skade ved at folk tar med seg bein eller gjenstander.

På Spildra har Sametinget valgt at tilrettelegging og formidling skal være en del av skjøtelsesarbeidet. Dette innbefatter blant annet opparbeiding av adkomst, merking av stier eller oppsett av skilt som forteller om kulturminnene. Prosjektet gjøres

i samarbeid mellom lokalbefolkningen og forvaltningsmyndighetene. Å synliggjøre samiske kulturminner er et viktig bidrag for å styrke samisk kultur og identitet. Dette skaper også økt bevissthet om både samisk historie spesielt og samiske forhold generelt.

9.8 Verdiskaping på kulturminneområdet

I forbindelse med verdiskapingsprogrammet på kulturminneområdet har Sametinget anbefalt en søknad fra Árran julevsáme guovdásj/lulesamisk senter for Riksantikvaren. Prosjektet omhandler Krigsminner i Nord-Salten som ledd i verdiskaping på kulturminneområdet. Prosjektet er en oppfølging av grenselosprosjektet som Árran tidligere har gjennomført. Det vil også bli sett i sammenheng med et planlagt prosjekt som omfatter samisk reiseliv i Nord-Salten. De konkrete verdiskapingstiltakene vil omfatte blant annet dokumentasjon og restaurering av krigsminner, utarbeidelse av skjøteselstiltak og skjøtelsplan, utvikling av kulturminneløype samt ulike typer formidling som blant annet utstillinger.

Prosjektet fikk støtte fra både Riksantikvaren og Nordland fylkeskommune i 2013. Resultatene fra prosjektet formidles blant annet gjennom en blogg: <http://krigsminner.blogspot.no>.

Sametinget forventer at prosjektet på en fin måte vil bidra til økt kunnskap om samiske forhold i en tid som i en historisk sammenheng er relativt nær vår nåtid.

10 Næring

Sametingets hovedmål for næringsutvikling er å skape et sterkt og allsidig næringsliv, et næringsliv som bygger på og tar hensyn til samisk kultur, natur og miljø, og å skape et næringsliv som danner grunnlag for livskraftige lokalsamfunn der mennesker ønsker å bo.

For å nå hovedmålet valgte Sametinget å prioritere på fire innsatsområder i 2013. Disse er Rammebetingelser i primærnæringene, Attraktive lokalsamfunn, Kultur næringer, og Verdiskaping og nyetableringer.

Sametingets økonomiske virkemidler til næringsutvikling hadde i 2013 en budsjetttramme på kr 35 432 000.

Sametingets innsats for næringsutvikling konsentreres hovedsakelig til Virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling, også kalt STN-området. Området ble utvidet med 5 nye kommuner i 2012 og består av 21 kommuner der hele kommunen er med og 10 kommuner der deler er med. Kr 5 557 900 ble tildelt ulike næringsutviklingsprosjekter og investeringstiltak i de fem nye STN-kommunene i 2013. Sametinget har et inntrykk av at det var stort behov for investeringsvirkemidler i disse kommunene.

Innenfor næringsområdet arbeider Sametinget for å sikre samenes rett og tilgang til ressursene og til arealer for næringsutøvelse. Dette gjelder spesielt forhold knyttet til primærnæringene.

Sametinget følger nærings- og samfunnsutviklingen i det samiske området tett gjennom årlige analyser. Telemarksforskning har i 2013 stått for arbeidet. Analysen viser at nedgangen i befolkningsutviklingen har stoppet opp. Flere kommuner opplever en liten økning i folketallet i 2013. Det gjelder spesielt i sjøsamiske områder. Fødselsbalansen er fortsatt negativ - det betyr at det dør flere enn det fødes i samiske områder, men innvandring fra utlandet har stabilisert befolkningsnedgangen. Når det gjelder næringsutvikling er det en liten forbedring i noen av kommunene i samiske områder, men fortsatt er de samiske kommunene blant de dårligste i hele landet. Det skyldes at det er svak etableringsaktivitet og lite privat næringsliv. De kommunene som gjorde det godt i 2012 innenfor næringsutvikling var Lebesby, Evenes, Gamvik og Tysfjord.

10.1 Primærnæringer

Sametinget arbeider for å bevare og utvikle marine næringer, reindrift og jordbruk som viktige kulturbærere og sysselsettere i samiske områder. Dette arbeidet involverer både å arbeide for å sikre areal- og ressursrettighetene som grunnlag for næringsutøvelse og det involverer å arbeide for å sikre at det er mulig å leve av å drive næringene.

10.1.1 Marine næringer

Sametinget har uttrykt en klar politikk for å bevare og utvikle marine næringer i de sjøsamiske områdene ved å hevde at nærhet til ressursene gir høstingsrett i et historisk og sedvaneperspektiv. Nærhets- og avhengighetsprinsippet er innført som et førende prinsipp innenfor Sametingets satsing på marine næringer. Sametinget jobber for å sikre retten til fiske på historisk grunnlag for befolkningen i de sjøsamiske områdene og utvikle og øke sysselsettingen innenfor næringen. Fisket i fjorder og kystfarvann, som et materielt kulturgrunnlag, er avgjørende for bo- og sysselsettingen i lokalsamfunn langs kysten.

Gjennom målrettet virkemiddelbruk bidrar Sametinget til å skape bedre økonomiske rammebetingelser for flåtefornyelse, opprettholde og modernisere mottakssiden for råstoffleveranser og bedre nyrekrutteringen til fiskeryrket. Sametinget bevilget betydelige virkemidler til investeringstiltak i 2013.

Det ble innvilget støtte for kr 4 746 000 til fiskeriformål. Den fortsatte optimismen som preger næringen har gitt stor søkerpågang om investeringsstøtte, både på fartøy- og landssiden. Selv om kvotegrunnlaget for den konvensjonelle flåten har vært god, har nedgang i råstoffprisene ikke dempet investeringslysten hos lokale fiskere. Det er fortsatt mange som vil etablere seg som fiskere med egne fartøy. Både gjennom nybygg og utskifting for å effektivisere og modernisere sin fangst- og fiskeriaktivitet. Støtte til fartøykjøp har i hovedsak gått til den konvensjonelle kyst- og fjordflåten under 11 meter som kan drive driftsø-

konomisk effektivt uten for høye finanskostnader. I tillegg til det konvensjonelle fisket, hovedsakelig etter torsk, har mange etablert seg i næringen med krabbekvoter som et solid tillegg til det ordinære fisket.

I tillegg til fartøyinvesteringer er det et aktivt engasjement fra Sametingets side for å opprettholde og styrke lokale landanlegg for mottak av råstoff. Den lokale flåten er avhengig av stedlige mottak for å kunne drive mer effektivt og kontinuerlig i sesongfisket. I tillegg til mottaksanlegg har Sametinget også innvilget støtte til servicebygg for fiskere. Fokus på kvalitet av råstoff som leveres har stor betydning for lønnsomhet i hvitfisknæringen. I den sammenheng vises som eksempel til finansiering av en lokal egnesentral i Nordvågen, Nordkapp kommune, hvor tiltaket vil gi gode og sikre arbeidsplasser både i sentralen og på selve fiskebruket og derigjennom styrke en lokal fiskerihavn innenfor det geografiske virkeområdet for næringsutviklingsmidler.

Sametinget har gjennom aktiv virkemiddelbruk innenfor marine næringer en god dialog med både aktive fiskere og kommunale næringsetater om et konstruktivt finansielt samarbeid for realisering av tiltak innenfor den lokale fiskerinæringen. Gjennom et slikt samarbeid bidrar Sametinget til både flåtefornyelse og tilrettelegging for service og råstoffmottak på landsiden.

10.1.1.1 Sjøsamiske strategier

Under plenumssamlingen i desember 2013 arrangerte Sametinget et Sjøsamisk fiskeristrategiseminar, hvor vi tok opp framtidig utvikling i sjøsamiske samfunns- og næringsinteresser. Målet med seminaret var å synliggjøre fremtidige muligheter og utfordringer, og ut fra dette planlegge strategier for hvordan det sjøsamiske samfunnet skal utvikles og styrkes. Seminaret ga viktig informasjon når det gjelder utfordringer og muligheter som tilligger fiskernes situasjon i dag. De viktigste kort-siktige innspillene som kom var å bedre mottaks-situasjonen for fisk i sjøsamiske områder, faren ved strukturering av den miste flåten (dvs. under

11 meter), utfordringen som sjølaksefiskerne i dag står ovenfor ved å bli bortregulert, samt en del forvaltningsmessige utfordringer.

I møte i desember 2013 mellom Fiskeri- og kystminister Elisabeth Aspaker og Sametingspresident Aili Keskitalo, ble spørsmålet om mottak av fisk i sjøsamiske områder diskutert. Begge parter var enig om at dette var en utfordring som måtte løses.

Sametinget vil i løpet av 2014 utarbeide en strategiplan for sjøsamiske områder i samarbeid med befolkningen og ulike nærings- og kulturelle organisasjoner i sjøsamiske områder. I denne prosessen vil det legges vekt på at man på et bredt plan kan enes om en nærings- og kulturelle strategi for utvikling og vekst i hele det sjøsamiske området.

10.1.1.2 Fiskeriressurser

I perioden 2010-2011 konsulterte blant annet Sametinget og Fiskeri- og kystdepartementet seg fram til et lovforslag for sikring av samenes rett og tilgang til fiskeriressursene. Et forslag Sametingets plenum ga sitt samtykke til. Denne lovgivningen trådte i kraft 01.01.13.

Den nye fiskerilovgivningen har tre hovedelementer som er ment å sikre samenes rett og tilgang til fiskeriressursene. Det er Sametingets vurdering at disse lov og forskriftsendringene samlet sett gir samene a) rett til tradisjonelt fjordfiske, b) tilgangen til fiskeriressursene, c) kartleggingsrett for anerkjennelse av en særrett til fiskeområder, og d) mulighet for deltakelse i fiskeriforvaltningen. Sametinget har konsultert med Fiskeri- og kystdepartementet om mandatet til Fjordfiskerinemnda. Sametinget vurderer det som viktig at Fjordfiskerinemnda sitt mandat blir raskt avklart der formålet med nemnda er å styrke forvaltningen av fjordfiskeriene og særlig med vekt på samisk bruk og den brukens betydning for samiske lokalsamfunn.

Sametinget fremmet innspill i saker som i hovedsak angår fiskereguleringer som omfatter kyst- og fjordflåten i nordområdene, både gjennom den blandete norsk – russiske fiskerikommisjon og

reguleringsmøtene med fiskeridirektøren. Sametinget vektla ordninger og kvoteavsetninger som på sikt vil sikre kystbefolkningens historiske rettigheter og tilgang til fiske og marine ressurser. Dette for å bedre forhold for bevaring og utvikling av samisk språk, næring, kultur og bosetting.

10.1.1.3 Forhandling om Tanavassdraget med Finland

Statene Norge og Finland har oppnevnt statlige delegasjoner som skal forhandle frem en ny overenskomst som skal regulere fisket på grensetrekket i Tana. Sametinget i Norge har oppnevnt en person til forhandlingene. Den lokale forvaltningen sitter med to medlemmer i delegasjonen. I dag er andel fisketurister økende, spesielt på finsk side. På norsk side er lokalbefolkningen misfornøyd med at den lokale fiskekulturen og tilgangen til de tradisjonelle fiskeplassene er sterkt utfordret av antall turister og mangel på strengere reguleringer i turistfisket. Den norsk-finske forskningsgruppen, som skal gi råd til forvaltningen, har over flere år rapportert om overfiske i vassdraget sett i lys av dårligere sjøoverlevelse for laksen.

Forhandlingen med Finland om ny overenskomst på grensestrekket i Tanavassdraget fortsetter. Den norske delegasjonen har avholdt to folkemøter i løpet av året, ett i Tana og ett i Karasjok. Finland har bedt om utsettelse av årets planlagte forhandling og også bedt om at fristen for å få på plass en ny overenskomst flyttes fra 2015 til 2016. Neste forhandling med Finland er berammet til mars 2014.

10.1.1.4 NASCO- The North Atlantic Salmon Conservation Organization

Sametinget har observatørstatus i NASCO. Den internasjonale innflytelsen i disse prosessene er stadig tydeligere og Sametinget ser derfor behovet for å ha en egen stemme internasjonalt. Sametinget hadde to mål med årets møte: jobbe frem en egen ordning for urfolksparlamenter og sette urfolksdimensjonen i lakseforvaltningen på dagsorden. Sametinget fikk anledning til å holde et eget innlegg under åpningssesjonen. Sametinget understreket at visjonen om at NASCOs arbeid skal bygge på best mulig tilgjengelig kunnskap

også må bety at tradisjonell kunnskap må bli systematisert og synliggjort i arbeidet. Sametinget oppnådde å sette urfolksdimensjonen på dagsorden ved at urfolks fiske blir satt på NASCOs møteagenda for 2014.

10.1.2 Jordbruk

Sametinget har i en årrekke jobbet målrettet for å bedre lønnsomheten og bedre rekrutteringen i primærnæringene. Sametinget ga innspill til jordbruksforhandlingene for 2013. Satsing på arktisk landbruk, lønnsomhet og rekruttering var de mest sentrale punktene i innspillet.

Gjennom jordbruksavtalen mottok Sametinget i 2013 midler til satsing på arktisk landbruk. Denne satsingen er nå formalisert. Sametinget er engasjert i dette samarbeidet både i styringsgruppen og tildelingsgruppen, sammen med bondeorganisasjonene og landbruksdirektørene i nord. Det har vært stor interesse for midler til ulike prosjekter innen arktisk landbruk. Prosjekter der Samisk språk, kultur og tradisjoner har vært fremtredende, har uteblitt, noe Sametinget vil jobbe for i 2014. Saker på et overordnet nordnorsk nivå er prioritert.

Norsk institutt for landbruksforskning viser til at lønnsomheten for gårdsbruk i Nord-Norge bedret seg betydelig i 2012. Dette var særlig tydelig på bruk med kumelkproduksjon. Sametinget har brukt virkemidler i 2013 for å støtte opp om denne positive trenden. Totalt bevilget Sametinget 11 millioner kroner ble bevilget til utbygginger og utviklingsprosjekter i jordbruket. I tidligere år har forbruket vært mellom 4 og 6 millioner kroner.

Selv om Sametinget måtte overføre noen investeringsaker fra 2012 til 2013, så har søknader til Sametinget om støtte til investering i nye og tidsriktige bygninger har tatt seg opp i 2013. Det er flere årsaker til denne svært positive utviklingen. Flere bønder bestemte seg for å bygge i 2013, særlig i de nye STN-kommunene. Sametinget høynet i 2013 maksimal støttesats til omfattende ombygginger og nye driftsbygg i jordbruket, noe som har

bidratt til å avlaste den økonomiske risikoen i de ulike prosjektene. De fleste byggesakene har høye byggekostnader, og mange bygger for løsdrift.

Sametinget har støttet flere regionale prosjekter. Ávjovarreprosjektet har kommet ordentlig i gang i 2013. Prosjektet har som målsetning å skape ny-etablering og utvikling i jordbruket i Karasjok, Kau-tokeino og Porsanger.

10.1.3 Reindrift

Reindriftnæringen har i 2013 stått overfor omveltninger. Reindrifststyret vedtok i februar 2013 at reintallet i enkelte områder skal ned. Sametinget mener at informasjonen om prosessen må være god.

Stortinget har i 2013 vedtatt endringer i reindriftsloven som innebærer endringer av reindriftsforvaltningen, der områdestyrene ble avvirket og myndigheten for den regionale forvaltningen ble overført til fylkesmannen. I den forbindelse er det blitt gjennomført konsultasjoner som ikke førte til enighet. Sametinget har derfor ikke gitt sitt samtykke til disse endringer. Endringen trår likevel i kraft 01.01.2014.

Sametinget ønsker å ta en tydeligere rolle i reindriftpolitikken. I dette arbeidet vil dialog med reindriften stå sentralt. Sametinget vil også styrke sitt arbeid overfor staten om reindriftenes rammevilkår.

10.1.3.1 Reinbeitekonvensjonen mellom Norge og Sverige

Sametingene i Norge og Sverige, Svenska samers riksförbund og Norske reindriftssamers landsforbund fikk i september 2012 i oppdrag fra norsk og svensk regjering å utarbeide et endringsforslag til norsk-svensk reinbeitekonvensjon. Det ble opprettet en arbeidsgruppe som skulle utarbeide dette endringsforslaget. Norsk-svensk reinbeitekonvensjon regulerer den grenseoverskridende reindrift mellom Norge og Sverige.

Bull gård og Vang gård i Karlsøy kommune åpnet i august 2013 sine nye landbruksbygg gjennom prosjektet Barentsfjøs.

Sametinget har i tilknytning til prosjektet gitt Bull gård kr 193 000 i tilskudd til mekanisert gjødselbearbeiding i form av en nyutviklet gjødselskrage som skal gå i sirkel. Et rundt fjøs med skrapeanlegg er tidligere ikke blitt bygget.

Vang gård har fått kr 212 000 i tilskudd til investering i et helautomatisk foringsanlegg. Anlegget vil forenkle foringen betraktelig og vil også gjøre det enklere å få tak i avløsere.

Karlsøy kommune er en av de nye STN-kommunene.

Bull gård

Vang gård

I september 2013 var arbeidsgruppa ferdig med sitt forslag til endringer i norsk-svensk reinbeitekonvensjon, og er klar til å overlevere sitt forslag til norsk og svensk regjering.

I gruppas arbeid har det vært en forutsetning å ha en åpen og inkluderende dialog med de berørte reinbeitedistrikt og samebyer. Samtlige berørte reinbeitedistrikt på norsk side har blitt kontaktet per brev og e-post, og er blitt bedt om å gi innspill til gruppas arbeid, samt invitere alle berørte distrikter til møter og gjennomført møter med en rekke distrikter og samebyer. Sametinget i Norge har gitt informasjon om gruppas arbeid på sin nettside, og bedt berørte parter om å komme med tilbakemeldinger på arbeidet.

Arbeidsgruppa har utarbeidet et forslag til endringer i signert konvensjon. Forslaget var gjort med tilslutning fra alle parter i arbeidsgruppa. I tillegg vil arbeidsgruppa i sin overlevering til regjeringene i Norge og Sverige, fokusere på aktuelle problemstillinger for den grenseoverskridende reindrifta. Dette er problemstillinger som ikke reguleres gjennom norsk-svensk reinbeitekonvensjon, men som er av stor betydning for den fremtidige grenseoverskridende reindrifta.

Sametingene i Norge og Sverige og Svenska samers riksforbund har sluttet seg til arbeidsgruppas forslag. Norske reindriftssamers landsforbund har valgt å trekke sin støtte til arbeidsgruppas forslag.

10.1.3.2 Reingjerdekonvensjonen mellom Norge og Finland

Norsk og finsk regjering startet i 2013 forhandlinger om revidering av norsk-finsk reingjerdekonvensjon. Sametinget har bedt om konsultasjon i saken, men har fått avslag på det. Regjeringen vil ikke konsultere med Sametinget før det foreligger et ferdig forhandlingsresultat. Sametinget har deltatt på informasjonsmøter med Landbruks- og matdepartementet om saken.

I brev er det uttrykt uenighet at Sametinget ikke ble konsultert om sammensetningen av forhandlingsutvalg og at det ikke gis anledning til å konsultere før ferdig forhandlingsresultat foreligger.

10.1.3.3 Jordskiftelov

Gjennom konsultasjoner med Landbruks- og matdepartementet om ny jordskiftelov ble det våren 2013 oppnådd enighet om at det raskt skal iverksettes en egen prosess for å sikre reindriftas tilgang til jordskiftedomstolen på lik linje med grunneiere og andre rettighetshavere. Det skal foretas en samlet og helhetlig vurdering av lovbestemmelser og tiltak for fastsetting av bruksordninger, rettighetsforhold internt i reindrifta og tiltak som sikrer jordskiftedomstolen kompetanse om samisk kultur, rettsforhold og sedvane. Det er Sametingets vurdering at reindriftas manglende mulighet til å bruke jordskiftedomstolen for å avgjøre uklarheter om interne rettighetsforhold knyttet til beiteressursene er en grunnleggende årsak til de vanskeligheter en står i når det gjelder reintallstilpasningen. Det vurderes derfor som viktig at arbeidet med helhetlige endringer av jordskifteloven har en rask oppfølging.

10.1.4 Rovviltpolitikk

Målet med Sametingets rovviltpolitikk er å redusere tap forårsaket av rovvilt betraktelig slik at reindriftsnæringen og jordbruksnæringen kan bruke tradisjonelle beiteområder til beiting. En av strategiene er å arbeide politisk mot regjeringen, og bruke konsultasjonsavtalen oftere. En annen strategi er å ha sterkere fokus på folkeretten når det gjelder rovviltpolitikken. Sametinget utarbeidet en redegjørelse om rovvilt i 2013. Redegjørelsen skal være en rettesnor for Sametingets rovviltpolitikk for de nærmeste årene. Den skal også være til nytte for Sametingets oppnevnte i de fire nordligste regionale rovviltnemndene.

Sametinget oppnevner medlemmer til rovvilt-nemndene i regionene fra Møre og Romsdal og Hedmark i sør til Finnmark i nord.

Reindriftsnæringen er utsatt for rovdyr året rundt. Effekten av forebyggende tiltak har vist seg å være til liten nytte så lenge rovviltbestandene ikke reduseres samtidig. For Sametinget er det å redusere rovdyrtallet et viktig tiltak for å bedre

rammevilkårene for reindriftsnæringen. Rovvilttap har blitt en stor økonomisk belastning for reindriftsnæringen.

10.2 Attraktive lokalsamfunn

For å oppnå attraktive og levedyktige samiske lokalsamfunn har Sametinget i 2013 bidratt med tilskudd til flere prosjekter og investeringer innenfor småindustri og tjenesteytende sektor. Det er pågang fra bedrifter som vil etablere og utvikle driften innenfor forretningsmessig tjenesteyting og reiseliv, særlig fisketurisme. Av et budsjett på kr 6 400 000 var det et forbruk på 5 906 650.

Sametinget har som delmål å få flere kompetansearbeidsplasser til ungdom, og ga i 2012 tilskudd til prosjektet Ungt Entreprenørskap. Prosjektet er kommet i gang i 2013, ved Karasjok videregående skole, og vil bidra til at ungdommene kan se mulighetene for entreprenørskap og verdiskaping i eget samfunn.

Sametinget ga i 2013 også støtte til prosjektet Inkubator Nord. Dette er et inkubatorprogram finansiert av SIVA og Finnmark fylkeskommune. Gjennom Sametingets støtte vil Inkubator Nord ta inn bedrifter med Samisk språk, kultur og/eller tradisjoner som sentral forretningsidé. Inkubator Nord vil særlig ha fokus på samiske områder i Finnmark fordi det ikke finnes noen næringshager her som kan følge opp grundere eller bedrifter med vekstpotensial og innovasjonshøyde. Prosjektet har mål for hvor mange bedrifter med samisk forretningsidé, som skal inn i programmet.

Ny samarbeidsavtale med Innovasjon Norge ble inngått i 2013. Samarbeidsavtalen skal sikre optimale utviklingsmuligheter for næringslivet i de samiske områdene. Sametinget opplever samarbeidet med Innovasjon Norge som konstruktivt og målrettet, og har etablert et rådgiverforum som skal sikre kompetanseoverføring mellom organisasjonene.

Finnmark fylkeskommune disponerer årlig regionale utviklingsmidler fra Kommunal- og regionaldepartementet. Fylkeskommunen driver i den anledning et aktivt partnerskap med sentrale utviklingsaktører i Finnmark. Sametinget har deltatt i strategisk styringsgruppe i 2013, og vil fortsette å delta i dette arbeidet.

Sametinget innledet dialog med SIVA i 2013, for å oppnå investeringer i samiske områder. Denne dialogen er Sametinget innstilt på å videreutvikle.

10.3 Kultur næringer

Sametinget har som mål å få flere arbeidsplasser i samiske kultur- og kulturbaserte næringer. I 2013 satset Sametinget på å utvikle duodji som næring og etablerte en nysatsing innen kulturnæring.

De kulturelle uttrykkene har en gjennomslagskraft langt utover det samiske samfunnet. Duodji- og design representerer viktige kulturelle uttrykk og identifikatorer, som har et potensielt marked både nasjonalt- og internasjonalt. En økt satsing på kultur i duodjinæringen vil bidra til at det kan utvikles mange flere gode og stabile arbeidsplasser.

I det samiske samfunnet har kulturnæringen lange tradisjoner, og et betydelig potensial til å bli en av de viktige næringsveiene for samer i fremtiden. Sametinget vedtok i 2013 en handlingsplan for kulturnæring.

Hovedsatsingen er å invitere kunst- og kulturaktører inviteres til å delta i et kompetanseprosjekt for kulturnæringen. Prosjektet har 3 hovedoppgaver:

1. Kursing/ workshop/ kreative prosesser
2. Mentorordning og veiledning
3. Nettverksbygging mellom aktører

Sametinget inngikk i 2013 en treårig rammeavtale med selskapet Kreativ industri, for å utføre dette prosjektet i samarbeid med samiske institusjoner. Prosjektet igangsettes i 2014.

10.3.1 Duodji

Sametinget inngikk en næringsavtale for duodji med Sámiid duodji og Duojáriid ealáhussearvi for 2013. Målet for næringsavtalen er å utvikle en næringsrettet duodji med økt lønnsomhet og omsetning av egenproduserte varer. Rammen var på 9,4 millioner kroner. Partene satte av 3 millioner kroner til utviklings- og investeringstiltak og 3,6 millioner til driftstilskudd. Andre større poster var 1,5 millioner til drift av de to næringsorganisasjonene.

Etterspørselen etter midler til utviklings- og investeringstiltak var mindre i 2013 enn i tidligere år. Det ble bevilget rundt 2 millioner kroner. I tillegg ble flere tiltak som tidligere har fått tilskudd ikke satt i gang, slik at det ble trukket tilbake tilskudd for en halv million kroner.

I 2013 er det i gang et stort merkevareprosjekt som duodjiorganisasjonene er ansvarlige for. Organisasjonene vil videreføre dette i 2014, og Sametinget venter på resultatene fra første fase av dette prosjektet.

Duodjiutøvere kan oppnå driftstilskudd for 40 % av omsetningen av egenprodusert duodji. Sametinget måtte i 2013 skjerpe kravene for å oppnå driftstilskudd fordi en kontroll av ordningen i 2012 avdekket store mangler i regnskapet hos flere duodjiutøvere. Det økte kravet til dokumentasjon av egenprodusert duodji har ført til at flere enn før har fått avslag på tilskudd.

For å øke duodjibedriftenes kompetanse har duodjiorganisasjonene gjennomført kurs i regnskapsføring på sju steder. Hensikten med kursene var at duodjiutøverne bedre skulle bli i stand til å drive sin virksomhet etter de lover som gjelder for regnskapsførsel.

For å bidra til økt lønnsomhet i duodjinæringen finansierte Sametinget et opplæringsprosjekt innenfor produksjon, salg og markedsføring for etablerte duodjiutøvere. Samisk høyskole hadde ansvaret for gjennomføringen i samarbeid med duodjiorganisasjonene. Av ti påmeldte begynte kun fire utøvere. Hensikten med opplæringen var

å øke kompetanse i produksjonsmetoder, bruk av maskiner og andre hjelpemidler i produksjonen. Deltakerne skulle også få kjennskap til metoder for å utvikle nåværende og nye produkter til eksisterende og nye markeder. Sametinget ser at prosjekter som dette må ha flere deltakere for å bidra til måloppnåelse.

Utenom næringsavtalen tildeler Sametinget årlig 3,38 millioner til drift av Duodjeinstituttet - i den summen inngår også to halve veilederstillinger i Troms og Nordland og en hel veilederstilling i sørsamisk område. I tillegg til 3,38 millioner kroner har Sametinget finansiert et prosjekt der midler til to halve veiledere i Øst og Midt-Finnmark inngår. I Lulesamisk område har tre aktører et samarbeid om å satse på duodji som næring - dette prosjektet har vært finansiert gjennom regionale utviklingsmidler sammen med Nordland fylkeskommune og skal være et næringsutviklingsprosjekt.

For å bidra til rekruttering til duodjinæringen får Opplæringskontoret for reindrift og duodji tildelt 1,5 millioner kroner til drift og lærlingelønn. Kontoret tar opp ca fem lærlinger hvert år - disse er i praksis i to år. Rekrutteringen til lærlingeordningen er avhengig av at unge tar duodji på videregående skolenivå. Derfor ga Sametinget også kr 110 000 til stipend til unge som tar duodji på videregående skole.

10.3.2 Verdiskaping og nyetableringer

I 2012 ble prosjektet og storsatsingen Samisk reiseliv satt i gang. Det treårige prosjektet ble initiert av Origo Nord i Alta, som har prosjektledelsen. Sametinget, Innovasjon Norge og de tre nordnorske fylkeskommunene har finansiert prosjektet. Deltakerne har også vært på studietur til New Zealand for å trekke erfaringer fra urfolksturisme der. Prosjektet har også inngått et samarbeid med det svenske prosjektet Visit Sápmi. Tilbakemeldingene så langt tyder på at prosjektet vil bidra til Sametingets mål om utvikling av samiske reiselivsaktiviteter, der ekthet og troverdighet er i fokus.

For å oppnå høyere kompetanse i næringslivet og økt entreprenørskap har Sametinget de siste årene satt av midler til etablereropplæring og utvikling i utvalgte områder. I 2013 satte Sametinget i gang oppfølging av etablerte bedrifter i Finnmark med totalt 19 påmeldte. Sametinget inngikk samtidig rammeavtaler med tre aktører, for å satse videre på oppfølging av bedrifter i fire år fremover.

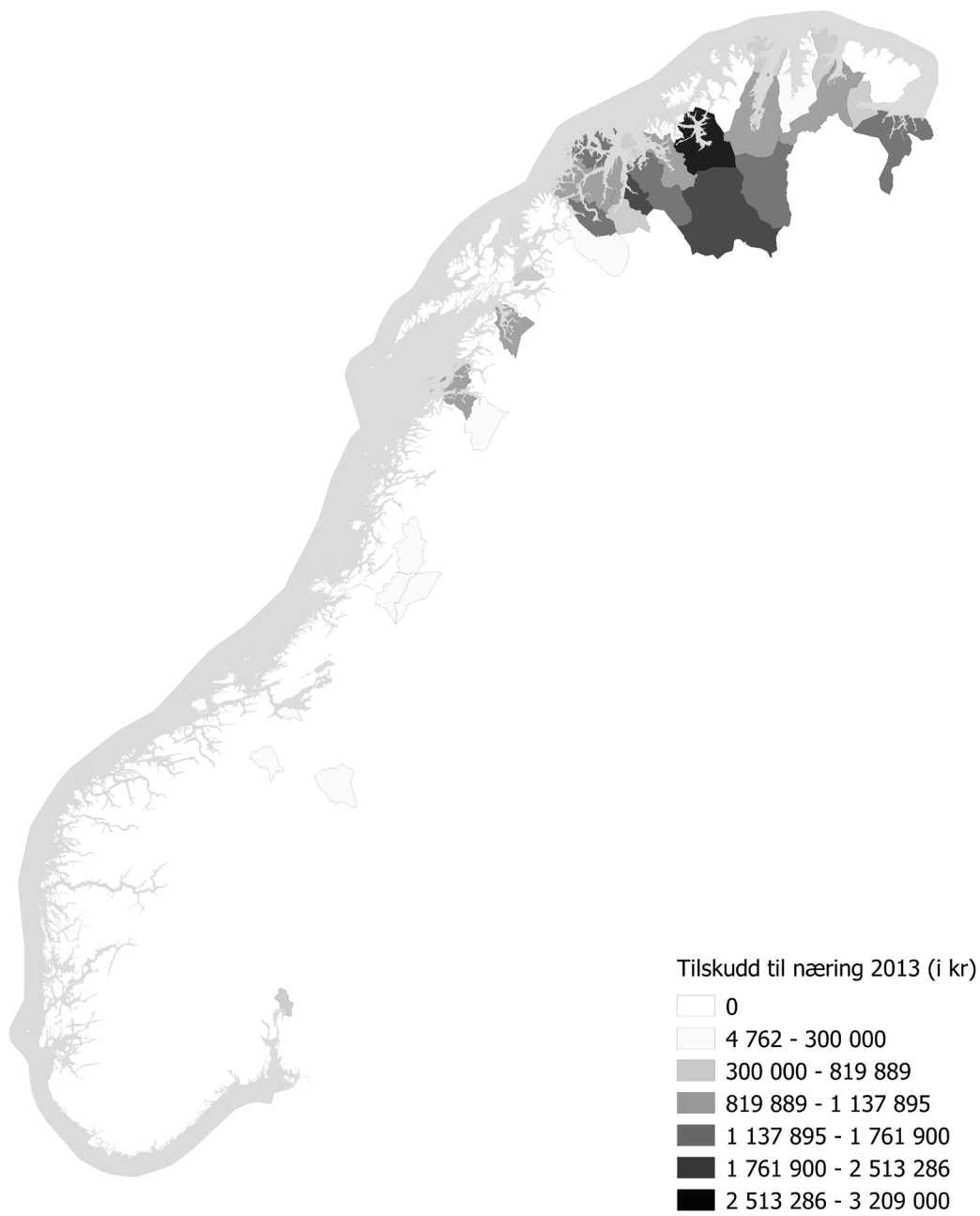
Sametinget innledet samarbeid med Norges Forskningsråd og Regionalt forskningsfond i 2013, for gjensidig erfaringsutveksling og informasjon om satsingsområder. Samarbeidet skal bidra til økt forskningsaktivitet i næringslivet i samiske områder.

Faglig forum og utviklingsforum ble gjennomført i kombinasjon med kommunekonferanse i 2013. Kommunene i Sametingets geografiske virkeområde for tilskudd til næringsutvikling (STN) ble invitert. Kommunene rapporterte om stor interesse for mulighetene som ligger i å være en STN kommune, og ønsket bedre dialog med Sametinget. Kommunene ga innspill til Sametingets satsingsområder og virkemiddelbruk.

Sametinget har i 2013 vært i kontakt med aktuelle miljø i Kautokeino for å få i gang mer næringsutvikling av innlandsfisk og utmarksressurser. Sametinget er innstilt på videre å følge opp lokale initiativ til prosjekter som vil gi verdiskaping av disse ressursene.

Det har blitt gitt etablererstipend til 3 mottakere i 2013. Det har også blitt gitt tilskudd til mindre samiske reiselivstiltak og andre tiltak som gir lokal videreforedling av mat, særlig reinkjøtt.

Kartet under viser en kommunevis fordeling av de søkerbaserte næringstilskuddene i 2013

11 Regionalutvikling

11.1 Samarbeidsavtalene med fylkekommunene

Sametinget arbeider med å legge forholdene til rette slik at det samiske folk selv, og på egne premisser skal ha mulighet til å utvikle sine samfunn, sitt språk og kultur på best mulig måte. Sametingets hovedmål for regionalutvikling er et aktivt og målrettet samarbeid med lokale og regionale myndigheter for å styrke og utvikle samisk kultur, språk og samfunnsliv.

I 2013 har Sametinget jobbet aktivt med regionalutvikling på flere arenaer.

Samarbeidsavtalene med fylkeskommunene er et viktig redskap for å styrke og utvikle samisk kultur, språk og samfunnsliv. Sametinget har inngått regionale samarbeidsavtaler med fylkeskommunene Finnmark, Troms, Nordland. Med fylkeskommunene Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark er det inngått en felles sørsameavtale. Gjennom samarbeidsavtalene avtales det ansvaret regionale myndigheter har når det gjelder samisk språk, kultur og samfunnsutvikling. Det er kommet mange gode resultater av dette samarbeidet.

Når det gjelder samarbeidsavtalen med Finnmark fylkeskommune, ble revidert samarbeidsavtale underskrevet i februar 2013. Den gjelder for perioden 2013-2016. I etterkant av samarbeidsavtalen, ble det vedtatt en 1-årig handlingsplan for inneværende periode med tiltak innen kultur og næring.

Når det gjelder samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Troms fylkeskommune, har denne ikke vært rapportert på siden 2008. Sametinget tok opp dialogen med Troms fylkeskommune i 2013 med hensikt å revidere og oppdatere avtalen. Fra Sametingets side er det avklart at det er ønskelig at vi går videre i denne prosessen. Grunnet skifte av fylkesråd i Troms fylkeskommune vil denne saken følges videre opp i 2014.

Sametinget arbeider seg nå fra nord til sør med evaluering og eventuelt revidering av samarbeidsavtalene.

I Sametingets budsjett for 2013 var det satt av kr 3 mill. til regionalutvikling. Målet for bruken av disse virkemidlene har vært et målrettet samarbeid med regionale og lokale myndigheter for å styrke og utvikle samiske kultur, språk og samfunnsliv. Midlene har gått til kultur, språk, samfunns- og næringsprosjekter. Bruken av virkemidlene fordeles slik:

Finnmark:	kr 1 000 000 fordelt på 4 prosjekter
Troms:	kr 1 002 000 fordelt på 6 prosjekter
Nordland:	kr 1 089 000 fordelt på 7 prosjekter
Nord-Trøndelag:	kr 350 000 fordelt på 2 prosjekter
Sør-Trøndelag:	kr 388 000 fordelt på 3 prosjekter

11.2 Samarbeidsavtaler med kommuner

Sametinget har i 2013 inngått en samarbeidsavtale med Tromsø kommune. Dette ble den første bykommunen som fikk på plass en samarbeidsavtale med Sametinget. Avtalen ble formelt undertegnet med etterfølgende markering i Tromsø rådhus i oktober. Samarbeidsavtalen skal følges opp med årlig evaluering og det skal lages egne handlingsplaner til avtalen.

Sametinget arbeider for å få formalisert samarbeid også med Alta kommune.

Sametinget har samarbeid med Oslo kommune i form av halvårige møter på politisk nivå. Sametinget og Oslo hadde møte i desember 2013. Saker som ble drøftet var det samiske opplæringstilbudet i Oslo kommune, de samiske eldres situasjon i byen, samisk hus/møtested i Oslo. Fra Sametingets side ble det orientert om videreutvikling av Samisk Hus i Oslo. Det ble orientert om en endring av driftsform av Samisk Hus fra forening til AS, nytt

innhold i huset og et behov for informasjonssenter. Samisk Hus har satt i gang et strategiarbeid for utvikling av samisk hus som innebærer kartlegging av brukergruppe, aktivitetsnivå og framtidig behov og utvikling.

Sametinget ba Oslo kommune øke driftsgrunnlaget til Samisk Hus tilsvarende tidligere års beløp, kr 200 000 fra og med 2014.

I tillegg informerte Oslo om ferdigstilling av brosjyre om Oslo skolen og Oslos barnehager der også Sametinget har bidratt med oversetting av brosjyren til samisk. Brosjyren fokuserer på at Oslo trenger flere dyktige lærere og barnehagelærere.

I tillegg har Sametinget inngått samarbeidsavtaler om bruken av tospråklighetsmidlene med kommunene og fylkeskommunene i forvaltningsområdet for samisk.

11.3 Interreg

2013 var siste året i Interregprogrammet Sápmi for programperioden 2007 – 2013. Målet med programmet var å styrke og videreutvikle regional utvikling gjennom prosjekter som samisk språk, kultur, forskning og næringsliv på tvers av nasjonalgrensene i hele Sápmi.

Sametinget har deltatt med norsk medfinansiering av ulike prosjekter gjennom hele programperioden. Totalt har Sametinget bevilget 827 277 euro (ca. kr 6,6 mill). Sametinget har vært med som medfinansierer på til sammen 13 ulike prosjekter. Totalt er det gjennomført 77 prosjekter i regi av Interreg Sápmi gjennom hele perioden. Delprogram Sápmi hadde et samlet budsjett på 10,3 mill euro, hvorav 4,3 mill. fra EUs regionale fond.

Interreg Sápmi har hatt en egen beslutningsgruppe ved forvaltning av prosjektmidlene. Sametinget har vært representert med 2 oppnevnte medlemmer, samt at Sametinget har hatt representasjon i Overvåkningskomiteen for programmet.

Det er besluttet at Interreg Nord, skal videreføres for en ny programperiode 2014-2020. I dette programmet vil delprogram Sápmi inngå. Sametinget har deltatt i programarbeidet for neste periode. Dagens forvaltningssystem skal videreføres med egen beslutningsgruppe for det samiske programmet, som nå er oppnevnt av Sametinget. Likeledes skal Sametinget skal være representert i overvåkningskomiteen. Hovedsekretariat for det samiske programmet, vil som tidligere, være lokalisert til Sametinget i Sverige, Kiruna.

Forvaltning av de statlige norske virkemidlene i kommende program vil, som tidligere, administrativt bli lagt til fylkeskommune i Troms og Nord-Trøndelag. Et foreløpig og indikativt budsjett for neste programperiode vil være 33,9 MEUR hvorav program Sápmi vil tildeles 4,4 MEUR (ca. 35 mill kroner).

12 Allsamisk og internasjonalt arbeid

Samene er ett folk som lever og samhandler på tvers av landegrensene. Det samiske grenseoverskridende samarbeidet og det samiske folkets deltakelse i internasjonale urfolkssammenhenger har lange tradisjoner. Samhørighet og solidaritet med andre urfolk har bidratt til at samene har vært aktive pådrivere i internasjonale organer, og spesielt i FN, for å utvikle og følge opp konvensjoner, erklæringer og andre instrumenter som omhandler urfolks rettigheter. Det har vært en naturlig utvikling at Sametinget siden etableringen i 1989 gradvis har økt sin deltakelse på den internasjonale arenaen.

Sametingets internasjonale engasjement gjelder for mange politikkområder. Vi har vært opptatt av at statlige myndigheter og Sametinget samarbeider konstruktivt og effektivt om saker som omhandler urfolksperspektivet på den internasjonale arenaen. Og at Sametinget gis muligheter til å inkluderes i den offisielle statlige norske delegasjonen ved internasjonale forhandlinger

dersom temaet kan påvirke samiske interesser. Sametinget arbeider internasjonalt med å fremme og sikre samenes og andre urfolks interesser og rettigheter.

I en del sammenhenger inngår Sametinget som del av statens delegasjoner, samtidig som Sametinget i andre sammenhenger kan ha legitime behov for å representere det samiske folkets interesser og rettigheter utenfor rammen av statlige delegasjoner. Sametinget har, i kraft av sin frie og selvstendige stilling som folkevalgt organ, for eksempel direkte og jevnlig kontakt med FNs tre urfolksmekanismer som er FNs spesialrapportør for urfolks rettigheter, FNs ekspertmekanisme for urfolks rettigheter og FNs Permanente forum for urfolksspørsmål.

Sametinget deltar, avhengig av kapasitet og egne budsjetter, som hovedregel i Norges delegasjon på forhandlinger om den årlige resolusjonen om urfolks menneskerettigheter på ordinær sesjon i FNs menneskerettighetsråd. Samt i Norges delegasjoner til konvensjons- og/eller resolusjonsforhandlinger i FN-regi der urfolksperspektivet er en del av forhandlingene. Det kan for eksempel være møter under FNs konvensjon om biologisk mangfold, FNs klimakonvensjon, Verdens immaterialtreatsorganisasjon (WIPO), og under FNs kvinnekommisjon.

I de tilfellene hvor Norge høres muntlig av FN-konvensjonenes overvåkningskomiteer, og urfolksspørsmål antas å bli sentrale temaer for høringen, pleier Sametinget å delta med direkte kontakt overfor komiteen i forkant av at staten høres. Sametinget deltar også som observatør under eksamineringen av Norge. Dette er aktuelt for landhøringer i en arbeidsgruppe underlagt FNs menneskerettighetsråd og i FNs menneskerettiskomité, FNs komité om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, FNs rasediskrimineringskomité, og gjennomføringen av FNs kvinnediskrimineringskonvensjon og FNs barnekonvensjon.

Sametinget deltar videre i Norges delegasjon i bilaterale møter med andre stater, møter i Nordisk råd, i Arktisk råd og Barentssamarbeidet. Urfolk

har en framtrædende rolle i både Arktisk Råd og Barentssamarbeidet der klima- og miljøspørsmål settes på dagsorden. Norges har formannskapet i Barentsrådet i perioden 2011-13, og i Arktisk Råd har Canada formannskapet i perioden 2013-15.

Sametingets økonomiske virkemidler til internasjonalt arbeid hadde i 2013 en budsjetttramme på kr 6 408 000. Av dette var det kr 838 000 i direkte tilskudd, kr 570 000 i søkerbaserte tilskudd, samt 5 millioner kroner til forberedende konferanse for verdenskonferansen for urfolk 2014 (WCIP 2014).

12.1 Allsamisk samarbeid

12.1.1 Samisk parlamentarisk råd

Samisk parlamentarisk råd (SPR) er et parlamentarisk samarbeidsorgan mellom sametingene i Finland, Norge og Sverige. Samene fra Russland er permanente deltakere i samarbeidet. SPRs oppgave er å arbeide med spørsmål som berører samene på tvers av landegrensene. Målet med samarbeidet er å samordne den samiske stemmen internasjonalt, spesielt når det gjelder internasjonal urfolkspolitikk. Sametinget i Norge har fram til oktober 2013 hatt ledervervet i Samisk parlamentarisk råd.

Samisk parlamentarisk råds handlingsplan for perioden 2013 – 2015 legger føringer for arbeidet i SPR. Hovedsatsingsområdet for inneværende periode har vært å styrke rammebetingelsene for Samisk parlamentarisk råd.

Representanter for SPR har vært representert på seminarer, konferanser og møter hvor urfolkspolitiske spørsmål har vært på dagsordenen. Slike møteplasser er viktige arenaer i realisering av samarbeid over landegrensene og i ivaretagelsen av samenes interesser internasjonalt. Deltakelse bidrar til at samer som urfolk får bestemme over egen utvikling og har mulighet til å ivareta egne interesser nasjonalt, regionalt og internasjonalt.

Mama Sara Education

Foundation er en samisk bistandsorganisasjon som gir bistand til urfolk fra urfolk. Organisasjonen fikk i 2013 kr 100 000 i direkte tilskudd fra Sametinget.

Mama Sara samarbeider med maasai organisasjonen KIDUPO i Ngorongoro distriktet i Nord-Tanzania. Organisasjonen gir maasai barn og ungdom i Nord-Tanzania muligheten til å ta utdanning. Styret og administrasjonen arbeider på frivillig basis. Midlene fra Norge går i sin helhet til utdanning av maasai barn og ungdom. Mama Sara Education Foundation er med på å bidra til at urfolk gis mulighet til å ivareta egne interesser.

Samisk parlamentarisk råd oppnevner egne medlemmer til internasjonale samarbeidsorganer. Det er viktig at urfolk kan delta i fora der urfolkspolitiske problemstillinger drøftes, og slik bidra til å utvikle urfolks kultur og samfunn. Samisk parlamentarisk råd har også i 2013 arbeidet for at aktuelle myndigheter legger til rette for urfolks deltakelse og reell medvirkning i alle fora der urfolks interesser er på dagsordenen.

Samisk parlamentarisk råd har bidratt aktivt til at Arktisk råds sekretariat er etablert i Tromsø. Sekretariatet ble åpnet i mai 2013. SPR er ikke direkte med i Arktisk råd, men deltar i det Arktiske parlamentarikersamarbeidet. Ved deltakelse i det Arktiske parlamentarikersamarbeidet bidrar SPR til at urfolksrettigheter ved blant annet planlegging av klimatiltak blir vektlagt, samt til økt vektlegging av samisk tradisjonell kunnskap i beslutninger om klimatiltak og tilpasningsstrategier. Det er også viktig med økning i klimaforskning som vektlegger det samiske perspektivet og kjønnsperspektivet.

Samisk parlamentarisk råd har i samarbeid med Samerådet opprettet en komité som skal foreslå regler og retningslinjer for forvaltning av samiske nasjonale symboler. Dette arbeidet har tidligere vært underlagt Samerådet. Sametingets delegasjon til SPR oppnevner 1 medlem til komiteen.

Samisk parlamentarisk råd har opprettet et ungdomspolitisk råd. Rådet skal arbeide med ungdomspolitiske saker og være en felles stemme for samisk ungdom. Ungdomsrådet innkalles til Samisk parlamentarisk råds plenums møter. Ungdomsrådet rapporterer årlig til Samisk parlamentarisk råds plenums møte om sin virksomhet. Samisk parlamentarisk råds ungdomskonferanse ble holdt i mai 2013. Tema for konferansen var hverdagsrasisme.

Sametingets delegasjon til Samisk parlamentarisk råd (SPR-N) deltar i regjeringens europapolitisk forum. Forumet er en møteplass mellom departementene på politisk nivå og folkevalgte fra fylkeskommuner, kommuner og Sametinget. Formålet med forumet er utveksling av informasjon, synspunkter og erfaringer med europapolitiske

saker og problemstillinger. SPR-N deltar i EUs territorielle samarbeid, (Interreg) ved at man oppnevner medlemmer til overvåkingskomiteen for Interreg IVA Nord og styringskomiteen for Interreg IVA Sápmi. Deltakelsen er med på å synliggjøre samiske problemstillinger i EUs territorielle samarbeid, og på den måten ivareta egne interesser også i forhold til EU.

Samisk parlamentarisk råd har oppnevnt 1 medlem fra hvert sameting til bedømmingskomiteen som nominerer samiske bidrag til Nordisk råds litteraturpris. Komiteen har som oppgave å foreslå samiske skjønnlitterære verk til Nordisk Råds litteraturpris. I 2013 var 2 samiske bidrag nominert. Sametinget finansierer deltakelsen for egen representant i utvalget. Dette er en viktig arena for samisk kunst- og kulturformidling og er bidrag til nyskapning, formidling og utvikling, hvor samisk språk og kultur er sentralt.

12.1.2 Barentssamarbeidet

Barentssamarbeidet utgjør en bærebjelke i det regionale samarbeidet i nord. Urfolk i Barentssamarbeidet (samer, nenetsere og vepsere) er viktige bidragsytere i dette samarbeidet. Samarbeidet foregår på to politiske nivå: et mellomstatlig nivå som ledes av Barentsrådet og et interregionalt nivå som ledes av Barents regionråd.

Urfolk har ikke hatt egen representasjon i Barentsrådet. På utenriksministermøtet i 2013 åpnet Barentsrådet for at 1 representant for urfolkene i Barentssamarbeidet kan møte som fast observatør i Barentsrådet. Samisk parlamentarisk råd har, sammen med arbeidsgruppen for urfolk, aktivt arbeidet for å få egen representasjon for urfolkene i Barentsrådet.

I 2013 har Samisk parlamentarisk råd (SPR) deltatt som urfolkenes faste medlem i Barents regionråd. Nye retningslinjer for rådet er vedtatt, og urfolkene har fått utvidet sin deltakelse i rådet. I tillegg til en felles fast plass har urfolkene også to observatørplasser i regionrådet.

Barents Indigenous Peoples Office/Barents urfolkskontor (BIPO) fikk i 2013 kr 266 000 i direkte tilskudd fra Sametinget. BIPO finansieres av Sametinget og administreres av Barentssekretariatet. BIPO skal bistå Working Group of Indigenous Peoples/Arbeidsgruppen for urfolk i Barentssamarbeidet (WGIP) i dets arbeid i Barentssamarbeidet. Videre skal kontoret være et knutepunkt for de samarbeidende aktører i Barentssamarbeidet.

Arbeidsgruppen for urfolk i Barentssamarbeidet/Working Group of Indigenous Peoples (WGIP) er opprinnelig opprettet av Barents regionråd, og har hatt rådgivende status for Barentsrådet. SPR oppnevner 3 av de 6 medlemmene til arbeidsgruppen. Handlingsplan for 2013- 2016 er retningsgivende for arbeidet i arbeidsgruppen. Gjennom arbeidsgruppens aktive deltakelse vil problemstillinger som kanskje ellers ikke ville blitt drøftet, bli satt på dagsordenen.

12.1.3 Samerådet

Samerådet er et samarbeidsorgan mellom samiske organisasjoner i Finland, Norge, Russland og Sverige. Samerådet, norsk seksjon fikk i 2013 tildelt kr 372 000 i direkte tilskudd fra Sametinget. Samerådet har siden opprettelsen i 1956 vært en viktig bidragsyter i samarbeidet mellom samene over landegrensene og samarbeid med andre urfolk i verden. Gjennom internasjonalt samarbeid har Samerådet vært med å skape gode rammevilkår for andre urfolk. Samerådet har bidratt sterkt i å ivareta samenes interesser internasjonalt og har vært en viktig premissgiver i den internasjonale rettsutviklingen for urfolk.

12.1.4 Nordisk samekonvensjon

Det pågår forhandlinger mellom Finland, Norge og Sverige om en Nordisk samekonvensjon. Målsettingen er at disse forhandlingene skal være slutført i 2016.

Sametingene deltar i forhandlingene med representasjon i delegasjonene. Det er imidlertid en utfordring at sametingenes delegater ikke har den samme frie tale- og forslagsretten i de respektive lands delegasjoner i forhandlingene. Norge har fastsatt et mandat til delegasjonen som ikke har vært konsultert om med Sametinget. Her legges det til grunn at en skal holde seg innenfor allerede folkerettslige forpliktelser. Finland og Sveriges delegasjoner har et mer åpent mandat og gir sametingenes delegater fri tale- og forslagsrett. Norges restriktive tilnærming til forhandlingene, både når det gjelder form og innhold, gjør det påkrevd med et tett samarbeid mellom sametingene og sametingenes delegater for at sametingene skal kunne legge premisser i forhandlingene. Dette fungerer i dag bra. Status i forhandlingene har vært drøftet i Samisk parlamentarisk råds styre.

Framdriften i forhandlingene har til nå vært begrenset. Språk og kultur har vist seg å være svært krevende tema blant annet fordi det er begrenset med konkrete folkerettslige forpliktelser hva gjelder urfolk på disse områdene, og fordi det er svært ulike ordninger i de ulike statene. Temaene allmenne bestemmelser og selvbestemmelse er det høsten 2013 startet forhandlinger om. Det er nødvendig å se alle kapitler og bestemmelser i sammenheng, ikke minst gjelder dette i forhold til retten til selvbestemmelse og operasjonalisering av denne retten på ulike tema og områder.

Sametinget i Norge prioriterer ressurser og innsats i arbeidet for en samekonvensjon og jobber for at regjeringen utfordres til å innta en mer åpen og konstruktiv rolle både i form og innhold i forhandlingene. Samarbeidet mellom sametingene bør fortsette og kan videreutvikles slik at sametingene legger klare premisser med forslag til de enkelte artikler i forhandlingene.

12.2 FNs verdenskonferanse om urfolk 2014

FNs verdenskonferanse om urfolk vil bli holdt i 2014 (WCIP 2014). Formålet med verdenskonferansen er å dele perspektiver og beste praksis blant

stater og i regioner når det gjelder realisering av urfolks rettigheter i tråd med FNs erklæring om urfolks rettigheter. Som et ledd i forberedelsene til verdenskonferansen inviterte Sametinget i Norge urfolksrepresentanter fra hele verden til en forberedende konferanse for verdenskonferansen. Med konferansen ønsket Sametinget å sikre at urfolk er best mulig forberedt til FNs verdenskonferansen. Sametinget har siden 2011 arbeidet med forberedelsene av Alta 2013.

Sametingets engasjement med Alta 2013 og verdenskonferansen om urfolk 2014 er et ledd i å styrke implementeringen av FNs erklæring om urfolks rettigheter nasjonalt og internasjonalt. Da målet for urfolkene blant annet er å sikre et handlingsrettet utfall av verdenskonferansen, som betyr en styrket og økt grad av implementering av urfolkserklæringa. Verdenskonferansens hjemmeside finnes på <http://www.wcip2014.org/>. Sametingets økonomiske virkemidler til den forberedende konferansen hadde i 2013 en budsjett-ramme på kr 5 000 000.

12.2.1 Prosessen mot verdenskonferansen

I 2012 ble den globale urfolkskoordineringsgruppa for WCIP 2014/the Indigenous Global Coordinating Group (GCG) opprettet. Gruppen består av representanter for de 7 urfolksregionene Afrika, Arktisk, Asia, Latin Amerika, Nord Amerika, Russland og Stillehavet. Sametingets internasjonale representant deltok i gruppen både som urfolks medtilrettelegger, og som representant for Arktiske region for GCG. Sametinget har bidratt med økonomisk støtte til GCG både i 2012 og 2013.

GCG har hatt ansvar for program og innhold i konferansen. GCG har også vært ansvarlig for representativ deltagelse og prosesser i forkant av den forberedende konferansen i Alta. GCG har fortsatt sitt arbeid etter Alta 2013 og bidrar fortsatt til urfolks forberedelser fram mot verdenskonferansen i 2014.

I løpet av siste halvdel av år 2012 og første halvdel av år 2013 så gjennomførte alle 7 regioner: Afrika, Arktisk, Asia, Latin Amerika, Nord Amerika, Russland og Stillehavet, samt de to nettverkene for kvinner og ungdom, forberedende møter som ledd i forberedelsene mot Alta 2013 og WCIP 2014. Alle disse forberedelsesmøtene resulterte i konkrete anbefalinger og prioriteringer for den videre prosessen.

12.2.2 ÁLTÁ 2013

Fra ÁLTÁ 2013. Foto: WCIP

Konferansen Áltá 2013 ble holdt i juni 2013 og anses som en stor suksess. Alle målsetninger forbundet med selve konferansen ble oppnådd. Et av de viktigste målene med konferansen var å enes om et felles sluttokument hvor urfolks mål og prioriteringer for WCIP 2014 fremkom.

Sametinget var teknisk arrangør av konferansen. Arrangørrollen innebar å tilrettelegge for en global forberedende urfolkskonferanse mot WCIP 2014, der GCG og de 7 regionene bestemte regien på selve innhold og gjennomførelsen av Áltá 2013. Forskjellige lokale, nasjonale og internasjonale partnere bidro til det tekniske arrangementet av Áltá 2013. Sametinget arrangerte også kulturelt program under Alta 2013.

Det ble holdt en rekke sidearrangementer som Sametinget koordinerte. Det deltok omtrent 300 urfolksdelegater, oppnevnt gjennom prosesser i de 7 regionene, ved Áltá 2013. Totalt med observatører og andre deltok til sammen omtrent 800 på konferansen.

Alta konferansen ble i hovedsakelig finansiert gjennom Sametingets egne bevilgninger og økonomisk bidrag fra Utenriksdepartementet i Norge. Konferansen resulterte i et enstemmig vedtatt Alta sluttokument. De fire hovedtemaene som er tatt opp i sluttokumentet er:

Tema 1: Urfolks land, territorier og ressurser

Tema 2: FN-systemets tiltak for å implementere urfolks rettigheter

Tema 3: Implementering av urfolks rettigheter

Tema 4: Tema 4: Urfolks utviklingsprioriteringer (fritt og informert forhåndssamtykke)

Sametingets internasjonale representant presenterte Alta-dokumentet for FNs medlemsstater i New York den 2. juli 2013, og redegjorde for Alta 2013 og prosessen forøvrig. Møtet var organisert av FN-sekretariatet. Ni medlemsstater, herunder Norge, oversendte i august 2013 Alta dokumentet til FNs generalforsamling, med anmodning om at dokumentet gjøres tilgjengelig som et offisielt dokument i generalforsamlingen. Alta dokumentet ble i september 2013 som et offisielt dokument i generalforsamlingen, med referansenummer A/67/994.

Sametingets kulturprogram under Áltá 2013-konferansen utgjorde en viktig del av konferansen. Programmet inneholdt både tradisjonell og moderne uttrykksformer som film, scenekunst, visuell kunst, musikk og marked. Arrangementene var gratis for publikum og henvendte seg til konferansedeltakere og andre interesserte i Alta. Totalt besøkte ca 2000 publikummere arrangementene.

I planleggingen av urfolkskonferansen har det vært viktig å involvere skolene i arbeidet med å øke kunnskapen om urfolk. Sametinget i samarbeid med Gáldu - kompetansesenteret for urfolksrettigheter oversatte en ungdomsversjon av de viktigste milepælene i urfolkspolitikkens historie: "Kjenn dine rettigheter". Alle skolene i Alta fikk tilbud om denne. Sametinget tilrettela også for besøk av skoleklasser, og i løpet av konferansen

besøkte 130 elever konferansen. Designelever ved Alta videregående skole i samarbeid med lokale kunstnere sto for dekoreringen av konferansehallen og scenen. En utstilling bestående av 800 tegninger og visjoner av barn og fra hele verden ble en sterk visualisering av kommende generasjoners livsglede og drømmer om framtida.

12.2.3 Øvrige FN organ

Sametingets deltakelse i øvrige FN-organ har blitt preget av forberedelsene til verdenskonferansen for urfolk og oppfølgingen av Alta 2013.

FNs menneskerettsråd (MR-rådet) vedtok i september 2013 sin årlige resolusjon om urfolks menneskerettigheter. MR-rådet oppfordrer statene til å fremme urfolks deltakelse i verdenskonferanseprosessen. MR-rådet anbefaler at de fire hovedtema som identifiseres i Alta-dokumentet vurderes inntatt som temaer for verdenskonferansen.

FNs generalforsamlings 3. komité vedtok i november 2013 den årlige resolusjonen om urfolksrettigheter. Resolusjonen referer også til Alta 2013 og Alta dokumentet og slutter seg til MR-rådets anbefaling om at de fire hovedtema som identifiseres i Alta-dokumentet vurderes inntatt som temaer for verdenskonferansen. Generalforsamlingens 3. komité anbefaler videre at man ved utarbeidelsen av sluttokumentet fra verdenskonferansen også bør ta hensyn til de konkrete anbefalingene i Alta dokumentet. Denne anbefalingen, og det forhold at utenriksministerne i samarbeidsgruppen G77 + Kina, gjennom en egen ministererklæring i september 2013, anbefalte at det må tas hensyn til Alta dokumentet under utarbeidelsen av sluttokumentet for verdenskonferansen, taler for at Alta dokumentet blir del av forhandlingsgrunnlaget i den videre prosessen.

FNs ekspertmekanisme for urfolksrettigheter ble gjennomført i juli 2013. Sametinget deltok i den norske delegasjonen. Alta sluttokument ble anerkjent som offisielt konferansedokument for EMRIP sesjonen. Sametinget oppfordret flere til å bidra med finansielle ressurser for urfolk slik at de

sikres en adekvat planlegging mot, og deltakelse under selve verdenskonferansen om urfolk. Sametinget mottok mye positiv omtale for innsatsen forbundet med Alta 2013 under sesjonen.

Sametinget og Sametingets ungdomspolitiske utvalg var representert på sesjonen i FNs Permanente Forum for urfolksspørsmål i mai 2013. Sametingets deltakelse var preget av den aktive rolle det hadde påtatt seg i anledning Verdenskonferansen om urfolk 2014, og spesielt forberedelsene og oppfølgingen av Alta 2013.

12.2.4 ILO konvensjon nr. 169 om urfolk

ILO, International Labour Organization, er FNs internasjonale særorganisasjon for arbeidslivet. Norge rapporterer om ILO-169 til ILOs ekspertkomité hvert 5. år. Sametinget har adgang til direkte kommunikasjon med ILOs ekspertkomité og kan fremme egne rapporter om fortolkning og etterlevelse av denne konvensjonen.

Sametingets rapport for perioden 1. juni 2008 til 31. mai 2013 ble behandlet i Sametingets plenum den 5. desember 2013. I ILO rapporteringen ble det særskilt rapportert på saker som omhandler sentrale deler av ILO-19 som konsultasjoner, landrettigheter, ressursforvaltning, språk og opplæring.

13 Likestilling

Likestilling og likeverd ligger til grunn for Sametingets virksomhet. Sametinget arbeider derfor for å fremme likestilling og likeverd uavhengig av kjønn, etnisitet, språk og seksuell legning. Likestilling berører alle samfunnsområder og skal være en integrert del av Sametingets arbeid. Til grunn for Sametingets arbeid med likestilling er vår egen handlingsplan for likestilling for perioden 2009-2013.

Denne vil bli revidert i 2014.

I 2013 var det 100 år siden kvinner fikk stemmerett i Norge. Sametinget har markert dette både gjennom et eget seminar i plenum om stemmerett og likestilling og gjennom markeringen av kvinnedagen. Markeringen av kvinnedagen fant sted på Árran lulesamisk senter i Tysfjord med tema likestilling og kvinner, kvinners deltakelse og representasjon. Sametinget holdt innlegg om samiske kvinners deltakelse i politikken, noe vi har arbeidet bevisst med. Sametinget har de siste tre valgene klart å oppnå kjønnsbalanse blant representantene i plenum.

13.1 Samiske likestillingsorganisasjoner

I arbeidet med likestilling er vi avhengig av aktive organisasjoner. Organisasjonene utfordrer oss på likestillingsspørsmål og de fremmer likestillingspolitiske saker i samiske samfunn generelt.

Sametinget gir derfor tilskudd til to samiske kvinneorganisasjoner. Dette er Sámi NissonForum og Sáráhkka. Den største utfordringen til organisasjonene er rammene og forutsigbarheten i de økonomiske virkemidlene. Sametinget har derfor fra 2014 vedtatt at tilskuddet til organisasjonene skal være et fast tilskudd. Organisasjonene har deltatt på en internasjonal kvinnekongress i Lima i Peru. Kongressen ble arrangert for at NGOene kunne møtes for å diskutere sine prosesser fram mot verdenskonferansen for urfolk i 2014. Sametinget betalte reise og opphold for organisasjonene.

Sami NissonForum hadde i 2013 eksistert i 20 år. Dette markerte de med et eget seminar i november. Seminaret hadde et omfattende program, der det spesielt ble lagt vekt på kvinners utfordringer og der det ble stilt spørsmål om hvordan samekvinners stemme kan bli inkludert i det offisielle nordiske kjønnslikestillingsarbeidet og i nordisk arbeid med kvinnespørsmål.

13.2 FNs kvinnekommisjon

Å bekjempe og hindre vold mot kvinner og jenter var hovedtema for den 57. sesjonen av FNs kvinnekommisjon i mars 2013. Sametinget deltok som en del av den norske delegasjonen.

En rapport fra Verdensbanken anslår at flere kvinner mellom 15 og 44 år risikerer å bli rammet av voldtekt og vold i nære relasjoner enn det antallet som rammes av kreft, bilulykker, krig og malaria til sammen. Vold mot kvinner og jenter handler om makt. Det er forankret i en historisk og strukturell ulikhet i maktforhold mellom kvinner og menn.

Ved å delta på FNs kvinnekommisjon, ville Sametinget bidra til å synliggjøre urfolkskvinnens situasjon når det gjelder vold. Urfolkskvinner utsettes ofte for flerdimensjonal diskriminering, både på grunnlag av sitt kjønn og på grunnlag av sin etniske tilhørighet. I tillegg er urfolkskvinner ofte blant de fattigste av de fattige. I slutterklæringen til FNs kvinnekommisjon ble det to henvisninger til urfolkskvinner, inkludert en egen paragraf som påpekte nettopp disse forholdene.

I tillegg er det en henvisning til at kvinner som er utsatt for flerdimensjonal diskriminering, ofte er utsatt for økt risiko for vold. I implementeringsdelen av slutterklæringa blir det trukket fram at det må arbeides for at kvinner og jenter ikke blir utsatt for vold når de oppsøker helsevesenet. Her er urfolkskvinner nevnt som en av mange grupperinger av kvinner som er i en særskilt sårbar og vanskelig situasjon.

Sametinget hadde tett kontakt med andre urfolkskvinner under sesjonen. I samarbeid ble det laget en felles uttalelse. I denne ble urfolkskvinnens utfordringer når det gjelder vold tatt opp, samt en oppfordring til alle stater om å arbeide for å gjennomføre tiltak rettet mot vold mot urfolkskvinner og -jenter.

13.3 Lesbiske, homofile, bifile og transpersoner i samiske samfunn

Diskriminering av lesbiske, homofile, bifile og transpersoner i samiske samfunn er ikke akseptabelt. Sametinget ønsker å ta denne diskrimineringen på alvor og at saken tas opp på den politiske agendaen. Sametinget har hatt et møte med representanter fra Bufdir, Likestillings- og diskrimineringsombudet, Gáldu, Skeiv ungdom og Landsforeningen for lesbiske og homofile for å diskutere hvordan vi kan arbeide sammen mot diskriminering. Med møtet fikk vi knyttet kontakter, vi fikk ny kunnskap og vi fikk forankret problemstillinger i samiske områder i disse nasjonale institusjonene og organisasjonene. Sametinget vil følge opp dette møtet blant annet gjennom arbeidet med ny handlingsplan for likestilling.

I 2013 var det satt av kr 570 000 i søkerbaserte tilskudd til internasjonale tiltak og prosjekter. I 2013 ga Sametinget tilskudd til Noereh! for deres samarbeid med Sáminuorra i prosjektet Queering Sápmi. Dette er et demokratiprojekt for og med samiske personer som på en eller annen måte utfordrer seksualitets- og kjønnsnormene. Målet er å skape refleksjon og debatt for på lang sikt å styrke muligheten for å leve i Sápmi uansett identitet, kjønnsuttrykk og seksualitet. Sluttproduktet er en internasjonal utstilling og en bok på seks språk.

14 Eldrepolitikk

14.1 Sametingets eldreråd

Sametingets eldreråd ble utnevnt av Sametingsrådet i 2012. Sametingets eldreråd har i 2013 avholdt 3 møter. Disse møtene er avholdt i Tysfjord, Snåsa og Oslo. Møtene er blitt lagt til steder hvor det bor samer, og eldrerådet har hatt ønske om å møte samiske eldre på disse stedene.

I forbindelse med møtene har eldrerådet hatt møter med kommunens politikere og kommunale eldreråd. Hensikten med møtene har vært å snakke

om samiske eldre og deres situasjon i kommunen. Det har vært viktig å synliggjøre samiske Eldres tilstedeværelse i kommunen og viktigheten av samisk språk og kultur for de eldre, men også for samer generelt i kommunen.

Sametingets eldreråd har også besøkt institusjoner i kommunene i forbindelse med møtene. Her har det vært anledning til å diskutere samiske Eldres behov og rett til samisk språk og kultur i tjenestetilbudet. Eldrerådet har blant annet satt fokus på viktigheten av samisktalende ansatte i institusjonen. Videre har tilgjengelighet til samisk mat og samiske utsmykking i institusjoner, mulighet til å ha med seg personlige eiendeler, og mulighet for å delta i samiske arrangementer vært tema.

Eldrerådet registrerer økt forståelse for disse sakene og tror slike møter har bidratt til økt fokus og forståelse for samisk språk og kultur, også for samiske eldre. Eldrerådet har også etterspurt samisk representasjon i kommunale eldreråd. Sametingets eldreråd har sendt henvendelser til aktuelle fylkeskommuner med anmodning om samisk representasjon i fylkeseldreråd.

Eldrerådet har gitt uttalelse til Oslo kommunes seniormelding som skal komme i 2014. Eldrerådet påpeker nødvendigheten av at samiske Eldres behov blir ivaretatt i kommunal helse og omsorgspolitikken også i byer. Her nevnes blant annet behovet for samisk språk og kulturkompetanse i tjenestene, tilgang til samisk tolk, og behovet for nettverk og møteplasser for eldre samiske eldre. Sametingets eldreråd foreslår også i sitt innspill at Oslo kommune oppretter en egen sykehjemsavdeling for samiske eldre.

14.2 Lese- og skrivehjelp til eldre samer

Sametinget avsatte kr 450 000 til Kautokeino kommune til prosjektet " Skrive og lesehjelp for eldre." Dette er et forsøksprosjekt hvor en ansatt i kommunen skal bidra til at samiskspråklige eldre får hjelp til å kommunisere muntlig og skriftlig med norske institusjoner. Prosjektet ble igangsatt i ja-

nuar 2012 og skal evalueres etter 2013. Kautokeino kommune har rapportert over aktiviteten i prosjektet. Prosjektet har kontordager i Kautokeino sentrum og i Máze. På begge steder er det mange eldre som blant annet har behov for å få forklart ulike saker som gjelder norskspråklige offentlige kontorer og instanser. Tilgjengelighet er viktig for at eldre skal oppsøke tjenesten.

15 Ungdomspolitik

15.1 Sametingets ungdomspolitiske utvalg

Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU) har i 2013 hatt 3 møter. SUPU har videre deltatt på ulike konferanser og seminarer, også med innlegg, eksempelvis på Samisk språkkonferanse. SUPU holdt tale under markeringen av Samefolkets dag i Tana, deltok under årets sesjon i Permanent Forum for urfolk og på deler av Urfolkskonferansen i Alta.

Det årlige møte med Barneombudet var i januar. Saker på møtet var blant annet opplæring/utdanning, konferansen Digitale nabokjerringer og tematikken der, og nordisk samarbeid mellom barneombudene om samiske saker. Barneombudet skrev i ettertid en kronikk i forbindelse med Samefolkets dag hvor de blant annet påminner kommunene om deres ansvar for samiske barns samiskopplæring.

SUPU ga innspill til sametingsmeldingen om kunst og kultur, hvor viktigheten av at et variert kulturtilbud for samiske barn og unge ble understreket, og samisk idrett ble fremhevet som møteplass som samler barn og unge på tvers av landegrensene. SUPU trakk også fram kultur som basis for arbeidsplasser og egne bedrifter.

SUPU ga høringsuttalelse til forslag til revidert læreplan i samisk som første språk og som andre språk.

SUPU har blogget om Utdanningsdirektoratets utkast til overordnet strategisk plan for samisk

fjernundervisning, hvor de blant annet har vært kritisk til forslag om asynkron undervisningsform.

SUPU bidrar i Sametingets språkkampanje "Snakk samisk te` mæ".

I samarbeid med ungdomsutvalgene/-rådene ved sametingene i Sverige og Finland arrangerte SUPU i månedsskiftet mai/juni Samisk parlamentarisk råds ungdomskonferanse. Tema var hverdagsrasisme, med fokus på utfordringene rundt hverdagsrasisme, hvordan man kan håndtere slik rasisme og konsekvensene som følger.

SUPU deltok på møte i Samisk Parlamentariske råds ungdomsråd i november, hvor det blant annet ble arbeidet med et forslag til vedtekter.

I desember ble det oppnevnt nye medlemmer og varamedlemmer for perioden 2014-2015.

16 Sametingets administrasjon

Sametingets administrasjon har i hovedsak tre ulike roller overfor de folkevalgte og publikum:

- Parlamentsforvaltning for Sametinget
- Politisk sekretariat for sametingsrådet
- Forbereder forvaltningsaker for Sametingets ulike politiske beslutningsorgan

Sametinget er både parlamentet, den politiske lederen og forvaltningen samlet i én organisasjon.

Administrasjonen er nå delt opp i 7 fagavdelinger og 1 stab:

- Avdeling for språk (GLE)
- Avdeling for oppvekst og opplæring (BOA)
- Avdeling for næring, kultur og helse (EKD)

- Avdeling for rettigheter og internasjonale saker (VUOR)
- Avdeling for kulturminner, areal og miljø (KAB)
- Avdeling for administrasjon (HÁL)
- Avdeling for kommunikasjon (GUL)
- Plenumsstaben (DIS)

Avdelingene utfører saksbehandling og yter tjenester til både politiske myndigheter og til publikum.

Hver avdeling har et spesielt ansvar som fagpolitisk sekretariat for sametingsrådet. Plenumsstaben har ansvaret for komité- og plenumsmøtene og tilrettelegging for representantene.

Plenumsstaben er en del av administrasjonen i Sametinget, men hører politisk under plenumslederen, ikke sametingsrådet. Plenumsstaben har det administrative ansvaret for den parlamentariske virksomheten i Sametinget, herunder planlegging og avvikling av møtene i komiteene og plenum.

Plenumsstaben består av tre ansatte og må derfor i forbindelse med komitémøtene og plenumsmøtene få bistand fra avdelingene til sekretærtjenester på nevnte møter, oversettertjenester med mer.

Sametinget har kontorsteder i Snåsa, Drag, Evnes, Tromsø, Manndalen, Kautokeino, Karasjok og Varangerbotn. Det er for få kontorplasser tilgjengelig for Sametingets ansatte. Det er derfor satt i gang et arbeid med å inngå husleieavtaler for å øke kontorkapasiteten på disse kontorstedene.

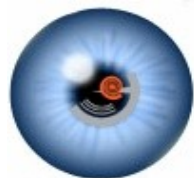
Sametinget har som mål at så mange som mulig skal bruke samisk språk muntlig og skriftlig, også internt i Sametinget. Vi har derfor satt i gang språkfremmende tiltak i vår egen administrasjon. Det interne språkarbeidet er også styrket i lulesamisk og sørsamisk ved at vi har ansatt språkmedarbeidere for disse språkene og også etablert en ordning med tolkning under plenumsmøtene.

Per 31.12.2013 var det 129 årsverk i Sametingets administrasjon. Tabellen nedenfor viser utviklingen i antall ansatte fordelt mellom kvinner og menn.

Partene i Sametinget, arbeidsgiver og tjenestemannsorganisasjonene, har i fellesskap etablert Sametingets personal- og lønnspolitikk, som blant annet berører samhandling mellom partene. Gjennom de lokale lønnsforhandlingene har partene avdekket og utjevnet lønnsforskjeller mellom kvinner og menn innenfor de ulike stillingsgruppene.

Sametinget er en IA-bedrift og følger de bestemmelser som er fastsatt i avtalen om inkluderende arbeidsliv. Ansatte med behov for tilrettelegging av arbeidsplass og arbeidsoppgaver får tilbud om dette. I de lokaler Sametinget bruker skal utformingen ta hensyn til personer med nedsatt funksjonsevne. Det er et personalpolitisk mål å oppnå balansert alders- og kjønnssammensetting, samt å rekruttere personer med minoritets- og urfolksbakgrunn. Dette blir det tatt hensyn til ved all annonsering og rekruttering av personell.

	31.12.2011		31.12.2012		31.12.2013	
	Ledere	Årsverk totalt	Ledere	Årsverk totalt	Ledere	Årsverk totalt
Kvinner	3	80	5	84	5	83
Menn	5	34	4	43	4	46
Totalt	8	114	9	127	9	129
Prosent kvinner	37,5	70,2	55,5	66,1	55,5	64,3
Prosent menn	62,5	29,8	44,5	33,9	33,5	35,7

Sametingets regnskap 2013

Vedlegg til sak 005/14

Sametingets årsmelding 2013

Regnskap 2013

Sametingets regnskap for 2013 er bokført etter periodiseringsprinsippet med unntak av at det ikke foretas aktiveringer av eiendeler i balansen.

Regnskapet presenteres i tre hoveddeler; resultatregnskap, balanse og noter til regnskapet. I noter til regnskapet gis en oversikt over bevilgninger mottatt, driftsregnskapet fordelt på hovedkoststeder, virkemiddelregnskapet fordelt på virkemiddelordningene og spesifisering av enkelte balanseposter. Under hver av disse hoveddelene gis det også forklaringer til eventuelle avvik.

Resultatregnskap

	Note	RR 2012	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
Driftsinntekter						
Bevilgninger fra departementene	1	368 619 000	400 763 000	400 763 000	0	0,0 %
Avkastning Samefolkets fond	16	5 730 535	6 691 210	7 285 000	593 790	8,2 %
Sum driftsinntekter		374 349 535	407 454 210	408 048 000	593 790	0,1 %
Virkemidler						
Virkemidler	2-15	252 645 515	294 829 929	292 058 000	-2 771 929	-0,9 %
Sum virkemidler		252 645 515	294 829 929	292 058 000	-2 771 929	-0,9 %
SUM DRIFTSINNTEKTER - VIRKEMIDLER		121 704 020	112 624 281	115 990 000	3 365 719	2,9 %
Driftskostnader						
Drift politisk nivå	17	24 258 212	25 831 843	22 140 000	-3 691 843	-16,7 %
Drift administrativt nivå	18	94 440 455	98 169 984	98 257 773	87 789	0,1 %
Sum driftskostnader		118 698 667	124 001 827	120 397 773	-3 604 054	-3,0 %
RESULTAT		3 005 353	-11 377 545	-4 407 772	6 969 773	
Anvendelse av årsresultatet						
Til annen egenkapital	24	-3 005 353	11 377 545			
Sum anvendelse		0	0			

Sametinget er definert som en nettobudsjettert virksomhet, derfor beholder og fordeler Sametinget sine budsjettoverskudd. Eventuelt underskudd dekkes inn ved neste års budsjett. Sametinget foretar årlige budsjettrevisjoner i plenum i juni måned, på bakgrunn av vedtaket av årsmelding i februar som også inkluderer årsregnskapet.

Det vises til Sametingets reviderte budsjett for 2013, sak 22/13, vedtatt 5. juni 2013, hvor det ble vedtatt et underskudd på kr -4 407 772 for 2013. Inndekningen for denne er det regnskapsmessige overskuddet fra 2012, ubrukt opparbeid egenkapital og ikke fordelte midler ved den ordinære budsjettbehandlingen i 2013.

Dette tilsvarer egenkapitalen pr. 31.12.2012 som er på kr -4 407 772. Sammen med årets underskudd på kr 11 377 545 er egenkapitalen pr. 31.12.2013 på kr 6 969 773 (negativ egenkapital) jfr balansen og note 24. Dette beløpet må dekkes inn ved revidert budsjett 2014.

Balanse

Beskrivelse	Note	2012	2013
Eiendeler			
Anleggsmidler			
Finansielle anleggsmidler	19	3	4
Sum finansielle anleggsmidler		3	4
Omløpsmidler			
Kundefordringer	20	3 891 023	8 679 659
Andre fordringer	21	1 650 359	3 605 012
Sum fordringer		5 541 382	12 284 671
Bankinnskudd		152 782 478	138 220 109
Samefolkets fond	16	77 542 180	75 000 000
Sum bank		230 324 658	213 220 109
Sum eiendeler		235 866 043	225 504 784
Egenkapital og gjeld			
Egenkapital			
Egenkapital	24	-1 402 419	-4 407 772
Annen egenkapital	24	-3 005 353	11 377 545
Sum egenkapital		-4 407 772	6 969 773
Gjeld			
Avsetning for forpliktelser			
Avsetning gyldige tilsagn næringsutvikling	10	-28 851 198	-32 444 350
Avsetning gyldige tilsagn kulturutvikling	5	-17 040 905	-19 205 750
Samefolkets fond - avkastning	16	-10 482 309	-3 791 099
Samefolkets fond - kapital	16	-75 000 000	-75 000 000
Avsetning gyldige tilsagn samefolkets fond	16	-6 920 500	-6 237 250
Avsetning gyldige tilsagn kunnskap	6	-39 755 566	-39 706 741
Avsetning gyldige tilsagn direkte tilskudd		-800 000	-2 375 600
Avsetning gyldige tilsagn språkprosjekter	3	-8 742 700	-9 909 850
Avsetning gyldige tilsagn andre virkemidler	7,9,11,12,13,14	-18 361 006	-17 855 096
Sum fondsavsetninger og andre avsetninger for forpliktelser		-205 954 184	-206 525 736
Avsetning vedlikehold Sametingsbygningen	22	-3 865 846	-4 765 846
Sum annen langsiktig gjeld		-3 865 846	-4 765 846
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		-1 794 343	-191 936
Pensjonsinnskudd		-739 778	-643 296
Skyldig offentlige avgifter		-4 284 859	-4 730 167
Annen kortsiktig gjeld - avsetn. feriepenger, gr.livsfors., andre trekk		-8 053 924	-8 260 170
Annen kortsiktig gjeld - kapitalisert avkastn. Norges Bank		-2 542 180	0
Øvrige avsetninger	23	-4 223 158	-7 357 406
Sum kortsiktig gjeld		-21 638 241	-21 182 976
Sum egenkapital og gjeld		-235 866 043	-225 504 784

Noter til regnskapet

Note 1 Bevilgninger fra departementene

Fordeling av bevilgningene fra departementene er som følger:

Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
Fornyings-, administrasjons- og kirkedep. - FAD	259 460 000	259 460 000	0	0,0 %
Kunnskapsdepartementet - KD	37 723 000	37 723 000	0	0,0 %
Kunnskapsdepartementet - KD	14 647 000	14 647 000	0	0,0 %
Miljøverndepartementet - MD	3 195 000	3 195 000	0	0,0 %
Kulturdepartementet - KUD	72 702 000	72 702 000	0	0,0 %
Helse- og omsorgsdepartementet - HOD	6 036 000	6 036 000	0	0,0 %
Barne-, likestillings- og inkluderingsdept. - BLD	1 000 000	1 000 000	0	0,0 %
Landbruks- og matdepartementet - LMD	6 000 000	6 000 000	0	0,0 %
Sum	400 763 000	400 763 000	0	0,0 %
- Samefolkets fond	6 691 210	7 285 000	593 790	8,9 %
Sum	407 454 210	408 048 000	593 790	0,1 %

Sametinget hadde ved budsjettbehandlingen av sak 54/12, Sametingets budsjett 2013, en bevilgning på totalt kr 408 048 000, inkl. avkastning av Samefolkets fond.

I tillegg til ovennevnte bevilgninger som er direkte bevilgninger i statsbudsjettet til Sametinget, har vi også mottatt tilleggsbevilgninger som er inntektsført under andre hovedposter i regnskapet. Disse er redegjort for nedenfor.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD) har bevilget kr 500 000 til delfinansiering av arbeidet med å gjennomføre en risikoanalyse og til en gjennomgang av sikkerheten i Sametingsbygningen. Denne bevilgningen er inntektsført under administrasjonen.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD) har bevilget kr 600 000 til å arbeide med valgforskning. Denne bevilgningen er inntektsført under posten virkemiddelpost 860 og avsatt, se note 23.

Utenriksdepartementet (UD) har bevilget kr 1 000 000 til internasjonalt arbeid. Midlene inntektsføres direkte under administrasjonen for arbeidet med internasjonale saker. I tillegg har UD bevilget kr 5 000 000 til gjennomføring av forberedende konferanse i Alta for verdenskonferansen for urfolk 2014 (WCIP 2014) i New York.

Kunnskapsdepartementet (KD) har bevilget kr 1 000 000 til samisk læremiddelportal – Ovttas – Aktan – Aktesne for 2013. Denne bevilgningen er inntektsført og utbetalt direkte over virkemiddelpost 220.

Kulturdepartementet (KUD) har bevilget kr 700 000 til samisk idrett for 2013. Denne bevilgningen er inntektsført og utbetalt direkte over virkemiddelpost 152.

Olje- og energidepartementet (OED) har gitt belastningsfullmakt på inntil kr 500 000 til en prosjektstilling som skal arbeide med energisaker for 2013. Denne bevilgningen er inntektsført under administrasjonen med kr 331 000 med bakgrunn i faktiske utgifter vedrørende prosjektstillingen for 2013.

Riksantikvaren har bevilget kr 2 000 000 til tildeling av tilskuddsmidler til vern og sikring av fredete og verneverdige kulturminner og kulturmiljø. Bevilgningen er inntektsført under virkemiddelpost 350.

Riksantikvaren har bevilget kr 3 000 000 til prosjektet identifisering og registrering av samiske hus i Norge for 2013. Denne bevilgningen er inntektsført under administrasjon med egen prosjektkode.

Riksantikvaren har bevilget kr 250 000 til verdiskapingsprosjekt Krigsminner i Nord-Salten for 2013. Denne bevilgningen er inntektsført under administrasjon med egen prosjektkode.

Riksantikvaren har bevilget kr 466 500 til bevaringsprogram for utvalgte arkeologiske kulturminner og kulturmiljø (BARK). Denne bevilgningen er inntektsført under administrasjon med egen prosjektkode.

Note 2 Virkemiddelregnskapet 2013

Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
Språk	73 326 708	73 715 000	388 292	0,5 %
Kultur	94 370 852	93 752 000	-618 852	-0,7 %
Bibliotek	8 455 000	8 455 000	0	0,0 %
Kunnskap	45 509 304	44 080 000	-1 429 304	-3,2 %
Helse- og sosial	2 719 283	3 481 000	761 717	21,9 %
Arealer og miljø	2 000 000	2 000 000	0	0,0 %
Kulturminnevern	2 441 592	2 650 000	208 409	7,9 %
Næring	35 663 118	35 082 000	-581 118	-1,7 %
Regionalutvikling	3 728 600	3 000 000	-728 600	-24,3 %
Samisk samarbeid og internasjonalt arbeid	8 907 713	7 458 000	-1 449 713	-19,4 %
Samiske organisasjoner	3 752 139	3 801 000	48 861	1,3 %
Andre virkemidler	10 220 137	10 082 000	-138 137	-1,4 %
Andre tiltak som ikke er virkemidler	3 735 483	4 502 000	766 517	17,0 %
Sum virkemidler	294 829 929	292 058 000	-2 771 929	-0,9 %

Sametingets virkemidler er en blanding av direkte bevilgninger og søkerbaserte tilskuddsordninger som gis som tilskudd med gyldighet over flere år eller som årlige tilskudd.

Sametingsrådet fordeler de søkerbaserte virkemidlene innenfor Sametingets budsjett med unntak av de virkemidlene som er lagt til plenumsledelsens disposisjon.

Totalt viser virkemiddelregnskapet for 2013 et underskudd på kr 2 771 929. De enkelte postene blir presentert og eventuelt kommentert i notene til regnskapet. For øvrig vises det til årsmeldingen.

Iht. Sametingets budsjett for 2013 kapittel 2.2.3.1 Direkte tilskudd har Sametingsrådet fullmakt til å omdisponere direkte tilskudd som ikke er tildelt eller som er tilbaketrukket, innenfor samme fagkapittel. Under kapittel 2.2.3.2 Søkerbaserte tilskudd har Sametingsrådet fullmakt til å omdisponere inntil 20 % av avsatte midler i budsjettet. Fullmakten gjelder ikke direkte tilskudd, virkemidler til plenumsledelsens disposisjon, Samefolkets fond og driftsutgifter. Sametingsrådet skal i budsjettåret informere Sametingets plenum om eventuelle omdisponeringer jf. sak 43/07.

I 2013 er omdisponeringsfullmakten brukt til å dekke underskuddet til enkelte tilskuddsposter, ved at andre tilskuddsposter har et overskudd (note 25). Denne omdisponeringen er informert til plenum i november 2013 under rådets beretning.

Note 3 Språk

Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
- Bruken av samisk språk	58 022 781	57 439 000	-583 781	-1,0 %
- Arenaer for samisk språk	12 873 000	12 776 000	-97 000	-0,8 %
- Bevaring og utvikling av samiske språk	2 430 927	3 500 000	1 069 073	44,0 %
Sum	73 326 708	73 715 000	388 292	0,5 %

Bruken av samisk språk

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
100	Tospråklighetstilskudd til kommuner	43 329 000	43 329 000	0	0,0 %
100	Tospråklighetstilskudd til fylkeskommuner	5 075 200	5 100 000	24 800	0,5 %
110	Samiske språkprosjekter	6 002 483	5 910 000	-92 483	-1,5 %
110	Samiske språkprosjekter - samefolkets fond	a) 1 915 300	1 700 000	-215 300	-11,2 %
125	Samisk språkkampanje	1 700 798	1 400 000	-300 798	-17,7 %
Sum		58 022 781	57 439 000	-583 781	-1,0 %

a) Posten kommenteres under note 16 Samefolkets fond

Posten tospråklighetstilskudd til fylkeskommune viser et overskudd på kr 24 800. Overskuddet skyldes tilbaketreking av tilskudd til finnmark fylkeskommune.

Posten språkprosjekter viser et underskudd på kr 92 483. Underskuddet skyldes merforbruk av posten og rådet har omdisponert midler til posten jfr. note 25 Omdisponeringer. Det er gjort tilbaketrekinger og tilbakebetaling av ikke gjennomførte prosjekter på kr 635 517. Det avsettes kr 9 909 850 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2013. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Posten samisk språkkampanje viser et underskudd som skyldes et høyere aktivitetsnivå enn forutsatt.

Gyldige tilsagn pr. 31/12-13 og tilbaketrekt/-betalt i 2013

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2009	0	-	50 000	22 670
2010	0	-	163 247	105 000
2011	1 874 250	18,9 %	294 600	0
2012	2 902 100	29,3 %	0	0
2013	5 133 500	51,8 %	0	0
Sum	9 909 850	100,0 %	507 847	127 670

Arenaer for samisk språk

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
101	Samiske språksenter	12 873 000	12 776 000	-97 000	-0,8 %
Sum		12 873 000	12 776 000	-97 000	-0,8 %

Posten samiske språksenter viser et underskudd. Underskuddet skyldes merforbruk av utviklingstilskuddsposten. Avsetninger til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2013 kommenteres under bruken av samisk språk.

Bevaring og utvikling av samiske språk

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
120	Nordisk samisk språksamarbeid	1 174 004	1 500 000	325 996	27,8 %
121	Talesyntese	1 000 000	1 000 000	0	0,0 %
122	Samisk orddatabase	247 440	500 000	252 560	102,1 %
123	Terminologi- og stedsnavn	9 483	500 000	490 517	5172,6 %
Sum		2 430 927	3 500 000	1 069 073	44,0 %

Overskuddet under post 120 Nordisk samisk språksamarbeid på kr 325 996 skyldes at prosjekt medarbeiderne ikke kunne begynne før februar/mars 2013.

Under post 121 Talesyntese ble det utlyst anbud i 2013 og det er inngått en kontrakt med firmaet Acapela i Stockholm. Arbeidet er satt i gang november 2013 og skal slutføres innen 1. november 2014. Totalsummen er på 2 millioner kroner hvor første del er utbetalt i 2013 og resten utbetales i 2014. Med bakgrunn i dette avsettes kr 294 365 til 2014.

Post 122 Samisk orddatabase – det er arrangert termredigeringskurs i Tromsø i 2013. Sametinget har også engasjert en lingvist til å legge inn den lulesamiske ordboka. Overskuddet går til inndeckning av underskudd på andre poster jfr. note 25 Omdisponeringer.

Under post 123 Terminologi- og stedsnavn er det et overskudd. Utgiftene som er blitt belastet posten gjelder igangsetting av revidering av Čállinrávagirji. I 2014 er det satt midler til revidering av Čállinrávagirji. Overskuddet går til inndeckning av underskudd på andre poster jfr. note 25 Omdisponeringer.

Note 4 Kultur

Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
- Arenaer for samisk kulturutøvelse	65 985 200	66 010 000	24 800	0,0 %
- Kunst og kulturøvelse	23 701 652	22 756 000	-945 652	-4,2 %
- Idrett	1 138 000	1 440 000	302 000	21,0 %
- Medier	3 546 000	3 546 000	0	0,0 %
Sum	94 370 852	93 752 000	-618 852	-0,7 %

Arenaer for samisk kulturutøvelse

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
150-155	Direkte tilskudd til arenaer for samisk kulturutøvelse	63 810 000	63 810 000	0	0,0 %
173	Arenaer for kunst- og kulturformidling	2 175 200	2 200 000	24 800	1,1 %
Sum		65 985 200	66 010 000	24 800	0,0 %

Post 173 Arenaer for kunst- og kulturformidling viser et overskudd på kr 24 800. Overskuddet skyldes tilbaketreking av tidligere gitte tilskudd. Sametinget fikk bevilget kr 400 000 til prosjektet Bååstede i 2013 fra Norsk kulturråd. Disse midlene skal igjen videreføres fra Sametinget til Norsk folkemuseum og derfor avsettes kr 400 000 til 2014. Avsetninger til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2013 kommenteres under kunst og kulturutøvelse.

Kunst og kulturutøvelse

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
170	Kulturutøvelse	17 181 652	16 236 000	-945 652	-5,8 %
190	Samisk kunstneravtale	6 520 000	6 520 000	0	0,0 %
Sum		23 701 652	22 756 000	-945 652	-4,2 %

Kulturutøvelse

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
17010	Musikk, litteratur og tegneserier	7 886 000	7 438 000	-448 000	-6,0 %
17011	Litteratur - Samefolkets fond	1 283 000	1 285 000	2 000	0,2 %
17040	Samiske forlag	2 750 002	2 750 000	-2	-0,0 %
17100	Andre kulturtiltak	5 262 650	4 763 000	-499 650	-10,5 %
Sum		17 181 652	16 236 000	-945 652	-5,8 %

a) Posten kommenteres under note 16 Samefolketsfond

Posten 170 kulturutøvelse viser et underskudd på kr 945 652. Underskuddet skyldes merforbruk på posten. Det er gjort tilbaketrekinger og tilbakebetaling av ikke gjennomførte prosjekter på kr 528 900. Det avsettes kr 19 205 750 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2013. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Gyldige tilsagn pr. 31/12-13 og tilbaketrekt/-betalt i 2013

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2007	60 000	0,3 %	0	0
2009	55 000	0,3 %	0	0
2010	277 500	1,4 %	0	0
2011	1 756 475	9,1 %	197 500	3 500
2012	5 938 900	30,9 %	288 800	32 600
2013	11 117 875	57,9 %	6 500	0
Sum	19 205 750	100,0 %	492 800	36 100

Idrett

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
15200	Sámi Válašállan Lihttu - Norga (SVL-N)	1 065 000	1 065 000	0	0,0 %
15201	Sámi spábbačiekččanlihttu (SSL)-Samisk fotballforbund	-302 000	0	302 000	-
15202	Sámi Válašállan Lihttu (SVL-N)-Arctic Winter Games	155 000	155 000	0	0,0 %
15203	Sámi Heargevuoddjin-lihttu/Saami Reendeer-Race Federation	220 000	220 000	0	0,0 %
Sum		1 138 000	1 440 000	302 000	21,0 %

Post Samisk idrett viser et overskudd på kr 302 000. Overskuddet skyldes krav om tilbakebetaling av tidligere gitt tilskudd, da tildelingskriteriene ikke er fulgt. Overskuddet går til inndekning av underskudd på andre poster jfr. note 25 Omdisponeringer.

Medier

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
17001	Nuorttanaste	1 015 000	1 015 000	0	0,0 %
17002	Ungdomsblad Š	1 391 000	1 391 000	0	0,0 %
17003	Sámis	328 000	328 000	0	0,0 %
17004	Daerpiet Dierie/sørsamisk kirkeblad	109 000	109 000	0	0,0 %
17005	Bárjas	103 000	103 000	0	0,0 %
15600	Julev Film AS	600 000	600 000	0	0,0 %
Sum		3 546 000	3 546 000	0	0,0 %

Note 5 Bibliotek

Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
- Samiske bibliotek tjenester	8 455 000	8 455 000	0	0,0 %
Sum	8 455 000	8 455 000	0	0,0 %

Samisk bibliotek tjenester

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
154	Samisk bokbusser	8 455 000	8 455 000	0	0,0 %
Sum		8 455 000	8 455 000	0	0,0 %

Note 6 Kunnskap

Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
- Barnehage	9 151 632	9 905 000	753 368	7,6 %
- Grunnopplæring	30 802 202	28 525 000	-2 277 202	-8,0 %
- Høyere utdanning og forskning	4 110 000	3 650 000	-460 000	-12,6 %
- Tradisjonell kunnskap	1 445 470	2 000 000	554 530	27,7 %
Sum	45 509 304	44 080 000	-1 429 304	-3,2 %

Barnehager

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
212	Samisk barnehagetilbud	9 151 632	9 905 000	753 368	7,6 %
Sum		9 151 632	9 905 000	753 368	7,6 %

Posten Samisk barnehagetilbud viser et overskudd på kr 753 368. Overskuddet går til inndekning av underskudd på andre poster jfr. note 25 Omdisponeringer. Avsetninger til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2013 kommenteres under læringsressurser.

Grunnopplæring

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
	Den samiske skolens innhold og verdigrunnlag	3 174 017	2 900 000	-274 017	-9,4 %
	Læringsressurser	27 628 185	25 625 000	-2 003 185	-7,8 %
Sum		30 802 202	28 525 000	-2 277 202	-8,0 %

Den samiske skolens innhold og verdigrunnlag

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
211	Tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen	679 900	500 000	-179 900	-36,0 %
211	Stipend for elever med samisk i fagkretsen i vgs.	2 494 117	2 400 000	-94 117	-3,9 %
Sum		3 174 017	2 900 000	-274 017	-9,4 %

Postene ovenfor viser et underskudd på til sammen 274 017. Underskuddet skyldes merforbruk av posten. Avsetninger til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2013 for post tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen kommenteres under læringsressurser.

Læringsressurser

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
202	Sørsamisk læremiddel- og terminologiutvikling	1 000 000	1 000 000	0	0,0 %
210	Utvikling av læringsressurser	20 540 198	17 625 000	-2 915 198	-16,5 %
210	Læringsressurser - prosjekter i egen regi	6 087 987	7 000 000	912 013	13,0 %
Sum		27 628 185	25 625 000	-2 003 185	-7,8 %

Budsjett for utvikling av læringsressurser for barnehager og grunnsopplæringen er fordelt på 11 prioriteringer. Sametingsrådet vedtok i mai i 2013 å bruke 15 % mer enn budsjettert beløp til utvikling av læringsressurser. Dette for å kunne tildele prosjektmidler til utvikling av digitale læringsressurser. Utfordringen med disse prosjektsøknadene er at utvikling av digitale læringsressurser er kostbart. For å kompensere for noe av de kostnadene dette medførte, ble det ikke tildelt midler til nyopptrykk, fornying og revidering av eksisterende læringsressurser. Det kom inn 82 søknader som til sammen hadde en kostnadsramme på kr 60 764 100. I tillegg fikk vi inn 8 søknader som var utenfor prioriteringene.

Post 210 Utvikling av læringsressurser viser et underskudd på 2 915 198. Underskuddet skyldes ovennevnte forhold og sametingsrådet har omdisponert kr 1 240 000 til posten jfr. note 25 Omdisponeringer.

Post 210 Læringsressurser – prosjekter i egenregi viser et overskudd på kr 912 013. Overskuddet går til inndekning av underskudd på andre poster jfr. note 25 Omdisponeringer.

På de søkerbaserte ordningene under kunnskap er det gjort tilbaketrekninger og tilbakebetaling av ikke gjennomførte prosjekter på kr 962 196. Det avsettes kr 39 206 741 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2013. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Gyldige tilsagn pr. 31/12-13 og tilbaketrekt/-betalt i 2013

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2002	192 950	0,5 %	0	0
2003	326 813	0,8 %	0	0
2006	842 834	2,1 %	0	0
2007	553 250	1,4 %	78 000	0
2008	0	-	212 900	0
2009	313 200	0,8 %	195 878	0
2010	5 431 500	13,9 %	72 800	0
2011	7 418 844	18,9 %	0	0
2012	9 847 800	25,1 %	116 250	116 250
2013	14 279 550	36,4 %	0	170 118
Sum	39 206 741	100,0 %	675 828	286 368

Høyere utdanning og forskning

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
211	Rekruttering av samisk ungdom og voksne til høyere utdanning	4 110 000	3 650 000	-460 000	-12,6 %
Sum		4 110 000	3 650 000	-460 000	-12,6 %

Post 211 Rekruttering av samisk ungdom og voksne til høyere utdanning viser et underskudd på kr 460 000. Underskuddet skyldes merforbruk av posten Stipend til høyere utdanning og rådet har omdisponert midler til posten jfr. note 25 Omdisponeringer. Det avsettes kr 240 000 til dekning av tildelte stipender i 2013, men som utbetales først i januar 2014.

Tradisjonell kunnskap

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
223	Kompetansesenter for samisk naturbruk	500 000	500 000	0	0,0 %
	Systematisk kartlegging av tradisjonell	650 000	650 000	0	0,0 %
201	kunnskap				
213	Tradisjonell kunnskap	a) 295 470	850 000	554 530	65,2 %
Sum		1 445 470	2 000 000	554 530	27,7 %

a) Posten kommenteres under note 16 Samefolkets fond

Under post 213 Tradisjonell kunnskap viser det et overskudd på kr 554 530. Overskuddet skyldes tilbaketrekninger og tilbakebetalinger av ikke gjennomførte prosjekter på kr 557 530.

Note 7 Helse- og sosialsatsing

	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
-	En likeverdig helse og sosialtjeneste	2 719 283	3 481 000	761 717	28,0 %
	Sum	2 719 283	3 481 000	761 717	28,0 %

En likeverdig helse- og sosialtjeneste

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
250	Brukerrettede tilbud for eldre samer	531 000	531 000	0	0,0 %
260	Helse- og sosialprosjekter	1 637 800	2 350 000	712 200	43,5 %
270	Oppfølging av samhandlingsreformen	550 483	600 000	49 517	9,0 %
Sum		2 719 283	3 481 000	761 717	28,0 %

Post 260 Helse- og sosialprosjekter viser et overskudd på kr 712 200. Overskuddet går til inndekning av underskudd på andre poster jfr. note 25 Omdisponeringer. Det er gjort tilbaketrekninger og tilbakebetalinger av ikke gjennomførte prosjekter på kr 171 000. Det avsettes kr 1 764 050 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2013. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Gyldige tilsagn pr. 31/12-13 og tilbaketrekt/-betalt i 2013

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2009	80 000	4,5 %	0	0
2011	301 250	17,1 %	41 000	130 000
2012	692 500	39,3 %	0	0
2013	690 300	39,1 %	0	0
Sum	1 764 050	100,0 %	41 000	130 000

Post 270 Oppfølgingen av samhandlingsreformen viser et overskudd på kr 49 517. Prosjektet avsluttes 31. januar 2014. Det er avsatt kr 65 000 til dekning av lønn og sosiale utgifter til prosjektstillingen for januar 2014.

Note 8 Areal og Miljø

Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
- Arealer	2 000 000	2 000 000	0	0,0 %
Sum	2 000 000	2 000 000	0	0,0 %

Arealer

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
300	Stifelsen Protect	2 000 000	2 000 000	0	0,0 %
Sum		2 000 000	2 000 000	0	0,0 %

Note 9 Kulturminnevern

Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
- Forvaltning av samiske kulturminner	2 441 592	2 650 000	208 409	8,5 %
Sum	2 441 592	2 650 000	208 409	8,5 %

Forvaltning av samiske kulturminner

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
350	Tilskudd til forvaltning av samiske kulturminner	2 426 000	2 400 000	-26 000	-1,1 %
360	Østsamisk kulturmiljø i Skoltebyen	15 592	250 000	234 409	1503,4 %
Sum		2 441 592	2 650 000	208 409	8,5 %

Posten 350 Tilskudd til forvaltning av samiske kulturminner viser et underskudd på kr 26 000. Det er gjort tilbaketrekkninger av ikke gjennomførte prosjekter på kr 31 000. Det avsettes kr 7 191 500 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2013. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere. Sametinget har i tillegg fått bevilget kr 2 000 000 av Riksantikvaren til tildeling av tilskuddsmidler til vern og sikring av fredete og verneverdige kulturminner og kulturmiljø. Bevilgningen er inntektsført og tildelt under denne posten.

Gyldige tilsagn pr. 31/12-13 og tilbaketrekt/-betalt i 2013

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2006	0	-	15 000	0
2008	94 000	1,3 %	0	0
2009	214 000	3,0 %	0	0
2010	557 000	7,7 %	0	0
2011	1 037 000	14,4 %	1 000	0
2012	2 076 000	28,9 %	15 000	0
2013	3 213 500	44,7 %	0	0
Sum	7 191 500	100,0 %	31 000	0

Post 360 Østsamisk kulturmiljø i Skoltebyen viser et overskudd på kr 234 409. Overskuddet skyldes manglende kapasitet innen bygningsvernarbeidet i 2013.

Note 10 Næring

Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
- Rammebetingelser i primærnæringene	15 990 600	8 100 000	-7 890 600	-97,4 %
- Attraktive lokalsamfunn	5 906 650	6 400 000	493 350	8,4 %
- Kulturnæring	10 617 868	15 082 000	4 464 132	42,0 %
- Verdiskapning og nyetableringer	3 148 000	5 500 000	2 352 000	74,7 %
Sum	35 663 118	35 082 000	-581 118	-1,6 %

Rammebetingelser i primærnæringene

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
400	Tilskudd til primærnæringene	15 990 600	8 100 000	-7 890 600	-49,3 %
Sum		15 990 600	8 100 000	-7 890 600	-49,3 %

Post 400 Tilskudd til primærnæringene viser et underskudd på kr 7 890 600. Underskuddet skyldes merforbruk jfr. forklaringen nedenfor og Sametingsrådet har omdisponert kr 5 355 900 til posten jfr. note 25 Omdisponeringer.

Årsaken til overforbruket er først og fremst knyttet til fire forhold; 1) Det geografiske virkeområdet ble utvidet med fem nye kommuner i behandlingen av revidert budsjett i 2012. I 2013 har det vært etterspørsel fra disse kommunene og kr 4 807 900 er bevilget til primærnæringstiltak i disse kommunene., 2) Investeringsviljen i primærnæringene og spesielt jordbruket har vært langt større i 2013 enn tidligere år, 3) Sametinget økte i 2013 maksimalgrensen for tilskudd til primærnæring til kr 600 000 og det ble gitt 9 tilskudd med maksimal tilskuddsintensitet til jordbruksformål i 2013, noe som utgjør ca. kr 5 400 000 og 4) det har i 2013 vært mindre tilbaketreknings-/tilbakebetalinger i forhold til tidligere år. Det viser igjen at prosjektene i større grad har blitt realisert i primærnæringene enn tidligere år.

Avsetninger til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2013 kommenteres i siste avsnitt under note 10.

Attraktive lokalsamfunn

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
405	Variert næringsliv	5 906 650	6 400 000	493 350	8,4 %
Sum		5 906 650	6 400 000	493 350	8,4 %

Post 405 Variert næringsliv viser et overskudd på kr 493 350. Overskuddet skyldes mindre forbruk av posten. Avsetninger til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2013 kommenteres i siste avsnitt under note 10.

Kulturnæringer

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
410	Tilskudd til utvikling av kulturnæringer	4 882 000	4 882 000	0	0,0 %
410	Utvikling av lønnsomme samisk kulturnæringer	656 531	800 000	143 470	21,9 %
410	Næringsavtale for duodji	5 079 337	9 400 000	4 320 663	85,1 %
Sum		10 617 868	15 082 000	4 464 132	42,0 %

Næringsavtale for duodji

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
41050	Driftstilskudd - søkerbasert tilskudd	1 586 697	3 600 000	2 013 303	126,9 %
41051	Investerings- og utv.tilskudd - søkerbasert tilsk.	1 254 300	3 000 000	1 745 700	139,2 %
41052	Duodjistipend - søkerbasert tilskudd	110 002	200 000	89 998	81,8 %
41053	Velferdsordninger - søkerbasert tilskudd	56 894	60 000	3 106	5,5 %
41054	Kompetansetiltak - søkerbasert tilskudd	138 000	330 000	192 000	139,1 %
41055	Salgsfremmende tiltak - søkerbasert tilskudd	346 000	550 000	204 000	59,0 %
41056	Duojáruid Ealáhus Searvi - direkte tilskudd	468 000	468 000	0	0,0 %
41057	Sámiid Duodji OS - direkte tilskudd	1 092 000	1 092 000	0	0,0 %
41058	Fag- og økonomisk utvalg - prosjekt i egen regi	27 444	100 000	72 556	264,4 %
Sum		5 079 337	9 400 000	4 320 663	85,1 %

Post 410 Utvikling av lønnsomme samiske kulturnæringer viser et overskudd på kr 143 470. Overskuddet skyldes mindre forbruk på posten.

Post 410 Næringsavtale for duodji viser et overskudd på kr 4 320 663. Overskuddet går til inndeckning av underskudd på andre poster, viser i denne forbindelse til sametingsrådets omdisponeringsfullmakt. Avsetninger til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2013 kommenteres i siste avsnitt under note 10.

Verdiskaping og nyetableringer

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
420	Kompetanseheving og oppfølging	1 000 000	1 000 000	0	0,0 %
410	Tilskudd til verdiskaping	2 148 000	4 500 000	2 352 000	109,5 %
Sum		3 148 000	5 500 000	2 352 000	74,7 %

Post 410 Tilskudd til verdiskapning viser et overskudd på kr 2 352 000. Overskuddet går til inndekning av underskudd på andre poster, viser i denne forbindelse til sametingsrådets omdisponeringsfullmakt.

På de søkerbaserte ordningene under næring er det gjort tilbaketreknings og tilbakebetalinger av ikke gjennomførte prosjekter på kr 1 890 700. Det avsettes kr 32 444 350 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2013. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Gyldige tilsagn pr. 31/12-13 og tilbaketrekt/-betalt i 2013

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2009	50 000	0,2 %	170 000	50 700
2010	953 500	2,9 %	391 000	0
2011	3 560 750	11,0 %	732 600	0
2012	8 472 250	26,1 %	525 900	0
2013	19 407 850	59,8 %	20 500	
Sum	32 444 350	100,0 %	1 840 000	50 700

Note 11 Regionalutvikling

Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
- Tilskudd til regionalutvikling	3 728 600	3 000 000	-728 600	-19,5 %
Sum	3 728 600	3 000 000	-728 600	-19,5 %

Regionalutvikling

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
450	Regionalutvikling	3 728 600	3 000 000	-728 600	-19,5 %
Sum		3 728 600	3 000 000	-728 600	-19,5 %

Posten regionalutvikling viser et underskudd på kr 728 600. Underskuddet skyldes merforbruk av posten og rådet har omdisponert midler til posten jfr. note 25 Omdisponeringer. Det er gjort tilbaketreknings av ikke gjennomførte prosjekter på kr 100 400. Det avsettes kr 5 630 750 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2013. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Gyldige tilsagn pr. 31/12-13 og tilbaketrekt/-betalt i 2013

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2010	100 000	1,8 %	50 000	0
2011	75 000	1,3 %	42 400	0
2012	2 690 250	47,8 %	8 000	0
2013	2 765 500	49,1 %	0	0
Sum	5 630 750	100,0 %	100 400	0

Note 12 Internasjonalt og samisk samarbeid

Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
- Internasjonalt arbeid	8 907 713	7 458 000	-1 449 713	-16,3 %
Sum	8 907 713	7 458 000	-1 449 713	-16,3 %

Internasjonalt arbeid

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
	Tilskudd til internasjonalt arbeid	888 000	888 000	0	0,0 %
	Tilskudd til internasjonale tiltak	560 000	570 000	10 000	1,8 %
	Forberedende konferanse for WCIP 2014	7 459 713	6 000 000	-1 459 713	-19,6 %
Sum		8 907 713	7 458 000	-1 449 713	-16,3 %

Posten internasjonale tiltak viser et overskudd på kr 10 000. Overskuddet skyldes tilbaketreknings av ikke gjennomførte prosjekter på kr 150 000. Det avsettes kr 1 601 545 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2013. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Gyldige tilsagn pr. 31/12-13 og tilbaketrekt/-betalt i 2013

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2009	158 000	9,9 %	50 000	0
2010	293 545	18,3 %	100 000	0
2011	575 000	35,9 %	0	0
2012	340 000	21,2 %	0	0
2013	235 000	14,7 %	0	0
Sum	1 601 545	100,0 %	150 000	0

Sametinget fikk en ekstra bevilgning på kr 5 000 000 fra Utenriksdepartementet til gjennomføring av forberedende konferanse for WCIP 2014 i Alta i juni 2013. Bevilgningen er inntektsført under denne posten.

Posten Forberedende konferanse for WCIP 2014 viser et underskudd på kr 1 459 713. Alta 2013 som forberedende konferanse til WCIP 2014 i New York ble dyrere enn forutsatt. Dette skyldes i hovedsak at Sametinget i Norge måtte ta et større finansielt ansvar for den globale koordineringen av urfolk og sikre god og bred deltakelse i Alta fra alle syv urfolksregioner.

Note 13 Samiske organisasjoner

Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
- Samiske organisasjoner	3 752 139	3 801 000	48 861	1,3 %
Sum	3 752 139	3 801 000	48 861	1,3 %

Samiske organisasjoner - Direkte tilskudd

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
550	Samiske hovedorganisasjoner	2 515 685	2 451 000	-64 685	-2,6 %
551	Samisk legeforening	150 000	150 000	0	0,0 %
Sum		2 665 685	2 601 000	-64 685	-2,4 %

Post 550 samiske hovedorganisasjoner viser et underskudd på kr 64 685. Underskuddet skyldes merforbruk pga. feil i beregningsgrunnlaget for medlemstall.

Samiske organisasjoner - søkerbaserte tilskudd

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
560	Tilskudd til organisasjonene til partier og grupper som er representert i Sametinget	500 000	500 000	0	0,0 %
561	Samiske kultur- og ungdomsorganisasjoner	286 454	400 000	113 546	39,6 %
562	Samiske likestillingsorganisasjoner	300 000	300 000	0	0,0 %
Sum		1 086 454	1 200 000	113 546	10,5 %

Post 561 Samiske kultur- og ungdomsorganisasjoner viser et overskudd på kr 113 546. Overskuddet skyldes tilbaketrekkinger av ikke gjennomførte prosjekter på kr 113 546. Det avsettes kr 351 181 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2013. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Gyldige tilsagn pr. 31/12-13 og tilbaketrekt/-betalt i 2013

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2011	28 600	8,1 %	113 546	0
2012	322 581	91,9 %	0	0
Sum	351 181	100,0 %	113 546	0

Note 14 Andre virkemidler

	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
-	Virkemidler til Sametingsrådets disposisjon	1 216 070	750 000	-466 070	-38,3 %
-	Virkemidler til Plenumsledelsens disposisjon	9 004 067	9 332 000	327 933	3,6 %
	Sum	10 220 137	10 082 000	-138 137	-1,4 %

Virkemidler til Sametingsrådets disposisjon

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
605	Skrive - og lesehjelp for eldre	450 000	450 000	0	0,0 %
600	Frie virkemidler	-15 000	0	15 000	-100,0 %
602	Oppfølging av institusjonsmeldingen	781 070	300 000	-481 070	-61,6 %
Sum		1 216 070	750 000	-466 070	-38,3 %

Virkemidler til Sametingsrådets disposisjon viser totalt et underskudd på kr 466 070. Overskuddet under post 600 Frie virkemidler skyldes tilbaketreking av ikke gjennomførte prosjekter på kr 15 000. Underskuddet under post 602 oppfølging av institusjonsmeldingen skyldes merforbruk av posten og rådet har omdisponert midler til posten jfr. note 25 Omdisponeringer.

Virkemidler til Plenumsledelsens disposisjon

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
620	Politiske grupper i Sametinget	3 181 035	3 219 000	37 965	1,2 %
621	Opposisjonens arbeidsvilkår	1 012 999	1 013 000	1	0,0 %
622	Tilskudd til lister ved sametingsvalget 2013	2 111 400	2 200 000	88 600	4,2 %
623	Sametingsvalget 2013	2 698 633	2 900 000	201 367	7,5 %
Sum		9 004 067	9 332 000	327 933	3,6 %

Overskuddet på post 620 Politiske grupper i Sametinget skyldes avkorting av gruppemidler til en av gruppene.

Overskuddet på post 622 skyldes at to av listene som stilte til valg i 2013 ikke har fått utbetalt tilskuddet fordi de ikke har sendt inn skriftlig aksept av vilkårene for tilskuddet.

Note 15 Andre tiltak som ikke er virkemidler

Andre tiltak

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
800	Konferanser i regi av Sametinget	1 801 020	1 750 000	-51 020	-2,8 %
801	Samiskrelatert statistikk i Norge	375 000	375 000	0	0,0 %
850	Utdeling av priser og stipender	51 738	125 000	73 262	141,6 %
860	Utredninger og evalueringer	830 595	1 252 000	421 405	50,7 %
865	Sametingets 25-årsjubileum	677 131	1 000 000	322 869	47,7 %
Sum		3 735 483	4 502 000	766 517	20,5 %

Overskuddet på post 860 Utredning og evalueringer skyldes mindre forbruk enn forutsatt i budsjettet. Sametinget har fått en bevilgning på kr 600 000 for 2013 fra Fornøyings-, administrasjons- og kirke departementet til forskningsprosjekt om sametingsvalget 2013 – sametingsvalgundersøkelsen 2013. Det er gjort en 3 årig avtale med Sámi allakuvla med til sammen kr 3 000 000 fordelt med kr 1 000 000 hvert år fra 2013-2015 for å gjennomføre prosjektet.

Overskuddet på post 865 Sametingets 25-årsjubileum skyldes forsinkelser i prosjektet med jubileumsboka. Første del av honoraret til forfatterne i den planlagte boka ble utbetalt i 2013 og andre del på kr 135 000 avsettes til 2014.

Note 16 Samefolkets fond

Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
Forbruk samefolkets fond	6 691 210	7 285 000	593 790	8,2 %
Sum	6 691 210	7 285 000	593 790	8,2 %

Samefolkets fond

Post	Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
11020	Språkprosjekter	1 915 300	1 700 000	-215 300	-11,2 %
12100	Talesyntese	1 000 000	1 000 000	0	0,0 %
12200	Samisk orddatabase	247 440	500 000	252 560	50,5 %
17011	Litteratur	1 283 000	1 285 000	2 000	0,2 %
20000	Kvalifiserings- og rekrutteringsprogram	800 000	800 000	0	0,0 %
20100	Systematisk kartlegging av tradisjonell kunnskap	650 000	650 000	0	0,0 %
21120	Stipend høyere utdanning	500 000	500 000	0	0,0 %
21300	Tradisjonell kunnskap - dok. og formidling	295 470	850 000	554 530	187,7 %
Sum		6 691 210	7 285 000	593 790	8,2 %

Posten Samefolkets fond viser et overskudd på kr 593 790. Overskuddet skyldes tilbaketreknings av ikke gjennomførte prosjekter på kr 583 230. Det avsettes kr 6 237 250 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2013. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Gyldige tilsagn pr. 31/12-13 og tilbaketrekt/-betalt i 2013

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2008	0	-	247 500	0
2009	132 500	2,1 %	0	0
2010	303 000	4,9 %	135 000	0
2011	704 750	11,3 %	35 200	165 530
2012	2 085 500	33,4 %	0	0
2013	3 011 500	48,3 %	0	0
Sum	6 237 250	100,0 %	417 700	165 530

Avkastning Samefolkets fond	Beløp
Samefolkets fond/innestående pr. 31/12-13	75 000 000
Fratrukket kapital Samefolkets fond	-75 000 000
Sum avkastning 2013	0

Bundne midler Samefolkets fond	Beløp
Avkastning bokført pr. 1/1-2013	10 482 309
Avkastning 2013	0
Brukt av Samefolkets fond i 2013	-6 691 210
Sum opparbeidet avkastning pr. 31/12-2013	3 791 099

Iht. statsbudsjettet for 2013 og tildelingsbrevet av 08.01.2013 fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet vil bevilgningen i 2013 utgjøre avkastningen av fondet for 2012. Fra og med 2014 erstattes avkastningsmodellen med ordinære årlige bevilgninger. For 2014 er bevilgningen økt fra kr 2 535 000 til kr 5 000 000. Formålet med bevilgningen er uendret og Sametingets plenum skal fortsatt være styre for bevilgningen.

Note 17 Driftsutgifter politisk nivå

Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
Plenum	10 364 587	8 919 000	-1 445 587	-16,2 %
Sametingets plenumsledelse	2 698 722	2 136 000	-562 722	-26,3 %
Sametingets kontrollkomite	542 203	500 000	-42 203	-8,4 %
Samisk parlamentarisk råd	258 580	700 000	441 420	63,1 %
Sametingsrådet	11 058 527	9 000 000	-2 058 527	-22,9 %
Sametingets ungdomspolitisk utvalg	217 426	335 000	117 574	35,1 %
Eldreråd - Fagutvalget	573 890	400 000	-173 890	-43,5 %
Sametingets klagenemd	117 907	150 000	32 093	21,4 %
Sum driftsutgifter	25 831 843	22 140 000	-3 691 843	-16,7 %

Driftsutgifter politisk nivå viser et underskudd på totalt kr 3 691 843.

Underskuddet i plenum skyldes en stor økning i utgiftene til politikernes godtgjørelser og utgiftene til å dekke tappt arbeidsfortjeneste. Utgiftene økte som en følge av endringene i godtgjørelsesreglementet som ble iverksatt 1. mai 2012. Det er først i regnskapet for 2013 at vi får årsvirkning av disse utgiftene. I tillegg hadde vi åpningen av det nye Sametinget i 2013 som også førte til en del ekstra utgifter.

Underskuddet i Sametingets plenumsledelse skyldes etterlønn til tidligere plenumsleder og overforbruk i midlene som var satt av til fagkomitéenes reiser og deltakelse på konferanser, seminarer og lignende. Også for komitéene førte økningen i utgiftene til politikernes godtgjørelser og utgiftene til å dekke tappt arbeidsfortjeneste til overforbruket.

Sametingsrådet har et underskudd på totalt kr 2 058 527 som i hovedsak skyldes etterlønn og arbeidsgivers andel til pensjonsinnskudd til det forrige Sametingsrådet. Etterlønn og andel til pensjonsinnskudd utgjør om lag kr 1 143 000. I tillegg har det vært høyere aktivitet enn forutsatt, som blant annet Sametingsrådets arbeid internasjonalt. Sametinget i Norge var vertskap for urfolkskonferansen som ble arrangert den 10. - 12. juni 2013 i Alta.

Eldreråd – Fagutvalget har et underskudd på kr 173 890, som skyldes høyere aktivitetsnivå enn forutsatt.

Note 18 Driftsutgifter administrativt nivå

Benevnelse	RR 2013	Bud 2013	Avvik	i %
Driftsutgifter administrasjon	98 169 984	98 257 773	87 789	0,1 %
Sum	98 169 984	98 257 773	87 789	0,1 %

Driftsutgifter administrativt nivå viser et overskudd på kr 87 789 i forhold til budsjettet. Det er foretatt avsetninger for periodiserte utgifter og inntekter, jfr. note 23.

Det er også foretatt en avsetning på kr 1 531 744 til Registrering av samiske bygninger. Dette arbeidet videreføres til 2014. Sametinget fikk bevilget kr 3 000 000 til dette prosjektet fra Riksantikvaren i 2013.

Det er videre avsatt kr 349 481 til prosjektet bevaring av arkeologisk kulturminner i 2013. Dette arbeidet videreføres til 2014. Sametinget fikk bevilget kr 466 500 til dette prosjektet fra Riksantikvaren i 2013. Sametinget fikk også bevilget kr 250 000 fra Riksantikvaren til verdiskapingsprosjekt Krigsminner i Nord-Salten for 2013. Denne bevilgningen skal videreføres til Årran og er derfor avsatt til 2014.

I tillegg er det avsatt kr 292 840 til restaurering av skadede kulturminner i Vadsø. Sametinget fikk bevilget erstatning fra Finnmark fylkeskommune på kr 292 840 for skadene i slutten av 2012. Dette arbeidet er forsinket grunnet arbeidskapasiteten, men planlegges å gjennomføres i 2014.

Total avsetning pr. 31. desember 2013 er på kr 4 765 846 til fremtidige vedlikeholds- og reparasjonsutgifter av Sametingsbygningen, jfr. note 22. Det er foretatt avsetning på kr 900 000 i 2013 til fremtidig vedlikeholds- og reparasjonsutgifter av Sametingsbygningen.

Note 19 Finansielle anleggsmidler

Spesifisering av finansielle anleggsmidler	Beløp
Aksjer Beavivváš Sámi Našunálateáhter	1,00
Aksjer Senter for Nordlige Folk AS	1,00
Aksjer Åarjelsaemien teatere	1,00
Aksjer Samisk hus i Oslo	1,00
Sum finansielle anleggsmidler	4,00

Sametinget eier følgende aksjer:

- Beavivváš Sámi Našunálateáhter / Beavivváš samiske nasjonalteater, totalt kr 40 000 (40 aksjer á kr 1 000)
- Davvi álbmogiid guovddáš OS / Senter for Nordlige Folk AS, totalt kr 1 308 000 (6 540 aksjer á kr 200)
- Åarjelsaemien teatere, totalt kr 61 600 (55 aksjer á kr 1 120)
- Samisk hus i Oslo, totalt kr 39 200 (392 aksjer á kr 100)

Aksjene i Beavivváš samiske nasjonalteater er mottatt vederlagsfritt fra Kulturdepartementet. Aksjene i Senter for Nordlige Folk AS ble kjøpt i 2009. Aksjene i Áarjelsaemien teatere ble kjøpt i 2012. Aksjene i Samisk hus i Oslo ble kjøpt i 2013.

Alle institusjonene er samiske kulturinstitusjoner, hvor størsteparten av finansiering er fra det offentlige, herunder Sametinget. Formålet til disse er ikke kommersielt, men

- å synliggjøre samisk kulturliv og fungere som arenaer for utvikling av samisk kulturliv
- å fungere som arenaer for kulturopplevelse og -formidling, og til bruk og synliggjøring av samisk språk

På denne bakgrunn er aksjene til alle institusjonene nedskrevet til kr 1.

Note 20 Kundefordringer

Spesifisering av kundefordringer	Beløp
Ordinære kundefordringer	1 348 659
Fordringer departementer:	
- LMD: Bevilgning 2013	6 000 000
- BLD: Bevilgning 2012	1 000 000
- OED: Belastningsfullmakt 2013	331 000
Sum kundefordringer	8 679 659

Note 21 Andre fordringer

Spesifisering av andre fordringer	Beløp
Reise- og lønnsforskudd	41 910
Andre kortsiktige fordringer	3 563 102
Sum andre fordringer	3 605 012

Andre kortsiktige fordringer vedrører forskuddsbetalte utgifter i 2013 men som vedrører regnskapsåret 2014 og mottatt kreditnota vedrørende Alta 2013.

Note 22 Avsetning vedlikehold av Sametingsbygningen

Annen langsiktig gjeld	Beløp
Avsetning vedlikehold Sametingsbygningen	4 765 846
Sum annen langsiktig gjeld	4 765 846

Note 23 Øvrige avsetninger

Spesifisering av øvrige avsetninger	Note	Beløp
Igangsatte, men ikke ferdigstilte prosjekter/arbeid som må overføres til 2014:		
Midler til Arenaer for kunst- og kulturformidling, Bååstede-prosjektet		400 000
Midler til talesynteseprosjektet		294 365
Midler til Sametingets 25-årsjubileum		135 000
Andre avsetninger:		0
Periodisering av diverse utgifter/avsetning for ikke mottatte regninger	17-18	6 528 041
Sum øvrige avsetninger		7 357 406

Note 24 Egenkapital

Egenkapital	Beløp
Egenkapital pr. 31.12.2012	-4 407 772
Resultat 2013 / endring egenkapital	-11 377 545
Egenkapital pr. 31.12.2013	6 969 773

Endringen i egenkapital tilsvarer resultatet/underskuddet for 2013.

Note 25 Omdisponeringer

Oversikt over omdisponeringer av søkerbaserte virkemidler er utarbeidet iht. regnskapet pr. november 2013. Denne omdisponering ble rapportert i rådets beretning under plenum i november 2013.

Det er foretatt omdisponeringer på til sammen kr 8 920 900 se tabellen under.

Post	Beskrivelse	Budsjett 2013	Milder som kan omdisponeres	Omdisponeres til følgende poster	Budsjett 2013 etter omdisponering
110	Språkprosjekter	5 910 000	0	425 000	6 335 000
122	Samisk orddatabase	500 000	-200 000	0	300 000
123	Terminologi- og stedsnavn	500 000	-400 000	0	100 000
Sum språk		6 910 000	-600 000	425 000	6 735 000
152	Sámi spábbačiekčeanlithttu(SSL)	0	-302 000	0	-302 000
Sum kultur		0	-302 000	0	-302 000
200	Sámi allaskuvla	800 000	-165 000	0	635 000
210	Utvikling av læringsressurser	17 625 000	0	1 240 000	18 865 000
210	Øversetting og tilpasning av læreverk	4 000 000	-776 000	0	3 224 000
211	Stipend til høyere utdanning	2 850 000	0	882 000	3 732 000
212	Samisk barnehage tilbud	9 905 000	-700 000	0	9 205 000
Sum Kunnskap		35 180 000	-1 641 000	2 122 000	35 661 000
260	Helse- og sosialprosjekter	2 350 000	-700 000	0	1 650 000
Sum helse- og sosial		2 350 000	-700 000	0	1 650 000
400	Tilskudd til primærnæringer	8 100 000	0	5 355 900	13 455 900
410	Driftstilskudd	3 600 000	-1 070 000	0	2 530 000
410	Investerings- og utviklingstilskudd	3 000 000	-1 500 000	0	1 500 000
410	Duodjstipend	200 000	-89 900	0	110 100
410	Velferdsordninger	60 000	-34 000	0	26 000
410	Kompetansetiltak	330 000	-330 000	0	0
410	Salgsfremmende tiltak	550 000	-204 000	0	346 000
410	Tilskudd til verdiskapning	4 500 000	-2 128 000	0	2 372 000
Sum næring		20 340 000	-5 355 900	5 355 900	20 340 000
450	Regionalutvikling	3 000 000	0	473 000	3 473 000
Sum Regionalutvikling		3 000 000	0	473 000	3 473 000
510	Internasjonale tiltak	570 000	-322 000	0	248 000
Sum internasjonale tiltak		570 000	-322 000	0	248 000
602	Oppfølging av institusjonsmelding	300 000	0	545 000	845 000
Sum oppfølging av institusjonsmelding		300 000	0	545 000	845 000
Sum virkemidler			-8 920 900	8 920 900	0